



לקוטי תורה • פרשת אמור • מאמר 1

ונקדשתי בתוך בני ישראל וכו'

”ואתקדש בתוך בני ישראל”



ה' הוא "קדוש", כלומר נבדל: הוא מחיה את העולמות בלי להתלבש בהם, ורק הארה קלושה ממלכותו, הנמשכת ממנו בדקות כחוט השערה, נכנסת לתוכם ומתחלקת ביניהם. יהודי ממשיך את הקדושה הזאת בשלושת השלבים של שלוש ה"קדוש" שאומרים המלאכים: אהבה בוערת בלב בעת התפילה, לימוד תורה וקיום המצוות בפועל — וכולם נשענים על הקדמת הסור מרע.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית



/likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/1

הנקודה

ה' הוא "קדוש", כלומר נבדל: הוא מחיה את העולמות בלי להתלבש בהם, ורק הארה קלושה ממלכותו, הנמשכת ממנו בדקות כחוט השערה, נכנסת לתוכם ומתחלקת ביניהם. יהודי ממשיך את הקדושה הזאת בשלושת השלבים של שלוש ה"קדוש" שאומרים המלאכים: אהבה כוערת כלב בעת התפילה, לימוד תורה וקיום המצוות בפועל — וכולם נשענים על הקדמת הסור מרע.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מה פירוש "בתוך" בפסוק "ואתקדש בתוך בני ישראל", מדוע המלאכים אומרים "קדוש" פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים, מדוע הנזיר נקרא קדוש בזכות שער, וכיצד יכולים השרפים לעמוד "מעלי" ה'. "קדוש" פירושו נבדל: בשונה מהנשמה, המתלבשת בגוף ומתחלקת בו, ה' אינו מתלבש בעולמות ואינו משתנה בגללם. ממלא כל עלמין, שנכנס לעולמות ומתחלק ביניהם, הוא רק הארה ממלכותו — "שם כבוד מלכותו" — ואילו סובב כל עלמין מקיף אותם. ההארה הזאת נמשכת מעצמותו רק באמצעות צמצום קיצוני, כמו שערה היוצאת מן הראש; לכן יש קשר בין קדושה לשער. ה"קדוש" הראשון של השרפים הוא כמיהתם למה שלמעלה מן העולמות; באדם זו האש האלקית שבלב, המתלהטת בתפילה עד ל"בכל לבבך". ה"קדוש" השני והשלישי הם ההמשכה למטה באמצעות התורה והמצוות. ה' עצמו נותן את הכוח לכך: "אני הוי' מקדשכם", אך הדבר אפשרי רק לאחר שסרים מרע: "ולא תחללו".

מבנה

1	השאלות	11-2
	מה פירוש "בתוך"? מדוע יש שלוש קבוצות של מלאכים, האומרות "קדוש" פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים? מדוע שער הנזיר קדוש, כיצד השרפים עומדים "מעליו", ומדוע מקור החיים הוא "עמך"? המפתח הוא ש"קדוש" פירושו נבדל.	
2	הנשמה בגוף וה' למעלה מן העולמות	31-7
	הנשמה מתלבשת בגוף, ולכן חיותה מתחלקת לראש, גוף ורגליים והיא מושפעת מן הגוף; ה' אינו מתלבש בעולמות, ולכן אין בו חלוקה או שינוי.	
3	קושיה: מדרגות בעולמות	11-8
	בבריאה יש אינספור מדרגות ושלושה עולמות כלליים, בדומה לראש, גוף ורגליים, וחכמים משווים את מילוי העולם בידי ה' למילוי הגוף בידי הנשמה. התשובה מתחילה בכך שרק הארה מן השכינה מתלבשת.	
4	ההארה הממלאה את העולמות	11-14
	הארה זו היא ממלא כל עלמין, "עלמא דאתגליא", המורגשת כפי שהנשמה מורגשת בגוף החי: "מבשרי אחזה אלוקה". בסעיף ג מודגש שזו הארה בלבד.	
5	האור המקיף את העולמות	15-18
	רוב כוחו המחיה של ה', סובב כל עלמין, מחיה בלי להיכנס לעולמות; "רם על כל גוים ה'", ורק הודו בארץ ובשמים, וה' אינו סיבה בשרשרת של מסובכים.	

21-19	אלקים חיים ומלך העולם	6
החיות המתחלקת נמשכת ממלכותו של ה'; בדומה למלך ששמו חל על עמו בעודו נשאר נבדל מהם; הדל"ת הגדולה של "אחד" היא המלכות עצמה, ואילו "ברוך שם כבוד מלכותו" היא הארתה בשלושת העולמות.		
26-22	"עמך מקור חיים"	7
מקור שרשרת העולמות אינו ה' עצמו, אלא הארה מצומצמת, בטלה לפניו כטיפה בים שאין לו גבול; לכן היא "עמך". עצמותו נשארת קדושה ונבדלת.		
31-27	קדושה ושער	8
עתיק יומין נעלה מ"מי עולם", ו"שערותיו" הן האור המצומצם שנעשה מקורם. מן המדרגה המתלבשת, שהיא בחינת נקבה, השער יכול להזין את הכוחות החיצוניים; מן המדרגה הקדושה והנבדלת הוא ערוץ ההמשכה היחיד, ולכן שער הנזיר קדוש.		
36-32	השרפים עומדים למעלה	9
בסעיף ה: השרפים של בריאה משיגים שה' הוא למעלה מכל השוואה ובווערים בכמיהה לסוכב כל עלמין; בכמיהתם הם "עומדים מעל" שם אדני, המלכות המתלבשת בעולמות. באדם מדרגה זו מתבטאת ביסוד האש שבלב.		
39-37	הניצוץ שבכל לב	10
האש האלקית יכולה להיות גלויה או נסתרת, כגחלת עוממת, אך לכל יהודי יש ניצוץ ממנה; התפילה מלבה אותו עד "בכל לבבך". זוהי בחינת "ואתקדש בתוך", בפנימיות הלב, שעל ידה קדושת ה' נמשכת בפועל.		
40	ה"קדוש" השני	11
בסעיף ו: הקבוצה השנייה ממשיכה מלמעלה למטה, בניגוד לעלייה של השרפים; באדם זו האהבה של "בכל נפשך", שבה הוא מתקשר בחכמתו וברצונו של ה' עד כדי מסירת נפש.		
47-41	ה"קדוש" השלישי: המצוות	12
בסעיפים ז-ח: "בכל מאדך", הבל-גבול, נמשך למטה באמצעות המצוות; המלאכים "עושים" את ה' למלך ברצונם, וכך גם התורה והמצוות. התורה ממשיכה לפנימיות העולמות, והמצוות, שנמשלו לתפילין, ממשיכות את בחינת "אחד" ל"כל הארץ".		
50-48	"אני הוי' מקדשכם"	13
בסעיף ט: הכוח להמשיך את אור אין סוף באמצעות התורה והמצוות בא מה' עצמו, דרך אותיות שמו; אך תחילה הלב צריך להיות כלי, והאש האלקית שבו היא היוצרת את הכלים למצוות.		
52-51	תחילה "ולא תחלו"	14
לפני כל זה יש לסור מרע: החטא יוצר חלל המכבה את הניצוץ, כשם ששיציאת מצרים הייתה צריכה לבוא לפני מתן תורה והקמת אוהל מועד.		

מו ש ג י ם

קדוש קדוש	סוכב כל עלמין סוכב כל עלמין
במאמר זה פירושו "נבדל": ה' מחיה את העולמות בלי להתלבש בהם, ולכן הבריאה אינה משנה אותו ואינה משפיעה עליו.	כוחו המחיה של ה' שאינו מתלבש בעולמות ואין בו ראש או סוף, מעלה או מטה, אלא הוא מקיף אותם; זהו ה"קדוש" שהשרפים משתוקקים אליו.
ממלא כל עלמין ממלא כל עלמין	שערה שערה
החיות הנכנסות לכל עולם ומתחלקת לפי מדרגתן; היא רק הארה מן השכינה, "עלמא דאתגליא", ומקורה של שרשרת סיבה ומסובב.	משל להמשכה מצומצמת כל כך, עד שאינה נוגעת במקורה: שערה מקבלת מעט חיות מן המוח, אך אפשר לגזור אותה בלי כאב. זו הדרך היחידה להמשכה מן המדרגה הקדושה והנבדלת.

שם כבוד מלכותו שם כבוד מלכותו

מלכות ה' כפי שהארתה מתלבשת בשלושת העולמות, בניגוד לדל"ת הגדולה של "אחד", שהיא מלכותו עצמה, למעלה מהתלבשות.

שרפים שרפים

מלאכי ה"שרפה" של בריאה, שה"קדוש" האחד שלהם מבטא את כמיהתם לעלות למעלה מן העולמות; מקבילתם באדם היא יסוד האש האלקית שבלב.

יסוד האש האלקית יסוד האש האלהי

ניצוץ האהבה לה' שבלבו של כל יהודי; אצל חלק הוא גלוי ואצל אחרים נסתר כגחלת עוממת, וההתבוננות שבתפילה מלבה אותו.

אתערותא דלתתא אתערותא דלתתא

יוזמה של האדם באמצעות התורה והמצוות, שבכוחה "לעשות" כעת את רצון ה' למלך העולם, לאחר שהבריאה החלה בחסד גמור.

קטע 1 • 11-2

השאלות

1 ונקדשתי¹ בתוך בני² ישראל וכו'. להבין מהו לשון תוך. וגם צ"ל מאמרז"ל [מאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בענין שיש ג' כתות מלאכים.

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" וכו'. יש להבין מה פירוש הביטוי "בתוך". כמו כן, יש להבין את מאמר חז"ל על כך שיש שלוש כיתות של מלאכים.

המאמר פותח בפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ויקרא כב, לב), ושואל מדוע נאמר "בתוך". לאחר מכן הוא מעלה שאלה נוספת על דברי חז"ל, שלפיהם המלאכים משבחים את ה' בשלוש כיתות נפרדות.

כת אחת אומרת קדוש. וכת א' אומרת קדוש קדוש וכת אחת אומרת קדוש קדוש קדוש^{3,4,5} ה' צבאות וגו'.

כיתה אחת אומרת "קדוש", כיתה אחת אומרת "קדוש, קדוש", וכיתה אחת אומרת "קדוש, קדוש, קדוש הוי צבאות" וכו'.

כל כיתה אומרת "קדוש" מספר שונה של פעמים: פעם אחת, פעמיים או שלוש. שבחה של הכיתה השלישית הוא הקריאה המלאה של השרפים בחזון ישעיהו: "קדוש, קדוש, קדוש הוי צבאות".

כדאיתא בחולין [דצי"א ע"ב]. ור"ל [ורוצה לומר] שהכת הא' אומרת פעם א' קדוש וכת הב' כופלים ואומרים כ"פ [ב' פעמים] קדוש וכת הג' ג"פ [ג' פעמים]. כמו שאנו אומרים.

כפי שמובא בחולין [צ"א ע"ב]. כלומר, הכיתה הראשונה אומרת "קדוש" פעם אחת, הכיתה השנייה כופלת ואומרת "קדוש" פעמיים, והכיתה השלישית אומרת זאת שלוש פעמים, כפי שאנו אומרים.

הדברים מובאים בתלמוד, חולין צ"א ע"ב, בשם רב. אדמו"ר הזקן מדגיש את מספר הפעמים שכל כיתה אומרת "קדוש", משום שהמאמר יסביר מה מוסיפה כל אמירת "קדוש" נוספת. את ה"קדוש" המשולש אנו אומרים בקדושה.

וגם צ"ל מ"ש בנזיר ג"כ לשון קדוש כמ"ש קדוש יהי [יהיה] גדל פרע^{6,7} כו'. הנה כתיב שרפים עומדים ממעל לו.⁸

כמו כן יש להבין את הנאמר על הנזיר, שגם בו מופיע הביטוי "קדוש", כפי שנאמר: "קדוש יהיה, גדל פרע" וכו'. והנה נאמר: "שרפים עומדים ממעל לו".

שאלה שלישית: התורה מכנה את הנזיר "קדוש" באותו פסוק שבו היא מצווה עליו לגדל את שעריו, ויש להסביר את הקשר בין קדושה לשיער. הפסוק "שרפים עומדים ממעל לו" (ישעיהו ו, ב) מובא כבסיס לשאלה נוספת, שתופיע בפסקה הבאה.

2 ויש להבין איך יתכן שיעמדו ממעל לשכינה והלא הם נבראים בעלי גבול. הנה כתיב כי עמך מקור חיים⁹ ולמה לא נאמר ואתה כו'.

יש להבין כיצד ייתכן שהם עומדים למעלה מן השכינה, והרי הם נבראים בעלי גבול. והנה כתוב: "כי עמך מקור חיים"; ומדוע לא נאמר "ואתה" וכו'?

השאלה היא כיצד המלאכים, שהם נבראים מוגבלים, עומדים כביכול "למעלה" מן השכינה, הנוכחות האלוהית השורה בעולם. שאלה נוספת נוגעת לתהילים לו, י: מדוע נאמר שמקור החיים הוא "עמך", ולא שה' עצמו הוא מקור החיים?

ויובן כל זה בהקדים להבין פיי וענין קדוש. דהנה קדוש פירושו מובדל, דהיינו כמ"ש אני הוי' לא שנית¹⁰ שאין שום שינוי אצלו ית' בין קודם בריאת העולם לאחר שנברא

כל זה יובן לאחר שנקדים ונבין את פירוש המילה "קדוש" ואת משמעותה. "קדוש" פירושו נבדל, כלומר, כפי שכתוב: "אני הוי' לא שנית" — אין בו, יתברך, שום שינוי בין קודם בריאת העולם ובין לאחר שנברא;

המפתח לכל השאלות האלה הוא משמעות המילה "קדוש", שפירושה "נבדל". נבדלותו של ה' מתבטאת בפסוק במלאכי: "אני הוי' לא שנית" — מציאות העולם אינה משנה דבר מבחינתו.

וכמאמר אתה הוא קודם¹¹ שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא כו', ור"ל [ורוצה לומר] שאין שום שינוי והתפעלות ח"ו [חס ושלום] אצלו ית' מבריאת העולם וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון¹² כו',

וכמאמר: "אתה הוא קודם שנברא העולם, ואתה הוא לאחר שנברא" וכו'. כלומר, אין בבריאת העולם שום שינוי או התפעלות, חס ושלום, בו, יתברך; וכפי שכתוב: "אני ראשון ואני אחרון" וכו'.

בתפילת שחרית נאמר שה' הוא אותו ה' לפני הבריאה ולאחריה. כך מפרשים גם את ישעיהו מד, ו: "אני ראשון ואני אחרון" — הבריאה אינה משנה אותו ואינה משפיעה עליו.

והיינו לפי שהוא ית' מובדל מכל העולמות דהיינו שהיותו מחיה ומהוה העולמות אינו כמו שהנפש מחיה את הגוף שמהות הנפש ממש מתלבשת בתוך הגוף להחיותו,

וזה משום שהוא, יתברך, נבדל מכל העולמות. כלומר, החיית העולמות והבאתם לידי מציאות אינן דומות לאופן שבו הנשמה מחיה את הגוף, כאשר עצם מהותה של הנשמה מתלבשת בתוך הגוף כדי להחיותו,

ה' אינו מושפע משום שאינו מתלבש בעולמות שהוא מקיים. בכך הדבר שונה מן הנשמה, שעצם מהותה נכנסת אל הגוף כדי להחיותו.

והרי נתפסת ממש בתוך הגוף ומתחלק החיות המתפשט ממנה בהגוף לגי חלקים שהוא החיות שמלובש במוחין שבראש.

ולכן היא נתפסת ממש בתוך הגוף, והחיות המתפשטת ממנה בגוף מתחלקת לשלושה חלקים: החיות המלובשת במוחין שבראש.

מאחר שהנשמה נתפסת בתוך הגוף, החיות שלה מתחלקת בהתאם לחלקי הגוף. החלק הראשון מבין השלושה הוא החיות שבמוח, מקום משכנו של השכל.

קטע 2 • 31-7

הנשמה בגוף והי למעלה מן העולמות

3 והחיות שבגוף והחיות שברגלים. שהחיות המלוכש בהראש נעלה יותר הרבה מחיות שבגוף¹³ כנראה כחוש שבראש הוא כל פנימיות החיות.

כוח החיים שבגוף וכוח החיים שברגליים. כוח החיים שמתלבש בראש נעלה הרבה יותר מכוח החיים שבגוף, כפי שניכר בחוש: בראש נמצאת כל פנימיות החיות,

שתי החלוקות האחרות הן כוח החיים שבגוף וכוח החיים שברגליים. הניסיון מלמד שבראש מצויה הפנימיות, המעודנת ביותר, של חיות הנפש.

דהיינו כח המחשבה והשכל והחושים המעולים שבפנים ראייה שמיעה כו'. והחיות שבהגוף הוא למטה מבחי' זו

כלומר, כוח המחשבה והשכל, וכן החושים המעולים שבפנים: ראייה, שמיעה וכו'. כוח החיים שבגוף נמוך מבחינה זו;

בראש שוכנים המחשבה והשכל והחושים המעולים שבפנים, כגון ראייה ושמיעה. כוח החיים שבגוף נמוך ממדרגה זו.

דהיינו ששם משכן המדות שבלב שהם למטה מהשכל וגם כח המעשה שבידיים הוא למטה במדרגה מן החושים שבפנים ראייה ושמיעה כו'.

כלומר, שם נמצא משכנן של מדות הלב, שהן למטה מן השכל; וגם כוח העשייה שבידיים נמוך במדרגתו מן החושים שבפנים, ראייה ושמיעה וכו'.

בגוף נמצאים הלב, משכנן של הרגשות, הנמוכים מן השכל, וכן הידיים, שכוח העשייה שבהן נמוך מן החושים שבפנים. לכן ההבדל בין הראש לגוף ניכר הן בכוחות הפנימיים והן בכוחות החיצוניים.

4 ואח"כ ברגלים החיות יותר למטה מבחי' החיות שבגוף. וכ"ז [וכל זה] מפני שהמוחי' [שהמוחיין] שבראש הם מקבלים תחלה החיות ומבחי' פנימיות יותר

ואחר כך, ברגליים, החיות נמוכה עוד יותר מבחינת החיות שבגוף. כל זה מפני שהמוח שבראש מקבל את החיות תחילה, ומבחינה פנימית יותר,

הרגליים נושאות את הרמה הנמוכה ביותר של חיות הנפש. סדר זה נובע מאופן קבלת החיות: המוח מקבל אותה תחילה, ומרמה פנימית יותר של הנפש.

היינו מפנימיי [מפנימיות / מפנימית] הנפש, ואח"כ מבחי התחתונה שבראש נמשך לגוף כו' לכן החיות שבגוף הוא למטה במדרגה מהחיות שבראש וכן עד"ז מהגוף לרגלים.

כלומר, מפנימיות הנפש; ואחר כך, מן הבחינה התחתונה שבראש, החיות נמשכת אל הגוף וכו'. לכן החיות שבגוף נמוכה בדרגתה מן החיות שבראש, וכך גם, כאותו אופן, מן הגוף אל הרגליים.

מה שמגיע לגוף בא רק מן הבחינה הנמוכה ביותר שבמה שבראש, ומה שמגיע לרגליים בא מן הבחינה הנמוכה ביותר שבגוף. כך החיות יורדת מדרגה אחר מדרגה, וכל חלק מקבל מן המדרגה התחתונה של החלק שמעליו.

הרי שהחיות המתפשטת ממהות הנפש מתחלק לג' חלקים כלליים הנ"ל ראש וגוף ורגלים ויש בכל א' כמה אברים פרטיים כנודע. אך בכלל הם ג' בחי' הנ"ל.

נמצא שהחיות המתפשטת ממהות הנפש נחלקת לשלושת החלקים הכלליים שנזכרו לעיל: ראש, גוף ורגליים; ובכל אחד מהם יש כמה איברים פרטיים, כידוע. אך באופן כללי, אלה שלוש הבחינות שנזכרו לעיל.

אף שבגוף יש איברים נפרדים רבים, חיות הנפש נחלקת לשלוש רמות כלליות: ראש, גוף ורגליים. חלוקה משולשת זו תשמש בהמשך המאמר דגם לעולמות.

5 ושינוי בחינותיהם הוא מצד שינוי גילוי החיות הנמשך להם מהנפש כנ"ל שבראש מאיר בחינה עליונה מהנפש כו'.

ההבדל בין מדרגותיהם נובע מההבדל בגילוי החיות הנמשכת אליהם מן הנפש, כפי שהוזכר לעיל: בראש מאירה מדרגה עליונה יותר של הנפש וכו'.

האיברים שונים זה מזה משום שהנפש מגלה בכל אחד מהם מדרגה אחרת של חיותה. בראש מאירה מדרגה עליונה יותר של הנפש.

ונמצא שחיות הנפש נתפסת ומתלבשת ממש בתוך כלי הגוף ולכן מתחלק החיות הזה המתפשט ממנה ונתפס בהגוף לפי

נמצא שחיות הנפש נתפסת ומתלבשת ממש בכלי הגוף; ולכן חיות זו, המתפשטת ממנה ונתפסת בגוף, מתחלקת לפי

מכאן שחיות הנפש נתפסת ומתלבשת ממש בכלי הגוף, כלומר באיבריו. משום שהיא נתפסת בהם, היא מתחלקת בהתאם לטבעם.

מהות הכלים של הגוף שלהיות כלי המוחי [המוחיין] הם נעלים יותר מכלי הגוף לכך הם מקבלים בחינה עליונה מחיות הנפש שהוא כח המחשבה והשכל כנ"ל.

טבעם של כלי הגוף: מאחר שכלי המוח נעלים מכלי הגוף, הם מקבלים מדרגה עליונה יותר של חיות הנפש — כלומר את כוח המחשבה והשכל שבה, כפי שהוזכר לעיל.

המוח הוא כלי מעודן יותר משאר הגוף, ולכן הוא מקבל מדרגה עליונה יותר של חיות הנפש — את כוח המחשבה והשכל שבה. נמצא שהכלים שבהם החיות נתפסת הם שקובעים כיצד היא מתחלקת.

אבל מה שהוא ית' מחיה את העולמות אינו כן שאין בו בחי' התחלקות כלל ח"ו [חס ושלום] ולא שייך כלל לומר אצלו ראש וסוף כלל

אבל האופן שבו הקב"ה מחיה את העולמות אינו כך: אין בו, חלילה, שום התחלקות, ואין כלל מקום לדבר ביחס אליו על ראש וסוף,

החיות שהי' מעניק לעולמות שונה לחלוטין: אין בו שום התחלקות. מושגים כמו "ראש" ו"סוף", חלקים עליונים ותחתונים, אינם שייכים אליו.

כי הוא ראשון והוא אחרון כו' והיינו לפי שהוא ית' אינו מתלבש כלל בתוך העולמות.

כי הוא ראשון והוא אחרון כו'. הטעם לכך הוא שהקב"ה אינו מתלבש כלל בתוך העולמות.

"הוא ראשון והוא אחרון" פירושו שהוא שווה בכל המדרגות, ואין בו ראשית וסוף. הטעם לכך הוא שאינו מתלבש בעולמות.

6 ולא כמו שהנשמה מתלבשת בגוף כנ"ל. ולהיות כן אין שייך כלל בחי' התחלקות בהיות שהוא מהווה

העולמות דההתחלקות הוא מצד ההתלבשות כנ"ל דלפי שכלי המוחי [המוחי] נעלים יותר

ולא כפי שהנשמה מתלבשת בגוף, כפי שהוזכר לעיל. ומכיוון שכך, אין שייך כלל לומר שיש בחינת התחלקות בחיות שבה הוא מהווה את העולמות; שהרי ההתחלקות נובעת מן ההתלבשות, כפי שהוזכר לעיל: מכיוון שכלי המוח נעלים יותר,

מכיוון שהי' אינו מתלבש בעולמות כפי שהנשמה מתלבשת בגוף, לא שייכת בו ההתחלקות מן הסוג שיש בנשמה. ההתחלקות נובעת מהתלבשות: כלי נעלה יותר, כמו המוח, מושך אליו בחינה נעלית יותר.

לכן מתלבש בהם בחי' עליונה יותר כו', וזהו דוקא בבחי' החיות המתלבש בתוך הכלים שייך לומר כן.

לכן מתלבשת בהם בחינה נעלית יותר וכי'; ודבר זה ניתן לומר דווקא על חיות המתלבשת בתוך כלים.

רק על חיות המתלבשת בפועל בכלים אפשר לומר שהיא מתחלקת בהתאם להם. ההתחלקות שייכת להתלבשות, ולא לחיות מצד עצמה.

משא"כ בו ית' שהיותו מחיה העולמות אינו ע"י שמתלבש בתוכן כלל. הלכך לא שייך כלל שום התחלקות כלל ועיקר גם בהחיות שנמשך ממנו להחיותם כיון שאינו מתלבש בתוכן.

אך אין הדבר כך אצלו יתברך, שכן הוא מחיה את העולמות שלא באמצעות התלבשות בתוכם כלל. לכן אין שייכת כלל ועיקר שום התחלקות, אפילו לא בחיות הנמשכת ממנו כדי להחיותם, מכיוון שאינו מתלבש בתוכם.

הי' מחיה את העולמות בלי להיכנס לתוכם. לכן גם החיות הנמשכת ממנו אל העולמות אינה מתחלקת לבחינות, שכן הוא אינו מתלבש בהם.

7 וזהו פי' וענין קדוש דהיינו שהוא ית' קדוש ומובדל מהעולמות דאע"פ [דאף על פי] שמחיה ומהווה אותן מאין עכ"ז [עם כל זה] אינו מתלבש בתוכן כו'.

זהו פירושו ועניינו של "קדוש": שהוא יתברך קדוש ונבדל מן העולמות. אף שהוא מחיה אותם ומהווה אותם יש מאין, בכל זאת אינו מתלבש בתוכם וכי'.

זהו פירוש המילה "קדוש" במאמר הזה: נבדל. ה' בורא את העולמות יש מאין ומחיה אותם, ובכל זאת אינו מתלבש בתוכם.

ולפיכך אין שום שינוי והתפעלות אצלו ית' מהבריאה משא"כ הנשמה מתפעלת ממקרי הגוף לפי שמתלבשת ונתפסת בהגוף כנ"ל:

ולכן אין הבריאה גורמת בו, יתברך, שום שינוי או התפעלות; ואילו הנשמה מושפעת ממה שקורה לגוף, מפני שהיא מתלבשת בגוף ונתפסת בו, כפי שהוזכר לעיל.

מכיוון שאינו מתלבש, הבריאה אינה משנה אותו ואינה משפיעה עליו. לעומתו, הנשמה מושפעת ממה שקורה לגוף דווקא משום שהיא מתלבשת בו ונתפסת בו.

קטע 3 • 81-10

קושיה: מדרגות בעולמות

8 ב ואמנם צ"ל שהרי בבריאת העולמות יש ג"כ התחלקות מדרגות אין קץ כידוע בענין השתלשלות העולמות גבוה מעל גבוה שומר¹⁴ כו'. וגם בעוה"ז אנו רואים חילוקי מדרגות דצח"מ [דומם צומח חי מדבר].

2. אולם יש להבין: הרי גם בבריאת העולמות יש חלוקה לאינספור מדרגות, כידוע בעניין השתלשלות העולמות — "גבוה מעל גבוה שומר" וכי'. וגם בעולם הזה אנו רואים הכדלים בין מדרגות: דומם, צומח, חי ומדבר.

סעיף ב' מציג קושיה: בבריאה אכן יש מדרגות רבות מספור, כפי שמתבטא בהשתלשלות העולמות, שבה, בלשון קהלת, מדרגה אחת גבוהה מחברתה. גם בעולם הזה יש ארבע מדרגות של נבראים: דומם, צומח, חי ואדם — ה"מדבר".

וגם בכלל הוא התחלקות לג' בחי' כלליים וכמ"ש ולכבודי בראתיו¹⁵ יצרתיו אף עשיתיו שהן ג' עולמות כללים (ובהם פרטים רבים) ג"ע [גן עדן] העליון גן עדן התחתון ועוה"ז.

וגם באופן כללי יש חלוקה לשלוש מדרגות כלליות, ככתוב: "ולכבודי בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו". אלו הם שלושה עולמות כלליים, ובתוכם פרטים רבים: גן עדן העליון, גן עדן התחתון והעולם הזה.

בישעיהו מ"ג, ז' מופיעים שלושה פעלים המתארים בריאה: "בראתיו", "יצרתיו" ו"עשיתיו". דורשים אותם כנגד שלושה עולמות כלליים: גן עדן העליון, גן עדן התחתון והעולם הזה. בכל אחד מהם יש מדרגות פרטיות רבות.

והוא ממש עד"מ כהתחלקות החיות שבגוף האדם שמתחלק בכלל לג' בחי' ראש וגוף ורגל וכך העוה"ז כתיב בו והארץ הדום רגלי¹⁶ וג"ע [וגן עדן] התחתון הוא כמשל הגוף ששם משכן המדות בלב.¹⁷

הדבר דומה ממש לחלוקת החיות שבגוף האדם, המתחלקת באופן כללי לשלוש מדרגות: ראש, גוף ורגל. וכך, על העולם הזה כתוב: "והארץ הדום רגלי"; וגן עדן התחתון דומה לגוף שבמשל, שבו נמצא מקום משכן של המדות — בלב.

שלושת העולמות מקבילים לראש, לגוף ולרגליים שבמשל הנפש. ישעיהו מתאר את הארץ כ"הדום רגלי" של ה', ולכן העולם הזה מקביל לרגליים; ואילו גן עדן התחתון, שבו המדות מתגלות, מקביל לגוף וללב שבו.

9 וכך נודע דשית ספירן מקננין ביצירה.^{18,19} דהיינו ששם גילוי מדותיו ית' חסד כו' וגם מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] מתלבשים בהמדות כו'.

וכך ידוע ש"שש הספירות מקננות ביצירה": כלומר, שם מתגלות מדותיו יתברך — חסד וכו', וגם המוחין, חכמה, בינה ודעת, מתלבשים במדות וכו'.

הביטוי "שש הספירות מקננות ביצירה" מופיע בתיקוני זוהר: שש המדות, חסד והבאות אחריו, מתגלות בעולם היצירה. גם השכל — חכמה, בינה ודעת — נוכח שם, אך רק כשהוא מלוכב בתוך המדות, כמו ב"גוף" שבמשל.

וג"ע [וגן עדן] העליון שם גילוי בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] עצמן דא"ס ב"ה לנשמות היושבים ונהנין מזיו²⁰ והוא כמו עד"מ הראש שבו משכן השכל.

ובגן עדן העליון מתגלה בחינת חכמה, בינה ודעת עצמן של אין סוף ברוך הוא לנשמות, היושבות ונהנות מזיו השכינה; והדבר דומה, בדרך משל, לראש, שבו משכן השכל.

לעומת זאת, בגן עדן העליון מתגלות לנשמות חכמה, בינה ודעת של ה' עצמן; בלשון התלמוד (ברכות יז ע"א), הן "יושבות ונהנות מזיו השכינה". הדבר מקביל לראש, שבו משכן השכל.

וא"כ מובן מזה שהחיות הנמשך ממנו ית' בהעולמות ג"כ מתחלק בתוכן לחילוקי מדרגות כמו עד"מ חיות המתפשט מהנפש בהגוף כנ"ל והתחלקות נמשך מצד ההתלבשות בכלים.

אם כן, מובן מכאן שגם החיות הנמשכת ממנו יתברך אל העולמות מתחלקת בתוכם לדרגות שונות, ממש כמו, בדרך משל, החיות המתפשטת מן הנפש בגוף, כפי שהוזכר לעיל; והחלוקה נובעת מן ההתלבשות בכלים.

כך מתחדדת הקושיה: החיות של ה' בעולמות אכן מתחלקת לדרגות, כמו חיות הנפש בגוף. והרי הובהר לעיל שחלוקה כזאת נובעת רק מהתלבשות בכלים.

וא"כ נראה שהחיות הנמשך ממנו ית' ג"כ מתלבש בתוכם, וכן נמצא לרז"ל [לרבותינו זכרונם לברכה] בהדיא (בפ"ק [בפרק קמא] דברכות)

אם כן, נראה שגם החיות הנמשכת ממנו יתברך מתלבשת בתוכם. וכך נאמר במפורש בדברי חז"ל (בפרק הראשון של [מסכת] ברכות),

לכאורה עולה שחיות ה' אכן מתלבשת בעולמות. כך אומרים חז"ל במפורש, בפרק הראשון של מסכת ברכות.

שדימו המשכת החיות ממנו ית' להעולמות לסדר המשכת החיות מהנפש בהגוף, והוא מ"ש רז"ל (רבותינו זכרונם לברכה) [דף י' ע"א]

שהשוו את המשכת החיות ממנו יתברך אל העולמות לסדר המשכת החיות מן הנפש אל הגוף. וזהו שאמרו חז"ל (דף י' ע"א):

חז"ל משווים בין האופן שבו החיות נמשכת מה' אל העולמות ובין האופן שבו היא נמשכת מן הנפש אל הגוף. הדברים מופיעים בברכות, דף י' ע"א.

מה הקב"ה מלא כל העולם אף הנשמה מלאה את כל הגוף²¹, ובמדרש תלים²² ע"פ ברכי

"כשם שהקדוש ברוך הוא ממלא את כל העולם, כך הנשמה ממלאת את כל הגוף". ובמדרש תהלים, על הפסוק "ברכי",

ההשוואה בתלמוד היא שכפי שה' ממלא את העולם כולו, כך הנשמה ממלאת את הגוף כולו. מדרש תהלים, על תהלים קג, "ברכי נפשי", מביא ההשוואה דומה.

נפשי אמרו מה הנפש ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם²³, והרי ענין שהנשמה ממלאה הגוף הוא בבחי' התלבשות ותפיסה ממש כנ"ל.

נפשי", אמרו: "כשם שהנשמה ממלאת את הגוף, כך הקדוש ברוך הוא ממלא את העולם". והנה, מילוי הגוף ביד הנשמה נעשה בדרך של התלבשות ואחיזה ממש, כפי שהוזכר לעיל.

המדרש מציג את ההשוואה בכיוון ההפוך: כשם שהנשמה ממלאת את הגוף, כך ה' ממלא את העולם. אך הנשמה ממלאת את הגוף כשהיא מתלבשת בו ונאחזת בו, ולכן ההשוואה נראית כסותרת את היותו של ה' נבדל מן העולמות.

10 וא"כ מדמים כן ענין התלבשות החיות ממנו ית' בעולמות, וזהו לכאורה הפך ממשנ"ת [ממה שנתבאר]

דהוא ית' קדוש ומוכדל ומח"י את העולם שלא ע"י התלבשות ח"ו [חס ושלום].

אם כך, הם מדמים לכך את התלבשות החיות ממנו יתברך בעולמות. ולכאורה, הדבר הפוך ממש ממה שנתבאר: שהוא יתברך קדוש ונבדל, ומחיה את העולם שלא באמצעות התלבשות, חס ושלום.

ההשוואות של חז"ל מתארות את חיותו של ה' כמלוכשת בעולם, כשם שהנשמה מלוכשת בגוף. לכאורה, הדבר סותר את מה שנתבאר זה עתה: ה' קדוש ונבדל, ומחיה את העולם בלי התלבשות.

והוא כלל גדול בתורה וכוונת דאיהו תפיס בכולא עלמין²⁴ ולית מאן דתפיס ביי²⁵ [ביה]. אך הענין דודאי יש בחיי חיות המתלבש בעולמות בפנימיותם ממש ומתחלק חילוקי מדריגות כמשל התחלקות חיות הנפש שבגוף.

וזהו כלל גדול בתורה, וכידוע: "הוא תופס בכל העולמות, ואין מי שתופס בו". אך העניין הוא שאכן יש בחינה של חיות המלוכשת בעולמות, בפנימיותם ממש, והיא נחלקת לדרגות שונות, בדומה לחלוקת חיות הנפש שבגוף במשל.

נבדלותו של ה' היא עיקרון יסודי, והיא מתבטאת בדברי הוזהר: הוא "תופס בכל העולמות", ואילו שום דבר אינו תופס בו. כאן מתחילה התשובה: אכן יש בחינה של חיות אלוהית המלוכשת בעולמות ומתחלקת לדרגות, בדומה לחיות הנשמה שבגוף.

אך כללות בחיי חיות זה המתלבש בעולמות הוא רק בחיי זיו השכינה לבד זיו דוקא מבחי' הנק' שכינה. אך כללותה של בחינת חיות זו, המלוכשת בעולמות, היא רק בחינת זיו השכינה לבדה — זיו דווקא, מן הבחינה הנקראת שכינה.

אך החיות המלוכשת הזאת היא רק זיו של השכינה, ולא השכינה עצמה. הבחירה במילה "זיו" מדויקת: מדובר בזוהר בלבד מן הבחינה הנקראת שכינה.

קטע 4 • 111-14

ההארה הממלא את העולמות

11 והוא הנק' ג"כ ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. ופ"י שהחיות שנמשך ממנו ית' להתלבש בתוכיות העולמות ממש הוא רק

וזה נקרא גם ממלא כל עלמין. כלומר, החיות הנמשכת ממנו יתברך כדי להתלבש בפנימיותם ממש של העולמות היא רק

הדרגה המתלבשת נקראת ממלא כל עלמין, "האור שממלא את כל העולמות". זו החיות שנכנסת אל תוך פנימיותו של כל עולם.

מבחי' זיו והארה לבד מהשכינה ב"ה שבחי' זיו זה הוא הנמשך להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. ובבחי' התלבשות והתחלקות לכל עולם כפי מדרגתו בג"ע [בגן עדן] העליון כך כו'.

מבחינת זיו והארה בלבד של השכינה, ברוך הוא; זיו זה הוא הנמשך כדי להיות ממלא כל עלמין. והוא מתלבש ומתחלק לכל עולם לפי מדרגתו: בגן עדן העליון כך, וכן הלאה.

אין זה אלא זיו והארה של השכינה, והוא מתחלק לפי מדרגתו של כל עולם: מידה אחת בגן עדן העליון, מידה אחרת בגן עדן התחתון, וכן הלאה. לכן החלוקה שעליה הצביעה הקושיה שייכת לזיו זה בלבד.

12 והנה בחיי זיו זה שהוא בחיי ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא הנקי עלמא דאתגליא²⁶ בזהר. והטעם כי על בחיי זו נאמר ומבשרי אחזה²⁷ אלוה.

ובכן, בחינה זו של זיו, שהיא בחינת ממלא כל עלמין, היא המכונה בזהר "העולם הנגלה" (עלמא דאתגליא). הטעם לכך הוא שעל בחינה זו נאמר: "ומבשרי אחזה אלוה".

הזהר מכנה בחינה זו "העולם הנגלה" (עלמא דאתגליא), מפני שאפשר לתפוס אותה. הפסוק "ומבשרי אחזה אלוה" (איוב יט, כו) מדבר עליה.

אחזה ממש כאלו נראה בעין ממש בבחי' גילוי. וענין ראי' [ראיה] זו הוא כמו שמבשרי אנו רואי' [רואים] שיש לנו נפש המחיי' [המחיה] בשר הגוף שבהסתלקות הנפש מהגוף

"אחזה" ממש, כאילו הדבר נראה ממש לעין, בגילוי. משמעותה של ראייה זו היא כפי שמבשרי אנו רואים שיש לנו נשמה המחיה את בשר הגוף: כאשר הנשמה מסתלקת מן הגוף,

"אחזה" פירושו ממש: האלוקות כאילו נראית לעין. ההשוואה היא לגוף שלנו, שבבשרו אנו תופסים שנשמה מחיה אותו.

אזי נעשה הגוף פגר כאבן כנראה בלילה בעת השינה שהנשמה מסתלקת מהגוף ונשאר קיסטא דחיותא^{28,29} הרי שינה אי' מסי' [מסכת] במיתה³⁰

הגוף נעשה פגר, כאבן; כפי שניתן לראות בלילה, בשעת השינה, כשהנשמה מסתלקת מן הגוף ונשאר רק "מידת חיים מועטה". לכן השינה היא אחד משישים במיתה.

כשהנשמה מסתלקת, הגוף נעשה חסר חיים כאבן, כפי שרואים בשינה, כשהנשמה מסתלקת ונשאר רק "מידת חיים מועטה". לכן הגמרא (ברכות נו, ב) מכנה את השינה אחד משישים במיתה.

ולכן מברכים בכל בקר בעמידה משינה בא"י [ברוך אתה ה'] המחזיר נשמות³¹ לפגרים מתים כי בכל יום מתחדש החיות ונעשה בריה חדשה³² הרי אעפ"י [אף על פי] שאין אנו רואים בעיני ראייה מהות הנפש איך ומה היא.

לכן בכל בוקר, כשקמים מן השינה, אנו מברכים: "ברוך אתה ה', המחזיר נשמות לפגרים מתים"; שכן בכל יום החיות מתחדשת והאדם נעשה בריה חדשה. ואף שאיננו רואים בעיני ראייה את מהות הנשמה — מה היא וכיצד היא,

לכן ברכת הבוקר משבחת את ה' כ"מחזיר נשמות לפגרים מתים" (ברכות ס, ב): בכל יום החיות מתחדשת והאדם נעשה כביכול בריה חדשה, כפי שנאמר: "חדשים לבקרים" (איכה ג, כג). ואף על פי כן, איננו רואים את עצם מהותה של הנשמה.

מ"מ נודע ונרגש לנו שהנפש מלובשת בגוף שהרי נראה לנו פעולותיה שהגוף חי ממנה שהרי מצד עצמו הגוף הוא כאבן בהסתלק הנפש ממנו.

מכל מקום, אנו יודעים ומרגישים שהנשמה מלובשת בגוף, שהרי פעולותיה נראות לנו: הגוף חי מכוחה. הגוף מצד עצמו הוא כאבן כשהנשמה מסתלקת ממנו.

ובכל זאת, אנו יודעים ומרגישים שהנשמה נמצאת בגוף, מפני שאנו רואים את פעולתה: הגוף חי מכוחה. בלעדיה, הגוף הוא כאבן.

13 וא"כ הנפש היא בבחי' גילוי ממש אצלינו שנראה לנו ענין התלבשות הנפש בגוף אע"פ [אף על פי] שאין

המהות מושג ונראה מה הוא וכך ממש אחזה אלוה

אם כן, הנשמה מתגלה לנו ממש: אנו רואים את התלבשות הנשמה בגוף, אף שעצמותה — מה היא — אינה נתפסת ואינה נראית. וכך ממש: "מבשרי אחזה אלוה":

הנשמה "מתגלה" לנו אף שעצמותה אינה נתפסת: אנו תופסים שהיא מתלבשת בגוף. ובדיוק במובן זה נאמר: "מבשרי אחזה אלוה".

שהרי אנו רואים בעינינו פעלו הנראה שהעולם הוא גוף גדול³³ חי ובהכרח שיש בהם חיות המחיה אותם כמו שנודע לנו הנפש ע"י פעלה הנראה בגוף

שהרי אנו רואים בעינינו את פועלו הנראה: העולם הוא כגוף גדול וחי, ובהכרח יש בו חיות המחיה אותו, כשם שאנו מכירים את הנשמה באמצעות פעולתה הנראית בגוף.

אנו רואים את העולם, שהוא כגוף גדול וחי, ולכן יודעים שבהכרח יש בו חיות המחיה אותו. כך אנו מכירים גם את הנשמה: באמצעות פעולתה הנראית בגוף.

וכמו שאנו רואים החיות שבעוה"ז כמ"כ [כמו כן] הנבראים שבעולמות העליונים רואים ג"כ ומשיגים ביתר שאת החיות המהוה אותן,³⁴ וזהו ומבשרי אחזה אלוה מבשרי דוקא

וכשם שאנו רואים את החיות שבעולם הזה, כך גם הנבראים שבעולמות העליונים רואים ותופסים, ביתר שאת, את החיות המהוה אותם. וזהו "מבשרי אחזה אלוה" — "מבשרי" דווקא:

כשם שאנו תופסים את החיות שבעולם הזה, כך הנבראים שבעולמות העליונים תופסים בבהירות רבה יותר את החיות הבוראת אותם. הפסוק מדגיש "מבשרי": המשל נלקח מגופו של האדם עצמו.

כמו שמבשרי אני מרגיש ואחזה הנפש שנתת בי כך אחזה אלוה היא התלבשות החיות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הנמשך מא"ס ב"ה בתוכיות העולמות ממש

כשם שמבשרי אני חש ורואה את הנשמה שנתת בי, כך "אחזה אלוה" — כלומר, את התלבשות החיות, בחינת ממלא כל עלמין, הנמשכת מאין סוף ברוך הוא אל תוך פנימיותם ממש של העולמות,

כשם שאני חש את הנשמה בתוך בשרי, כך אני "אחזה אלוה" — כלומר, את התלבשות החיות של ממלא כל עלמין, הנמשכת מאין סוף ונכנסת אל תוך פנימיותם של העולמות.

כמו שהנשמה מלאה את כל הגוף וכך חיות זה מתחלק לגי' בחי' כלליים גי'ע [גן עדן] העליון וגי'ע [וגן עדן] התחתון ועוה"ז.

כשם שהנשמה ממלאת את כל הגוף. וחיות זו מתחלקת לשלוש בחינות כלליות: גן עדן העליון, גן עדן התחתון והעולם הזה.

חיות זו ממלאת את העולמות כשם שהנשמה ממלאת את הגוף, וכמו חיות הנשמה גם היא מתחלקת לשלוש בחינות כלליות: גן עדן העליון, גן עדן התחתון והעולם הזה.

14 ולכן נקי' בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] עלמא דאתגליא [ועמ"ש בפ' ואתחנן ע"פ וידעת היום].³⁵ ג אך בחי'

חיות זה הנמשך בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא

ולכן בחינת ממלא כל עלמין נקראת "העולם הנגלה". [ועיינו במה שנכתב בפרשת ואתחנן על הפסוק "וידעת היום"]. ג. אך בחינת חיות זו, הנמשכת בבחינת ממלא כל עלמין, היא

מכיוון שאפשר לתפוס אותה באופן זה, ממלא כל עלמין נקרא "העולם הנגלה", והטקסט מפנה לעיון המפורט יותר בלקוטי תורה, ואתחנן, על הפסוק "וידעת היום". כאן מתחיל סעיף ג'.

רק הארה וזיו בעלמא זיו השכינה. אבל הוא ית' עצמו הוא קדוש ומובדל שאינו מתלבש ח"ו [חס ושלום] בתוך העולמות.

רק הארה וזיו בלבד, זיו השכינה. אבל הוא יתברך עצמו קדוש ומובדל, ואינו מתלבש, חס ושלום, בתוך העולמות.

סעיף ג' מדגיש את גבול המדרגה הזאת: היא הארה בלבד, זיו השכינה. ה' עצמו נותר קדוש ומובדל, ואינו מתלבש בעולמות.

קטע 5 • 15-18

האור המקיף את העולמות

15 ואף גם בחי' החיות הנמשך ממנו ית' להחיות העולמות עיקר החיות אינו מתלבש בתוכן כלל³⁶ אלא

מחיה ומהוה אותן שלא ע"י התלבשות וזהו בחי' סכ"ע [סובב כל עלמין].

ואף בחיות הנמשכת ממנו יתברך כדי להחיות את העולמות, עיקר החיות אינו מתלבש בתוכם כלל; אלא הוא מחיה ומהוה אותם שלא באמצעות התלבשות. זוהי בחינת סובב כל עלמין.

גם החיות שה' משפיע לעולמות אינה מתלבשת בהם ברובה: היא מעניקה להם חיים וקיום בלי להיכנס לתוכם. זוהי בחינת סובב כל עלמין, "האור המקיף את כל העולמות".

וזהו שנת"ל [שנתבאר לעיל]³⁷ שהחיות שהוא ית' מחיה העולמות אינו כדמיון שהנפש מחיה את הגוף כי הוא ית' מחיה אותן אע"פ [אף על פי] שאינו מתלבש בתוכן רק בבחי' סובב ומקיף עליהן.

וזהו מה שהוסבר לעיל: החיות שבה ה' מחיה את העולמות אינה דומה לאופן שבו הנשמה מחיה את הגוף; שהרי ה' מחיה אותם אף שאינו מתלבש בתוכם, אלא רק מקיף וסובב אותם.

זהו מה שהוסבר לעיל, בסעיף 1: ה' אינו מחיה כפי שנשמה מחיה את הגוף. הוא מחיה את העולמות בעודו מקיף וסובב אותם בלבד, ואינו נכנס לתוכם.

16 וההארה שנמשכת בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא זיו והארה לבד מבחי' הסוכ"ע ונק' זיו השכינה כנ"ל. והלכך אין שייך בו שום שינוי ע"י הבריאה ולא כמו הנשמה שמתפעלת ממקרי הגוף לפי שמהו"ע [שמהותו ועצמותו] מתלבשת בהגוף.

וההארה הנמשכת בבחינת ממלא כל עלמין היא רק זיו והארה מבחינת סובב כל עלמין, והיא נקראת זיו השכינה, כפי שנאמר לעיל. לכן הבריאה אינה מחוללת בו שום שינוי; זאת בניגוד לנשמה, המושפעת ממה שקורה לגוף, משום שעצם מהותה מלוכש בגוף.

ממלא כל עלמין, האור המלוכש, הוא רק זיו מסובב כל עלמין, וזיו זה נקרא זיו השכינה. לכן הבריאה אינה מחוללת שינוי בה', בניגוד לנשמה, המושפעת ממה שקורה לגוף משום שעצם מהותה מלוכש בו.

17 ואי לזאת מובן שבבחי' סוכ"ע אין שייך התחלקות ראש וסוף מעלה ומטה כיון שאינו מתלבש בהעולמות וז"ש [וזהו שכתוב]

בהתאם לכך מובן שבבחינת סובב כל עלמין אין שייכת חלוקה לראש וסוף, למעלה ולמטה, מכיוון שהוא אינו מתלבש בעולמות. וזהו [פירוש] הכתוב,

מכיוון שסובב כל עלמין אינו מתלבש בעולמות, ההבחנות של ראש וסוף, למעלה ולמטה, אינן שייכות בו. מובא פסוק כדי להראות זאת.

כי נשגב שמו לבדו³⁸ הודו על ארץ ושמים פי' שרק הזיו וההוד של שמו ית' הוא מתלבש בארץ ושמים להחיותם ומתחלק לחלקים

"כי נשגב שמו לבדו; הודו על הארץ והשמים". כלומר, רק הזיו וההוד של שמו יתברך מתלבשים בארץ ובשמים כדי להחיותם, ומתחלקים לחלקים,

בתהילים קמ"ח, י"ג נאמר: "שמו לבדו נשגב; הודו על הארץ והשמים". רק ההוד של שמו, הזיו שלו, נכנס לארץ ולשמים ומתחלק לחלקים.

כניל, [וגם נודע דארץ ושמים נקי גי'ע [גן עדן] עליון ותחתון כידוע בפ"י מי לי בשמים^{39, 40} כו'], אבל שמו עצמו הוא⁴¹ קדוש ומובדל ונשגב לבדו.

כאמור לעיל. [כמו כן ידוע ש"ארץ ושמים" נקראים גן עדן העליון וגן עדן התחתון, כפי שידוע מהפירוש ל"מי לי בשמים" וכו']. אבל שמו עצמו קדוש ונבדל, והוא "נשגב לבדו".

אדמו"ר הזקן מוסיף ש"ארץ ושמים" כאן פירושה גן עדן התחתון וגן עדן העליון, כפי שעולה מהפירוש ל"מי לי בשמים" (תהילים ע"ג, כ"ה). שמו עצמו נשאר קדוש ונבדל, "נשגב לבדו".

18 וכמ"ש אין ערוך אליך⁴² פי שא"א להיות המשכת החיות ממנו ית' בבחי' סדר ההשתלשלות עילה ועלול וענין עילה ועלול הוא כמו שמהשכל מתהוה מדה שבלב וממדה מחשבה כו'

וכפי שנאמר: "אין ערוך אליך" — כלומר, אי אפשר שהחיות תימשך ממנו ית' בדרך של השתלשלות מסודרת של עילה ועלול. היחס של עילה ועלול הוא כמו האופן שבו מדה שבלב נוצרת מן השכל, ומן המדה נוצרת מחשבה וכו',

"אין ערוך אליך" (תהילים מ, ו) פירושו שחיות ה' אינה יכולה להימשך ממנו בדרך של השתלשלות סיבתית. בהשתלשלות כזאת כל מדרגה נוצרת מן המדרגה שמעליה, כפי שרגש נוצר מתוך רעיון ומחשבה מתוך רגש.

שמהות השכל נתפס בהמדה כו', משא"כ הוא ית' בחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] ואינו נתפס בהעולמות ולא כמו שהעלול משיג עילתו אלא אין ערוך לך ממש.

שמהות השכל נתפסת במדה וכו'. אבל הוא ית' הוא בחינת סובב כל עלמין, ואינו נתפס בעולמות; ואין זה כמו שעלול משיג את עילתו, אלא "אין ערוך לך" ממש.

בהשתלשלות של עילה ועלול, עצמותה של העילה נתפסת בעלול, והעלול יכול להשיג את עילתו. אך ה', בבחינת סובב כל עלמין, אינו נתפס בעולמות ואינו ניתן להשגה על ידם; אין באמת שום ערך והשוואה בינו לבינם.

קטע 6 • 191-21

אלקים חיים ומלך העולם

19 וע"ז נאמר כי נשגב שמו לבדו.⁴³ ולכן כתיב אני הוי' לא שנית⁴⁴ ואתה הוא קודם שנברא כו' ומשנברא העולם הכל בשוה. וז"ש [וזהו שכתוב] אלקים חיים ומלך עולם.⁴⁵

על כך נאמר: "כי נשגב שמו לבדו". לכן כתוב: "אני הוי' לא שנית", וכן: "אתה הוא קודם שנברא [העולם]" וכו', "ומשנברא העולם" — הכול שווה. וזהו [פירוש] הכתוב: "אלקים חיים ומלך עולם".

מכיוון שה' נמצא למעלה מכל השתלשלות של סיבות, הבריאה אינה משנה אותו: "אני הוי' לא שנית", והוא זהה לפני בריאת העולם ולאחריה. ירמיהו י"ב מכנה אותו "אלקים חיים ומלך עולם", והמאמר מסביר כעת את שני הביטויים.

פ"י מה שהוא אלקים חיים שנמשך ממנו חיות להיות מתלבש בכל נברא בפנימיותו ממש ולכן אלקים לשון רבים ע"ש ריבוי התחלקות החיות לכל נברא.

הפירוש הוא, שמהותו כ"אלקים חיים" היא שנמשכת ממנו חיות כדי להתלבש בכל נברא בפנימיותו ממש; ולכן "אלקים" הוא לשון רבים, על שם ריבוי ההתחלקויות של החיות לכל נברא.

"אלקים חיים" הוא החיות שנכנסת בכל נברא. השם אלקים הוא בצורת רבים, משום שהחיות הזאת מתחלקת בין הנבראים הרבים, וכל אחד מקבל את חלקו.

20 וזהו לשון אלקים חיים כו' הנה המשכה זו בכלל הוא רק מבחי' מלך עולם. דהיינו מבחי' מדת מלכותו ית' כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים.⁴⁶

זהו הביטוי "אלקים חיים" וכי. והנה, המשכה זו בכללותה היא רק מבחינת "מלך עולם", כלומר מבחינת מידת מלכותו יתברך, כמו שכתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים".

חיות מחולקת זו נמשכת רק מבחינת "מלך" — מידת מלכותו של ה', שהיא הנמוכה שבמידות האלויות. הפסוק בתהלים קמה, יג, "מלכותך מלכות כל עולמים", קושר את מלכות לעולמות.

ומשם נמשך ג"כ להיות סדר השתלשלות עו"ע [עילה ועלול] ומעלה ומטה כמו ראש וגוף כו' כנ"ל משא"כ מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' קדוש ומובדל וכמשל התפשטות

ומשם נמשכת גם השתלשלות מסודרת של עילה ועלול, ושל מעלה ומטה, כמו ראש וגוף וכי, כנוצר לעיל; ואילו הווייתו ועצמותו יתברך קדוש ומובדל. והדבר דומה להתפשטות

ממלכות נמשכת גם השתלשלות של עילה ועלול וסדר של דרגות עליונות ותחתונות, כמו ראש וגוף. עצמותו של ה' נשאר קדושה ומובדלת, והמשל על מלך בשר ודם ממחיש זאת.

הממשלה והאדנות של המלך על אנשי המדינה שבממשלה זו הוא מנהיג' [מנהיגה] ואימתו עליהם הרי עצמות המלך אינו נתפס באנשי המדינה רק שמו לבד נקי עליהם

השלטון והאדנות של המלך על אנשי המדינה: באמצעות שלטון זה הוא מנהיג אותם, והם יראים ממנו; אך עצמותו של המלך אינה נתפסת באנשי המדינה, ורק שמו נקרא עליהם,

המלך שולט במדינתו, ואנשיה יראים ממנו, אך הוא עצמו אינו מצוי בתוך נתיניו. רק שמו — סמכותו — חל עליהם.

והוא ממשלתו ואימתו, וכמ"כ [וכמו כן] יובן למעלה שחיות העולמות הוא נמשך ממדת מלכותו ית' שמבחי' מלי' נמשך להיות מתפשט ומתלבש החיות בגי' עולמות הנ"ל ג"ע [גן עדן] העליון ותחתון ועוה"ז.

וזהו שלטונו והמורא ממנו. וכך יובן גם למעלה: חיות העולמות נמשכת ממדת מלכותו יתברך, שמבחינת מלכות נמשכת החיות להתפשט ולהתלבש בשלושת העולמות הנזכרים לעיל — גן עדן העליון והתחתון והעולם הזה.

"שמו" של המלך הוא שלטונו והמורא ממנו. בדומה לכך, חיותם של שלושת העולמות נמשכת ממלכותו של ה', מידת מלכות, המתפשטת בהם, בעוד עצמותו נשארת למעלה מהם.

21 וגם באמת מוכן ממשל המלוכה שבחיי ההתנשאות הוא בחיי מקיף וממעל לאנשי המדינה. וכך בחיי מלכותו ית' היא בחיי סובב ומקיף על העולמות

אכן, גם ממשל המלוכה מוכן שמדרגת ההתנשאות של המלך מקיפה את בני המדינה ונמצאת מעליהם. כך גם מדרגת מלכותו יתברך היא בחינת סובב ומקיף על העולמות,

משל המלוכה מלמד דבר נוסף: התנשאותו של המלך נמצאת מעל העם ומקיפה אותו. כך גם מלכות ה' כפי שהיא בעצמותה היא בחינת המקיפה את העולמות, סובב כל עלמין.

רק זיו והארה ממנה נמשך להיות מתלבש בהעולמות והוא ענין זיו השכינה שנמשך להיות כח הפועל בנפעל ממש ואז שייך סדר השתלשלות עילה ועלול כו'

ורק זיו והארה ממנה נמשכים ומתלבשים בעולמות. זהו זיו השכינה, הנמשך להיות ממש "כוח הפועל בנפעל"; ורק אז שייך סדר של השתלשלות עילה ועלול וכו'.

רק הארה ממלכותו נכנסת לעולמות. זהו זיו השכינה, שנעשה "כוח הפועל בנפעל" — הכוח המקיים בפועל כל נברא. רק בדרגה זו שייך סדר של השתלשלות עילה ועלול.

וכמשי"ל [וכמה שכתוב לעיל] דאפי" [דאפילו] בחיי שמו שהוא מלכותו הוא נשגב לבדו רק הודו של שמו על ארץ ושמים כו' וזהו אתה קדוש ושמך קדוש⁴⁷ (וכמ"ש במ"א בד"ה לכן אמור לבני⁴⁸ ישראל).

וכפי שנכתב לעיל, אפילו בחינת שמו, שהיא מלכותו, נשגבת לבדה, ורק הוד שמו נמצא "על ארץ ושמים" וכו'. וזהו פירוש "אתה קדוש ושמך קדוש" (וכפי שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "לכן אמור לבני ישראל").

כפי שנתבאר על הפסוק בתהילים קמח, יג, אפילו שמו, מלכותו, "נשגב לבדו", ורק הודו נכנס לעולמות. זהו פירוש דברי תפילת העמידה, "אתה קדוש ושמך קדוש": הן הוא והן שמו נבדלים.

ובזה יובן ענין די רבתי דאחד שרומז למדת מלכותו ית' כנודע וא"כ צ"ל מ"ש אח"כ בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]⁴⁹ הלא כבר נרמז ענין מלכותו בדי רבתי דאחד.

ובכך יובן עניינה של הדי הגדולה שבמילה "אחד", הרומזת למידת מלכותו יתברך, כידוע. ואם כן, צריך להבין מה נאמר אחר כך: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" — והרי עניין מלכותו כבר נרמז בדי הגדולה שב"אחד".

בקריאת שמע הדי שבמילה "אחד" נכתבת גדולה, וידוע שהיא רומזת למלכות ה'. מכאן מתעוררת השאלה: מדוע מוסיפים אחר כך "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", אם מלכותו כבר נרמזה?

אך הענין כי הדי רבתי דאחד הוא רומז על בחיי עצם מדת מלכותו ית' שהיא למעלה מההתלבשות בבי"ע

אלא שהדי הגדולה שב"אחד" רומזת לעצם מידת מלכותו יתברך, שלמעלה מההתלבשות בבריאה, ביצירה ובעשייה;

התשובה היא שהדי הגדולה רומזת לעצם מלכותו, כפי שהיא למעלה מההתלבשות בעולמות הבריאה, היצירה והעשייה.

ולכן הדי' סטריין מזרח ומערב צפון ודרום הם בטלים⁵⁰ שם במציאות שאין שם התחלקות מעלה ומטה כנ"ל.

ולכן ארבעת הצדדים — מזרח ומערב, צפון ודרום — בטלים שם במציאות, מפני שאין שם חלוקה בין מעלה למטה, כפי שנתבאר לעיל.

הדי', שערכה המספרי ארבע, מסמלת את ארבעת הכיוונים, הבטלים שם במציאות, מפני שבדרגה זו אין חלוקה למעלה ולמטה. הדבר רומז לדברי הגמרא (ברכות יג, ב), שיש לשהות באמירת "אחד" עד שממליכים את ה' למעלה, למטה ובארבע רוחות השמים.

אך בחי' שם כבוד מלכותו ענין ג' תיבות אלו הוא מה שנמשך הזיו ממדת מלכותו ית' להתלבש בתוכיות העולמות בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ממש

אבל בחינת "שם כבוד מלכותו" — עניינן של שלוש המילים האלה הוא הזיו הנמשך ממידת מלכותו יתברך ומתלבש בפנימיות העולמות, בבחינת ממלא כל עלמין ממש,

לעומת זאת, "ברוך שם כבוד מלכותו" מתייחס לזיו הנמשך ממלכותו ומתלבש בפנימיות העולמות בבחינת ממלא כל עלמין.

כח הפועל בנפעל ולהיותן נחלקים בכלל לג' חלקים ג"ע [גן עדן] העליון והתחתון והעוה"ז בחי' בראתיו יצרתיו עשיתיו⁵¹ ע"כ באו ע"ז ג' תיבות והן שם כבוד מלכותו.

בתור "כוח הפועל בנפעל". ומכיוון שהעולמות מתחלקים בכללות לשלושה חלקים — גן עדן העליון, גן עדן התחתון והעולם הזה, כנגד "בראתיו, יצרתיו, עשיתיו" — לכן נאמרו לכך שלוש מילים: "שם כבוד מלכותו".

הארה זו היא "כוח הפועל בנפעל", והיא מתחלקת לשלושה עולמות כלליים: גן עדן העליון, גן עדן התחתון והעולם הזה, כנגד "בראתיו, יצרתיו, עשיתיו". לכן יש בנוסח שלוש מילים: "שם", "כבוד" ו"מלכותו".

קטע 7 • 221-26

"עמך מקור חיים"

22 וזהו פי' בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] היינו שאנו ממשיכים להיות המשכות מבחי' ממכ"ע

[ממלא כל עלמין]. וז"ש [וזהו שכתוב] כי עמך מקור חיים⁵² ולא נאמר

וזהו פירוש "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד": שאנו ממשיכים שפע מבחינת ממלא כל עלמין. וזהו שכתוב "כי עמך מקור חיים", ולא נאמר

באומרנו "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", אנו ממשיכים את השפע האלוקי באמצעות ממלא כל עלמין — האור שחודר אל העולמות. זהו גם המפתח לשאלה על הפסוק בתהילים לו, י: "כי עמך מקור חיים".

כי אתה מקור חיים שאז היה משמע שהוא ב"ה הוא המקור הנובע ממנו החיים בהשתלשלות עילה ועלול.

"כי אתה מקור חיים"; שאז היה משתמע שהוא יתברך המקור שממנו נובעים החיים באמצעות השתלשלות של עילה ועלול.

אילו נאמר בפסוק "אתה מקור חיים", היה משתמע שהקב"ה עצמו הוא החוליה הראשונה בשרשרת של עילה ועלול, שממנה נובעים החיים. הפסקה הבאה מסבירה מדוע אין הדבר אפשרי.

23 וזה לא יתכן כלל כנ"ל שלא היה באפשר להיות נמשך מאתו ית' סדר והדרגת השתלשלות עילה ועלול

וזה כלל אינו אפשרי, כפי שהוזכר לעיל: לא ייתכן שממנו יתברך תימשך השתלשלות מסודרת ומדורגת של עילה ועלול;

כפי שהתבאר לעיל, השתלשלות מסודרת של עילה ועלול אינה יכולה לנבוע מה' עצמו. הוא אינו עילה ראשונה העומדת בראש העולמות.

כי אלו הי' [היה] נמשך השפע ממנו בבחי' עילה ועלול לא היה כלל התהוות העולמות בבחי' גבול ומדה.

שכן אילו השפע היה נמשך ממנו בדרך של עילה ועלול, העולמות כלל לא היו מתהווים בגבול ובמידה.

אילו השפע שלו היה מגיע לעולמות בדרך של עילה ועלול, העולמות לא היו יכולים להתהוות כדברים מוגבלים ומדודים. מאחר שבהשתלשלות כזאת מציאות העילה כלולה בעלול שלה, העולמים של עילה אינן סופית לא היו יכולים להיות סופיים.

לכן נאמר כי עמך מקור חיים שהמקור שנובע ממנו השתלשלות עילה ועלול הוא עמך ר"ל [רוצה לומר] שהוא דבר הטפל ובטל אצלך להיות

לכן נאמר: "כי עמך מקור חיים". המקור שממנו נמשכת השתלשלות של עילה ועלול הוא "עמך", כלומר, הוא דבר משני ובטל ביחס אליך, משום ש...

לכן הפסוק אומר שהמקור הוא "עמך": המקור שממנו נמשכת השתלשלות של עילה ועלול הוא דבר משני, הבטל לחלוטין לפני ה'.

כי מקור זה הוא הנק' עלמא דאתגליא ונק' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמתלבש בתוך העולמות בפנימיותם שאז שייך לומר ענין השתלשלות עילה ועלול.

המקור הזה הוא הנקרא "העולם הנגלה", והוא נקרא ממלא כל עלמין, המתלבש בתוך העולמות בפנימיותם; ברמה זו שייך לדבר על השתלשלות של עילה ועלול.

מקור זה הוא "העולם הנגלה", ממלא כל עלמין, המתלבש בפנימיות העולמות. רק ברמה זו שייך לדבר על השתלשלות של עילה ועלול.

24 והרי נת' [נתבאר] שבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא ענין זיו השכינה שהוא זיו והארה בעלמא וגם נמשך

ע"י צמצום עצום בתחלה שיהיה הגילוי

והרי כבר הוסבר שממלא כל עלמין הוא זיו השכינה, הארה בלבד; והוא נמשך תחילה באמצעות צמצום עצום, כדי שהגילוי יהיה

ממלא כל עלמין הוא רק זיו השכינה, וגם הוא מתהווה רק לאחר צמצום עצום.

רק כטפה מאוקיינוס ויותר מכן אין ערוך כו' אז אח"כ נמשך מזה מקור לבחי' השתלשלות

רק כטיפה מן האוקיינוס, ואף למעלה מזה אין ערוך וכו'; ולאחר מכן נמשך מכך מקור להשתלשלות.

לאחר הצמצום, הגילוי הוא כטיפה לעומת האוקיינוס, ואף פחות מכך — בלי כל יחס. רק מן ההארה המצומצמת הזאת נמשך מקור להשתלשלות העולמות.

והנה בחי' הזיו הוא טפל ובטל במציאות לגבי מקורו כביטול טפה א' בים אוקיינוס אילו היה הים בלי גבול

והנה, הזיו טפל ובטל במציאות לגבי מקורו, כבטלותה של טיפה אחת בים האוקיינוס אילו היה הים בלי גבול,

הזיו בטל לפני מקורו, כשם שטיפה אחת הייתה בטלה באוקיינוס שאין לו גבול.

עד"מ וכביטול זיו השמש בשמש לכן נק' עמך כו' אבל הוא ב"ה במהו"ע [במהותו ועצמותו] מובדל בבחי' אין ערוך לך.⁵³

על דרך משל, וכבטלות זיו השמש בתוך השמש. לכן הוא נקרא "עמך" וכו'. אבל הוא יתברך, במהותו ועצמותו, מובדל בבחינת "אין ערוך לך".

משל נוסף הוא זיו השמש, שאין לו מציאות משל עצמו בתוך השמש. לכן מקור החיים נקרא "עמך", ואילו ה' במהותו נשאר מובדל, בבחינת "אין ערוך לך", כלשון ברכת שחרית של שבת.

25 וז"ש [וזהו שכתוב] אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין לנו מלך⁵⁴ דהיינו אתה במהו"ע

[במהותו ועצמותו] ית' הוא מובדל

וזהו [פירוש] הנאמר: "אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון, ומבלעדיך אין לנו מלך". כלומר, "אתה" — ה' בעצמותו ומהותו יתברך — הוא נבדל,

מילות תפילת שחרית, "אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון, ומבלעדיך אין לנו מלך", מבטאות את שני צדדי הרעיון. "אתה" הוא ה' בעצמותו, הנבדל.

שהוא ראשון והוא אחרון כמ"ש לא שנית⁵⁵ כי וחיות כל העולמות הוא רק מבחי' מלך וכנ"ל בפי' אלקים חיים ומלך עולם.⁵⁶

שהרי הוא ראשון והוא אחרון, כמו שכתוב: "אני ה' לא שנית" וכי; וחיות כל העולמות היא רק מבחינת "מלך", וכפי שנתבאר לעיל בפירוש "אלקים חיים ומלך עולם".

"ראשון ואחרון" פירושו שאינו משתנה, ככתוב: "אני ה' לא שנית". חיות העולמות באה רק מבחינת "מלך", כפי שנתבאר בפירוש "אלקים חיים ומלך עולם".

הרי מבואר ענין ופי' קדוש שהוא לומר שהוא ית' קדוש ומובדל ומחיה העולמות שלא ע"י התלבשות בתוכיות ע"ד שהנשמה מחיה את הגוף.

הרי שהתבאר עניינה ופירושה של המילה "קדוש": לומר שהוא יתברך קדוש ונבדל, ומחיה את העולמות שלא באמצעות התלבשות בתוכיותם, כפי שהנשמה מחיה את הגוף.

כך מתבררת משמעותה של המילה "קדוש": ה' נבדל, והוא מחיה את העולמות בלי להתלבש בהם כפי שהנשמה מתלבשת בגוף.

26 והגם כי נת' [נתבאר] ג"כ שיש בחי' חיות אלהות המתלבש בפנימיותן כמו שהנשמה מתלבשת בגוף אך

זהו רק בחי' זיו השכינה הארה דהארה

ואף שכבר הוסבר שיש חיות אלוקית המתלבשת בפנימיותם, כפי שהנשמה מתלבשת בגוף, הרי זו רק הארה של השכינה, הארה של הארה;

המאמר הסביר גם שיש חיות אלוקית המתלבשת בתוך העולמות, כמו נשמה בגוף. אך זו רק הארה של השכינה, "הארה של הארה", המרוחקת מה' בשתי דרגות.

אבל מהו"ע [מהותו ועצמותו] נת' [נתבאר] קדוש ומובדל ואפילו בבחי' שמו נאמר כי נשגב שמו לבדו⁵⁷ רק הודו דשמו על ארץ ושמים והוא בחי' הארה דהארה כנ"ל:

אבל מהותו ועצמותו, כפי שהוסבר, קדוש ונבדל; וגם על בחינת שמו נאמר: "שמו לבדו נשגב", ורק זוהר של שמו הוא "על הארץ והשמים", וזוהי בחינת הארה של הארה, כפי שהוזכר לעיל.

עצמותו של ה' קדושה ונבדלת, וגם שמו "נשגב לבדו". רק זוהר שמו, הארה של הארה, הוא "על הארץ והשמים".

קטע 8 • 271-31

קדושה ושער

27 ד ובזה יוכן מ"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע⁵⁸ שער ראשו⁵⁹. וצ"ל מה ענין הקדושה לגידול השער.

4. בכך יוכן הכתוב בנוגע לנזיר: "קדוש יהיה, גדל פרע שער ראשו". צריך להבין מה הקשר בין הקדושה לגידול השער.

סעיף 4 עוסק בשאלה שעלתה בפתיחה בנוגע לנזיר: התורה מכנה אותו "קדוש" ובאותו עניין מצווה עליו לגדל את שעריו. מה הקשר בין הקדושה לשער?

אך הענין דהנה כתיב ועתיק יומין יתיב⁶¹ כו' ושער רישו⁶⁰ [רישיה] כעמר נקא. ופ"י עתיק יומין הוא כמ"ש המתנשא מימות עולם.⁶²

אך העניין הוא כך: נאמר "ועתיק יומין יתיב" וגו', "ושער רישו כעמר נקא". פירוש "עתיק יומין" הוא כפי שנאמר: "המתנשא מימות עולם".

בחזון דניאל מתואר "עתיק יומין", ושערו "כעמר נקא". השם עתיק יומין מתבאר על פי דברי ברכת יוצר: "המתנשא מימות עולם".

כי ימות עולם הוא בחי המקור חיים המתלבש בבחי ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כנודע בפ"י מ"ש ששת ימים עשה⁶³ ה' ולא כתיב בששת

כי "ימות עולם" הם בחינת מקור החיים המתלבש בבחינת ממלא כל עלמין, כידוע מפירוש הכתוב "ששת ימים עשה ה'", ולא נאמר "בששת ימים";

"ימות עולם" הם מקור החיים המתלבש בבחינת ממלא כל עלמין — המדות האלוניות שבאמצעותן העולם נבנה ומתקיים. הדבר נלמד מן הפסוק "ששת ימים עשה ה'", שלא נאמר בו "בששת ימים": הימים עצמם הם המדות שיצרו את העולם.

אלא שרומז למדות עליונות המתלבשים להחיות העולמות, יום ראשון נמשך בחי חסד ונבראו עי"ז אור ומים כו'.^{64, 65}

אלא הדבר מרמז למדות העליונות המתלבשות כדי להחיות את העולמות: ביום הראשון נמשכה בחינת חסד, ועל ידי כך נבראו אור ומים וגו'.

כל אחד מששת הימים הוא מדה אלונית המתלבשת בעולמות כדי להחיותם. ביום הראשון נמשכה בחינת חסד, ועל ידי נבראו אור ומים.

28 וזהו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אבל מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' שהוא קדוש ומובדל נאמר עליו המתנשא

מימות עולם שמרומם ומתנשא מלהיות מתלבש בתוכן כי אין ערוך לו כלל.

זהו המדרג של ממלא כל עלמין. אך על עצמותו ומהותו יתברך, שהוא קדוש ונבדל, נאמר: "המתנשא מימות עולם" — הוא מרומם ונעלה מכדי להיות מלוכש בהם, שכן אין לו שום ערך והשוואה אליהם.

המדות, המכונות "ימות עולם", הן ממלא כל עלמין. עצמותו של ה', שהיא קדושה ונבדלת, היא "המתנשא מימות עולם": מרוממת מכדי להיות מלוכשת בהם, ואין לה כל השוואה אליהם.

וזהו פי' עתיק יומין מלשון המעתיק הרים⁶⁶ שנעתק ונבדל מבחי' ימות עולם [ועיין בזהר ח"ג [חלק ג']

קל"ג ב' ע"פ וחסדי מאתך^{67, 68} כו' וכתוב ובחסד עולם⁶⁹ כו'

וזהו פירוש "עתיק יומין", מלשון "המעתיק הרים": הוא נעתק ונבדל מבחינת "ימות עולם". [ועיין בזהר חלק ג', קל"ג ב', על הפסוק "וחסדי מאתך" וכו', ונאמר "ובחסד עולם" וכו';

את השם "עתיק" קושרים למילה שבפסוק "המעתיק הרים" (איוב ט, ה): עתיק יומין נעתק מ"ימות עולם" ונבדל ממדות העולם. ההערה שבסוגריים המרובעים מפנה לעיונו של הזוהר ב"חסדי" וב"חסד עולם" שבישעיהו נד.

ודף קל"ד ב' ענין ימי קדם וימי עולם⁷⁰ ועמ"ש במ"א ע"פ כיום השמיני עצרת⁷¹ בפ"י אשר נשבעת

לאבותינו מימי קדם⁷² ובד"ה השמים כסאי בענין שהתורה

ובדף קל"ד ב', בענין "ימי קדם" ו"ימות עולם". ועיין במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "כיום השמיני עצרת", בפירוש "אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם", ובמאמר הפותח במילים "השמים כסאי", בענין התורה

גם שם דן הזוהר ב"ימי קדם" וב"ימות עולם". כאן מובאות הפניות ללקוטי תורה, שמיני עצרת, על הפסוק "אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם" במיכה, וכן למאמר "השמים כסאי".

קדמה אלפים שנה לעולם] וההמשכה הנמשך ממנו להיות מקור וחיות להתהוות בחי' ימות עולם ובחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא רק הארה מצומצמת שאין ערוך כלל למהו"ע [למהותו ועצמותו] ית'.

שקדמה לעולם אלפיים שנה. [וההמשכה הנמשכת ממנו להיות מקור וחיות להתהוות בחינת "ימות עולם" ובחינת ממלא כל עלמין היא רק הארה מצומצמת, שאין לה שום ערך והשוואה לעצמותו ומהותו יתברך.

המאמר דן בכך שהתורה קדמה לעולם אלפיים שנה. הנקודה העיקרית היא שהשפע הנמשך מה' ונעשה מקור ל"ימות עולם" ולממלא כל עלמין הוא הארה מצומצמת בלבד, שאין לה כל השוואה לעצמותו.

29 וע"ז נאמר ושער רישיי [רישיה] כעמר⁷³ כו' שנמשלה לבקיעת השערה מהמוח. שעם היות שנמשך בהשערה חיות מהמוח כנודע שהשערה חלולה ובתוך החלל יש יניקה מהמוח.

על כך נאמר: "ושער ראשו כעמר" וכי — הדבר נמשל לשערה הבוקעת מן המוח. אף שנמשכת בשערה חיות מן המוח, כידוע שהשערה חלולה, ובתוך החלל יש יניקה מן המוח,

"ושער ראשו כעמר" של דניאל מוסבר באמצעות משל לשערה הצומחת מן הראש. השערה חלולה, ובאמצעות החלל שלה היא יונקת מעט חיות מן המוח.

עכ"ז [עם כל זה] הוא רק מותר מוחין וחיות מצומצם במאד עד שאינו נוגע כלל לחיות המוחין עד

בכל זאת, אין זו אלא בחינת מותר מוחין וחיות מצומצמת מאוד, עד שאינה נוגעת כלל לחיות המוחין, עד כדי כך

אולם מה שמגיע לשערה הוא רק המותרות של המוח, חיות מצומצמת כל כך שאינה נוגעת כלל לחיות המוח עצמה.

שבהחתך השערה לא יכאב למוח כלל, כך עד"מ א"א להמשיל משל אחר לבחי' האור והחיות הנמשך ממהו"ע [ממהותו ועצמותו] ית' להיות מקור לבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הנקרא מקור חיים.

שכאשר גוזרים את השערה, המוח אינו חש כאב כלל. כך, בדרך משל, אי אפשר להציע משל אחר לבחינת האור והחיות הנמשכים מעצמותו ומהותו ית', כדי להיות מקור לבחינת ממלא כל עלמין, הנקראת "מקור חיים",

לכן גזירת שערה אינה גורמת כאב. אין משל אחר הולם לאור הנמשך מעצמות ה' ונעשה מקור לממלא כל עלמין, "מקור חיים".

רק כמו בחי' שערה לפי שמזה המשל מובן איך שאע"פ [שאף על פי] שנמשך ממנו הארה זו עכ"ז [עם כל זה] הוא קדוש ומובדל לגמרי

אלא משל השערה בלבד; שכן מן המשל הזה מובן שאף שהארה זו נמשכת ממנו, בכל זאת הוא קדוש ומובדל לחלוטין;

משל השערה מראה כיצד הארה יכולה להימשך מה', ובה בעת הוא נשאר קדוש ומובדל לחלוטין.

כי השערה אינו נוגע כלל למהות ועצם המוח עד"מ וכך זו ההארה אינו נוגע כלל למהו"ע [למהותו ועצמותו] ית'

שהרי השערה אינה נוגעת כלל, על דרך משל, במהות ובעצמות המוח; וכך הארה זו אינה נוגעת כלל בעצמותו ומהותו ית',

כשם שהשערה אינה נוגעת בעצמות המוח, כך הארה זו אינה נוגעת כלל בעצמות ה'.

שהוא בעצמו קדוש ומובדל לגמרי ורק בחי הארה מצומצמת הנמשלה לשערות נמשכת להיות מקור להתהוות מקור חיים וממכ"ע [וממלא כל עלמין].

שהוא עצמו קדוש ומובדל לחלוטין, ורק הארה מצומצמת, הנמשלת לשערות, נמשכת להיות מקור להתהוות "מקור חיים" וממלא כל עלמין.

הי עצמו קדוש ומובדל לחלוטין; רק הארה מצומצמת, כמו שעה, נמשכת ממנו ונעשית מקור ל"מקור חיים" ולממלא כל עלמין.

30 ולכן יש שייכות ענין הקדושה לבחי שערות. דווקא השערה מורה על ענין הקדושה דהא בהא תליא דלהיותו קדוש ומובדל א"א להיות ממנו ההמשכה רק ע"י בחי שערות דוקא.

לכן יש קשר בין קדושה לשערות. דווקא השערה מעידה על ענין הקדושה, שכן הדברים תלויים זה בזה: מכיון שהוא קדוש ונבדל, ההמשכה ממנו יכולה לבוא רק באמצעות בחינת שערות.

זו הסיבה שיש קשר בין קדושה לשערות: מכיון שהי קדוש ונבדל, כל מה שנמשך ממנו יכול לבוא רק באמצעות "שערות" — כלומר, בצמצום עצום. הקדושה והשערות תלויות זו בזו.

ולכן בבחי שערות אלו תלוי קדושה העליונה שהרי נמשכו מבחי קדוש ומובדל בחי סכ"ע [סובב כל עלמין] שא"א להיות משם שום המשכה בפנימית רק ע"י שערות כו'

לכן הקדושה העליונה תלויה בשערות אלה, שכן הן נמשכות מבחינת הקדוש והנבדל — בחינת סובב כל עלמין — שממנה לא תיתכן שום המשכה פנימית אלא באמצעות שערות וכי'.

לכן הקדושה העליונה "תלויה" בשערות אלה: הן נמשכות מסובב כל עלמין, הבחינה הקדושה והנבדלת, שממנה לא יכולה להימשך פנימה שום השפעה אלא באמצעות שערות.

משא"כ מבחי החיות דממכ"ע [דממלא כל עלמין] הנמשך ומתלבש בתוכיות העולמות דשם שייך ענין התלבשות והשתלשלות עילה ועלול, ומבואר למעלה⁷⁴ דענין התלבשות והשתלשלות הוא שנתפס המהות העילה בהעלול

לעומת זאת, בחינת החיות של ממלא כל עלמין נמשכת ומתלבשת בפנימיות העולמות, ושם שייכים התלבשות והשתלשלות של עילה ועלול. כפי שהתבאר למעלה, התלבשות והשתלשלות פירושן שמהות העילה נתפסת בעלול,

ממלא כל עלמין שונה מכך: הוא מתלבש בעולמות, ושם שייכים התלבשות והשתלשלות של עילה ועלול. כפי שהתבאר למעלה, בהשתלשלות כזאת מהות העילה נתפסת בעלול.

כמו התלבשות השכל במדה או אפילו כהתלבשות הנשמה בגוף. ע"כ אין צ"ל משם ההמשכה ע"י בחי' שערות דוקא.

כמו התלבשות השכל במידה, או אפילו התלבשות הנשמה בגוף. לכן אין צורך שההמשכה משם תבוא דווקא באמצעות בחינת שערות.

הדבר דומה לשכל שמתלבש ברגש, או לנשמה שמתלבשת בגוף. לכן ההמשכה ממלא כל עלמין אינה צריכה לבוא באמצעות שערות.

דהא ענין השתלשלות זו הוא הפך מבחי' שערות. שהשערה מורה על ההמשכה שבצמצום עצום עד שאין ערוך כלל להמקור.

שהרי השתלשלות זו הפוכה מבחינת שערות: השערה מבטאת המשכה שבאה בצמצום עצום, עד שאין לה שום ערך למקור.

השתלשלות של עילה ועלול הפוכה משערות. השערה מסמלת המשכה מצומצמת כל כך, שאין לה שום ערך ביחס למקורה.

אלא שם שייך המשל מהתלבשות הנשמה בגוף. או כמו התלבשות השכל בכח המעשה שביד כו'.

אלא שם מתאים המשל של התלבשות הנשמה בגוף, או של התלבשות השכל בכוח המעשה שביד וכי'.

בממלא כל עלמין מתאים המשל של הנשמה שמתלבשת בגוף, או של השכל שמתלבש בכוח המעשה שביד.

31 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **שער באשה ערוה⁷⁵ כי אשה רומז לבחינת החיות המתלבש בעולמות שהוא בחינת נוקבא כנודע.**

לכן אמרו חז"ל: "שער באשה ערוה", מפני ש"אשה" רומזת לבחינת החיות המתלבשת בעולמות, שהיא בחינת נוקבא, כידוע.

הגמרא (ברכות כד ע"א) אומרת ששערה של אישה הוא ערוה, עניין של צניעות, ומביאה ראיה מן הפסוק "שערך כעדר העזים". המאמר מפרש כאן את המילה "אשה" כרומזת לנוקבא, הבחינה הנשית המקבלת: החיות המתלבשת בעולמות.

וע"כ כשנמשך משם ההמשכה בבחינת צמצום עצום ע"ד הנ"ל בבחי' שערה יוכל להיות מזה יניקת החיצונים מחמת ריבוי הצמצומים

לכן, כאשר ההמשכה נמשכת משם בדרך של צמצום עצום, כמתואר לעיל, בבחינת שערה, יכולים הכוחות החיצוניים לינוק ממנה, בגלל ריבוי הצמצומים.

כאשר ההמשכה באה מאותה בחינה מתלבשת, בדרך של צמצום קיצוני, בדומה לשערה, יכולים הכוחות החיצוניים — הקליפות, המתנגדות לקדושה — לינוק ממנה. ריבוי הצמצומים מחליש את האור במידה שמאפשרת להם להיאחז בו.

ולכן הוזהרו הלויים⁷⁶ ג"כ להעביר תער כוי להיותם מבחי גבורות בעצמם ע"כ כשיומשך מהם השפע ע"י שערות וצמצומים יהיה יניקת החיצונים

לכן גם הלויים נצטוו "להעביר תער" וכו': מאחר שהם עצמם שייכים לבחינת הגבורות, הרי שכאשר השפע היה נמשך מהם באמצעות שערות וצמצומים, היו הכוחות החיצוניים יונקים ממנו.

לכן נצטוו הלויים להעביר תער על כל בשרם (במדבר ח, ז). שורשם בגבורות, כוחות הריסון, והמשכה מהם באמצעות שערות וצמצומים הייתה מזינה את הכוחות החיצוניים.

(ועיין מ"ש מזה סדי"ה ויקח קרח⁷⁷ ובד"ה כי תצא⁷⁸ בענין וגלחה את ראשה ובד"ה שרי אשתך.⁷⁹ ועיין בפ' ויחי דרי"ז א' ועד לא גליש⁸⁰ כוי.

(וראו מה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "ויקח קרח", ובמאמר המתחיל "כי תצא", בעניין "וגלחה את ראשה", ובמאמר המתחיל "שרי אשתך". וראו גם בפרשת ויחי, דף רי"ז ע"א, "ועד לא גליש" וכו').

ההערה שבסוגריים מרכוז דיונים מקבילים: סוף המאמר בלקוטי תורה על "ויקח קרח", המאמר על האשה השבויה המגלחת את ראשה ("כי תצא"), והמאמר בתורה אור על "שרי אשתך". היא מציינת גם את הוזהר בפרשת ויחי, דף רי"ז ע"א, במילים "ועד לא גליש".

ובמק"מ [ובמקדש מלך] ובזה"ר [ובזהר הרקיע] שם ועיין בפ' אחרי ד"ס ע"ב ובפ' נשא דקמ"ב א' ועיין בספר נשמת דוד על שה"ש [שיר השירים] בפסוק שערך כעדר העזים פ"י שאין לחיצונים שום אחיזה בשערותיה כוי ע"ש.

וכן במקדש מלך ובזהר הרקיע שם. וראו בפרשת אחרי, דף ס' ע"ב, ובפרשת נשא, דף קמ"ב ע"א. וראו גם בספר נשמת דוד על שיר השירים, בפירוש הפסוק "שערך כעדר העזים", שמסביר שאין לכוחות החיצוניים שום אחיזה בשערותיה וכו'; עיינו שם.

בהמשך מובאות הפניות: מקדש מלך וזהר הרקיע על אותו הקטע, הוזהר בפרשות אחרי ונשא, והפירוש נשמת דוד על שיר השירים. נשמת דוד מסביר את הפסוק "שערך כעדר העזים" כך שלכוחות החיצוניים אין אחיזה בשערותיה.

וכ"מ [וכן משמע] ממ"ש במ"א בשם התיקונים⁸¹ בפ"י ודלת ראשך כארגמן^{82,83} הם טעמי תורה והם שערות דנוקבא שמהם נמשך התגלות טעמי תורה בהיכלות דבריא ופ"י כארגמן גווי דכלילן בגו גווי⁸⁴ כמ"ש באדרא קמ"א ב' ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] דרצ"ו א' ולכאורה זהו סותר למאמרים הנ"ל.

וכך משתמע גם ממה שנכתב במקום אחר בשם התיקונים, בפירוש "ודלת ראשך כארגמן": אלו טעמי התורה, והם שערותיה של נוקבא, שמהן נמשכת התגלות טעמי התורה להיכלות דבריא. פירוש "כארגמן" הוא "גוונים הכלולים בתוך גוונים", ככתוב באדרא, דף קמ"א ע"ב, ובאדרא זוטא, דף רצ"ו ע"א. ולכאורה הדבר סותר את המאמרים הנזכרים לעיל.

קטע ממקום אחר נראה כאילו הוא אומר את ההפך: התיקונים מפרשים את "ודלת ראשך כארגמן" כטעמי התורה, שערותיה של נוקבא, שדרכן מתגלים טעמי התורה בהיכלות דבריא. האדרא מפרשת "כארגמן" כגוונים הכלולים זה בתוך זה.

אך הענין כמ"ש בזהר הרקיע פי' ויחי שם שכשהנוק' [שכשהנוקבא] היא למעלה באצילות אז אין שום יניקה לחיצונים משערותיה אבל כשהנוק' [כשהנוקבא] למטה בבריאה בסוד הקליפות אז הם יונקים מהשערות אלא הענין הוא, ככתוב בזהר הרקיע בפרשת ויחי שם: כאשר נוקבא למעלה, באצילות, אין לכוחות החיצוניים יניקה כלל משערותיה; אך כאשר נוקבא למטה, בבריאה, בסוד הקליפות, הם יונקים מן השערות.

היישוב עולה מדברי זוהר הרקיע: כאשר נוקבא למעלה, באצילות, הכוחות החיצוניים אינם יונקים כלל משערותיה. רק כשהיא למטה, בבריאה, שבה מצויות הקליפות, הם יכולים לינוק מהן.

וזהו שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד⁸⁵ גלעד הוא ענין עד הגל הזה⁸⁶ שהוא הפרסא המפסקת בין העולמות וכמ"כ [וכמו כן] יש פרסא מפסקת בין אצילות לבריאה כו' ועי"ז הוא שאין לחיצוניי שום אחיזה בשערותיה

וזהו "שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד": "גלעד" הוא ענין "עד הגל הזה", שהיא הפרסא המבדילה בין העולמות. וכך יש גם פרסא המבדילה בין אצילות לבריאה וכו'. ועל ידי כך אין לכוחות החיצוניים שום אחיזה בשערותיה.

זהו פירוש הפסוק "שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד" (שיר השירים ד, א). "גלעד" נקרא כאן "גלעד", גל האבנים לעדות שיעקב ולבן הציבו כגבול (בראשית לא, נב); הוא מסמל את הפרסא שבין העולמות, ובכלל זה את זו שבין אצילות לבריאה, המונעת מהכוחות החיצוניים להיאחזו בשערותיה.

וזהו שגלשו שפי' כתרגומו גליש תרגום קרח. דהיינו כאלו נקרחו ואין שם שערות כלל כך אין להם אחיזה מהשערות כו' וזה נעשה ע"י בחי' הר הגלעד

וזהו [פירוש] "שגלשו", שפירושו לפי התרגום: "גליש" הוא תרגום של "קרח". כלומר, כאילו נעשו קרחים ולא היו שם שערות כלל; כך אין להם אחיזה בשערות וכו'. והדבר נעשה באמצעות בחינת הר הגלעד,

המילה "גלשו" מתפרשת על פי התרגום הארמי, שבו "גליש" פירושו "קרח". השערות כאילו גולחו, ולכן אין לכוחות החיצוניים במה להיאחזו; וההגנה הזאת באה מ"הר הגלעד", המחיצה.

והוא ע"ד צדיקים נדמה להם כהר⁸⁷ ועמך כולם צדיקים⁸⁸ פי' שכל איסור קטן נדמה להם כהר ומסך מבדיל בינו לבין קונו ועי"ז לא ימשך אחר הגשמיות וכמ"ש במ"א ע"פ זה דהסבי עיניך כו'

וזה על דרך "לצדיקים נדמה להם כהר", ו"ועמך כולם צדיקים" — כלומר, כל איסור קטן נדמה להם כהר ומסך המבדיל בין האדם לבין קונו, ובכך הוא לא ימשך אחר הגשמיות. וכמו שכתוב במקום אחר על הפסוק הזה: "הסבי עיניך" וכו',

בעבודת האדם, ה"הר" הוא גישתם של הצדיקים, שהיצר הרע "נדמה להם כהר", כלשון הגמרא (סוכה נב, א): כל איסור קטן נראה להם כהר וכמחיצה בינם לבין קונם. "ועמך כולם צדיקים" (ישעיהו ס, כא) מלמד שהדבר נכון לגבי כל יהודי, ואדם כזה אינו נמשך אחר הגשמיות.

שערך כעדר⁸⁹ כו' ועיי' נמשך ג"כ למעלה בחי' שגלשו מהר הגלעד הנ"ל ועמ"ש מענין הפרסא בד"ה והבדילה הפרוכת⁹⁰ שיש כמה בחי' פרסא בין עולם לעולם שמונע יניקת החיצונים כו' ע"ש וכנ"ל)

"שערך כעדר" וכו'. ובכך נמשכת גם למעלה בחינת "שגלשו מהר הגלעד" הנזכרת לעיל. ועיי' במה שכתוב בענין הפרסא במאמר המתחיל "והבדילה הפרוכת", שיש כמה בחינות של פרסא בין עולם לעולם, המונעות מהחיצונים לינוק וכו'; עיי' שם, וכאמור לעיל.)

באמצעות העבודה שלמטה נמשכת גם למעלה בחינת "שגלשו מהר הגלעד", והחיצונים נמנעים מלינוק מן השערות. מאמר תורה אור על הפסוק "והבדילה הפרוכת" מסביר שיש כמה מחיצות בין העולמות, המונעות מהם לינוק.

משא"כ מבחי' סוכ"ע הקדוש ומובדל שא"א להיות משם השתלשלות עילה ועלול ע"כ א"א להיות ההמשכה אלא ע"י בחי' שערך דוקא.

אבל מבחינת סובב כל עלמין, שהיא קדושה ומובדלת, אי אפשר שתהיה ממנה השתלשלות של עילה ועלול; לכן ההמשכה יכולה להיות רק באמצעות בחינת שערך דווקא.

הטיעון העיקרי חוזר כאן: מבחינת סובב כל עלמין, שהיא קדושה ומובדלת, לא תיתכן השתלשלות של עילה ועלול. לכן כל המשכה ממנה חייבת לעבור דרך "שערך" — באמצעות צמצום קיצוני.

ובשערות אלו תלוי הקדושה עליונה דוקא שהוא מקור להתהוות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כנ"ל ולהיות שענין הנזירות כי יפליא להזיר,⁹¹

ובשערות אלו תלויה דווקא הקדושה העליונה, שהיא מקור להתהוות בחינת ממלא כל עלמין, כנזכר לעיל. ומכיוון שענין נזירות הוא "כי יפליא להזיר",

שערות אלו נושאות את הקדושה העליונה ביותר, שכן הן המקור שממנו מתהווה ממלא כל עלמין. הנזירות נפתחת במילה "יפליא", שפירושה "יעשה דבר מופלא", ולכן היא רומזת למדרגה נעלית זו.

הנה ע' נין מצוה זו רומז למעלה מעלה דהיינו שהנזיר עולה למקום גבוה⁹² ודומה לעליון

הרי שמצוה זו רומזת למעלה נעלה ביותר: הנזיר עולה למקום גבוה ודומה לעליון

מצוות הנזירות רומזת לדבר נעלה ביותר: באמצעות נדרו עולה הנזיר למקום גבוה ונעשה דומה לעליון.

(כמ"ש בזהר פ' נשא דקכ"ז ע"ב ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם בטעמי מצות וכו"ה [ובזהר הרקיע] פ' ויחי שם) ע"כ נאמר בו קדוש יהיה גדל פרע⁹³ כו':

(כמו שכתוב בזהר, פרשת נשא, דף קכז ע"ב, ובליקוטי תורה של האריז"ל שם, בטעמי המצוות, ובזהר הרקיע, פרשת ויחי, שם); לכן נאמר עליו: "קדוש יהיה, גדל פרע" וכו'.

הטקסט מביא את המקורות: וזהר על פרשת נשא, ליקוטי תורה של האריז"ל (בטעמו של מצוות), וזהר הרקיע על פרשת ויחי. לכן התורה מכנה את הנזיר "קדוש" כשהיא מצווה עליו לגדל את שעריו: שעריו קשור לקדושת המדרגה שמעל העולמות.

קטע 9 • 321-36

השרפים עומדים למעלה

32 ה וזהו ענין הכת הא' האומרים קדוש והם מבחי' השרפים כמבואר בפסוק ובגמ' [ובגמרא] דחולין שם והענין שהם בחי' מלאכים עליונים שבעולם הבריאה ששם מתגלה בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] להיות הנשמות⁹⁴ ומלאכים משיגים גדולת א"ס ב"ה.

5. וזהו עניינה של הקבוצה הראשונה, האומרת "קדוש": היא מבחינת השרפים, כפי שמוסבר בפסוק ובגמרא במסכת חולין שם. כלומר, מדובר במלאכים העליונים שבעולם הבריאה, שבו מתגלות חכמה, בינה ודעת, כך שהנשמות והמלאכים יכולים להשיג את גדולתו של אין סוף ברוך הוא.

סעיף 5 חוזר לשלוש קבוצות המלאכים. הקבוצה הראשונה, האומרת "קדוש" פעם אחת, היא השרפים שבחזון ישעיהו ובגמרא במסכת חולין: המלאכים העליונים שבעולם הבריאה, שבו מתגלות חכמה, בינה ודעת, כך שהנשמות והמלאכים יכולים להשיג את גדולת ה'.

33 וכנז"ל [וכנזכר לעיל] בענין בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמתחלק החיות בכלל לגי' בחי' גי"ע [גן עדן] העליון וגי"ע [וגן עדן] התחתון ועוה"ז דוגמת ראש וגוף ורגלים ע"כ השרפים

כפי שהוזכר לעיל בענין בחינת ממלא כל עלמין, החיות מתחלקת בכללותה לשלוש בחינות: גן עדן העליון, גן עדן התחתון והעולם הזה, בדומה לראש, גוף ורגליים. לכן השרפים,

כפי שהוסבר, ממלא כל עלמין מתחלק לשלוש בחינות, בדומה לראש, גוף ורגליים. השרפים שייכים ל"ראש".

שהם מבחי' עולם הבריאה ששם הגי"ע [הגן עדן] העליון הם משיגים גדולת א"ס ב"ה ועיקר ההשגה הוא זה איך

שהם מבחינת עולם הבריאה, שבו נמצא גן עדן העליון, משיגים את גדולתו של אין סוף, ברוך הוא. ועיקר ההשגה הוא כיצד

הם שייכים לעולם הבריאה, שבו נמצא גן עדן העליון, ומשיגים את גדולת ה'. עיקר ההשגה שלהם מתואר בהמשך.

שהוא ית' קדוש ומובדל בבחי' אין ערוך אליו ב"ה ומקור המשכת החיות ממנו ית' להיות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא רק ע"י צמצום עצום בבחי' שיערה כנ"ל.

הוא יתברך קדוש ונבדל, ואין ערוך אליו, ברוך הוא; ומקור המשכת החיות ממנו יתברך, כדי להיות בבחינת ממלא כל עלמין, הוא רק באמצעות צמצום עצום, כעין שיערה, כפי שהוזכר לעיל.

הם משיגים שה' קדוש ונבדל, ואין להשוות אליו; ושגם מקור ממלא כל עלמין נמשך ממנו רק באמצעות צמצום עצום, כעין שיערה.

34 ומבחי המקור הנק' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא שנמשך ומתגלה כל השגות אלהות שבעולמות עליונים ותחתונים וג"ע [וגן עדן] העליון כו'.

ומבחינת המקור הנקרא ממלא כל עלמין נמשכות ומתגלות כל ההשגות באלוקות שבעולמות העליונים והתחתונים ובגן עדן העליון כו'.

כל ההשגה באלוקות בכל העולמות, עד גן עדן העליון, נובעת מממלא כל עלמין, מקור החיות שבעולמות.

אבל הוא ית' עצמו קדוש ומובדל ולית מחשבה תפיסא ביה ⁹⁵ כלל. ⁹⁶ והחיות שהוא ית' מחי' אותן שלא ע"י צמצומים הנק' סוכ"ע א"א כלל להתלבש בתוכיותן רק בבחי' מקיף והעלם.

אבל הוא יתברך עצמו קדוש ונבדל, ו"לית מחשבה תפיסא ביה כלל" — שום מחשבה אינה יכולה להשיג אותו כלל. והחיות שבה הוא יתברך מחיה אותם בלי צמצומים, הנקראת סובב כל עלמין, אינה יכולה להתלבש כלל בפנימיותם, אלא רק בבחינת מקיף ובהעלם.

ה' עצמו הוא למעלה מכל מחשבה: "לית מחשבה תפיסא ביה כלל". סובב כל עלמין, החיות שהוא נותן בלי צמצומים, אינה יכולה להיכנס לעולמות ונשאר מקיפה ונעלמת.

ולכן כתיב לא שנית ⁹⁷ ואין בו שום התחלקות מעלה ומטה. וע"ז נאמר אני ראשון ואני אחרון ⁹⁸ כנ"ל. ולכן כתוב "אני ה' לא שנית", ואין בו שום חלוקה בין מעלה למטה. ועל כך נאמר "אני ראשון ואני אחרון", כנזכר לעיל.

לכן נאמר "אני ה' לא שנית": אין בו הבחנה בין מעלה למטה. הוא "ראשון" ו"אחרון", אותו הדבר בכל מדרגה.

35 והנה ע"י התכונות והשגתם בזה אזי הם מתלהבים ומתלהטים בתשוקה ורשפי אש לאסתכלא ביקרא דמלכא בבחי' סוכ"ע שהוא קדוש ומובדל ולכן נק' שרפים ע"ש [על שם] הרשפי אש והתשוקה הנפלאה.

כעת, באמצעות ההתכונות וההשגה שלהם בעניין זה, הם מתלהבים ובווערים בכמיהה וניצוצות אש, "להביט בכבוד המלך", בבחינת סובב כל עלמין, שהוא קדוש ומובדל. לכן הם נקראים שרפים, על שם ניצוצות האש והכמיהה הנפלאה.

כאשר השרפים מתכוננים בעניין זה, הם בווערים בכמיהה "להביט בכבוד המלך" ולהגיע לסובב כל עלמין. השם "שרפים", כלומר הבווערים, נובע מכמיהה זו הבווערת כאש.

וזוהו שאומרים קדוש פעם אי הוא שיש להם רצון אי ליכלל בבחי' סוכי' כו' ולכן נאמר עליהם שרפים עומדים ממעל לו.⁹⁹

ואמירתם "קדוש" פעם אחת מבטאת רצון אחד: להיכלל בבחינת סובב כל עלמין וכו'. לכן נאמר עליהם: "שרפים עומדים ממעל לו".

אמירת "קדוש" היחידה שלהם מבטאת רצון אחד: להיכלל בסובב כל עלמין. לכן נאמר עליהם שהם "עומדים ממעל לו": הכמיהה שלהם מגיעה מעבר לבחינה שמחיה אותם.

36 ומבואר לעיל הקושיא איך שייך לומר על הנברא שעומד ממעל לשכינה כביכול. והענין דישעיה אמר ואראה את אדני¹⁰⁰ יושב על כסא רם כו' שרפים עומדים ממעל לו.¹⁰¹

לעיל הוצגה השאלה: איך אפשר לומר על נברא שהוא עומד מעל השכינה, כביכול? הביאור הוא שישעיהו אמר: "ואראה את אדני יושב על כסא רם" וכו', "שרפים עומדים ממעל לו".

השאלה שהועלתה בתחילת המאמר היא איך מלאכים נבראים יכולים לעמוד "מעל" השכינה. התשובה נפתחת בהקשר של ישעיהו ו, א: הנביא ראה את "אדני יושב על כסא", והשרפים עמדו "ממעל לו".

ופי' שם אדני הוא¹⁰² בחי' מדת מלכותו ית' והנה ישעיי' [ישעיה] לא השיג בחי' מדת מלכותו

שם אדני הוא בחינת מידת מלכותו ית'. והנה, ישעיהו לא השיג את בחינת מידת מלכותו

שם אדני מתייחס למידת המלכות של ה'; בהערת קה"ת מצוין לשולחן ערוך, אורח חיים ה, שם מוסבר שפירוש השם הוא "אדון הכול". ישעיהו לא השיג את המלכות כפי שהיא מצד עצמה.

כמו שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולמות שהוא בחי' ד' רבתי דאחד כנ"ל שם לא השיג ישעיי' כלל [ישעיה]

כפי שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולמות, שהיא בחינת הדי' הגדולה של "אחד", כנזכר לעיל; את הבחינה הזאת ישעיהו לא השיג כלל

הוא לא השיג את המלכות כפי שהיא קודם להתלבשות בעולמות, הבחינה שאליה רומזת הדי' הגדולה של "אחד". הבחינה הזאת הייתה מעבר להשגתו.

(זולתי על משה רבינו ע"ה אמרו¹⁰³ [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שהראהו קשר של תפילין וידוע דקשר זה הוא בחי' ד' והיינו ד' רבתי דאחד)

(מלבד משה רבנו עליו השלום, שעליו אמרו רבותינו ז"ל שהראה לו את קשר התפילין; וידוע שקשר זה הוא בחינת ד', כלומר הדי' הגדולה של "אחד").

רק משה ראה זאת: חז"ל אומרים שהי' הראה לו את קשר התפילין (ברכות ז ע"א). ידוע שקשר תפילין של ראש הוא בצורת ד', ולכן מה שמשם ראה היה הדי' הגדולה של "אחד" — המלכות כפי שהיא בעצמותה.

רק השגתו היתה בבחי' מדת מלכותו כמו שהיא מלובשת בהעולמות בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שזהו ענין שם כבוד מלכותו.

אלא השגתו הייתה בבחינת מידת מלכותו כפי שהיא מלובשת בעולמות, בבחינת ממלא כל עלמין, וזהו ענין "שם כבוד מלכותו".

ישעיהו השיג את המלכות כפי שהיא מלובשת בעולמות, בבחינת ממלא כל עלמין. זו הבחינה המתבטאת בביטוי "שם כבוד מלכותו".

וז"ש [וזהו שכתוב] ישעיה ראיני את אדי יושב על כסא כוי דהיינו כשנמשך להתלבש בעולם הבריאה הנקי כסא כנודע וזהו אתה גבור לעולם¹⁰⁴ אדי שצ"ל תחלה גבורות וצמצומים. עד שימושך להיות בבחי' אדי.

וזהו שאמר ישעיהו: "ראיתי את אדני יושב על כיסא" וכי, כלומר, כאשר היא נמשכת להתלבש בעולם הבריאה, הנקרא "כיסא", כידוע. וזהו "אתה גיבור לעולם אדני": תחילה צריכות להיות גבורות וצמצומים, עד שהיא נמשכת להיות בבחינת אדני;

לכן ישעיהו ראה את אדני "יושב על כיסא": ה"כיסא" הוא עולם הבריאה, שבו המלכות באה לידי התלבשות. במילות תפילת העמידה "אתה גיבור לעולם אדני" נרמז שתחילה צריכות להיות גבורות — כוחות של ריסון וצמצום — ורק לאחר מכן ה' מתגלה כאדני, אדון העולמות.

דהיינו ענין דאנת אשתמודע אדון על כולא^{105, 106} והוא כי מבחי' זו נמשך להיות התהוות ביי"ע בבחי' התחלקות ומתלבש החיות בכל אחד לפי ערכו.

כלומר, ענין "אנת אשתמודע אדון על כולא". מבחינה זו נמשכת התהוותם של ביי"ע בבחינת התחלקות, והחיות מתלבשת בכל אחד לפי ערכו;

זהו פירוש הביטוי שכתבנוי זוהר: "אנת אשתמודע אדון על כולא". מבחינה זו מתהווים בריאה, יצירה ועשיה כמציאויות נפרדות ומוכחנות, וכל אחת מקבלת חיות לפי מידתה.

שזהו ע"י גבורות וצמצומים תחלה לצמצם האור והחיות עד שיהיה יכול להתלבש בהעולמות ושיתהוו בבחי' גבול ומדה

וזה נעשה תחילה באמצעות גבורות וצמצומים, כדי לצמצם את האור והחיות עד שיוכלו להתלבש בעולמות, והעולמות יתהוו בבחינת גבול ומידה

לשם כך יש לצמצם תחילה את האור והחיות באמצעות גבורות, כדי שיוכלו להתלבש בעולמות וכדי שהעולמות יתקיימו כמציאויות מוגבלות ומדודות.

(ועי' במק"מ [במקדש מלך] ר"פ בראשית וז"ל [וזה לשונן] מצאתי בדברי האריז"ל [האר"י זכרוננו לברכה] שנקודת המלי' היורדת לבריאה נקי' בשם אדניי),¹⁰⁷ ועי' אמר שרפים עומדים ממעל לו.

(ועיינו במקדש מלך בתחילת פרשת בראשית, שם נאמר: "מצאתי בדברי האריז"ל, שנקודת המלכות היורדת לבריאה נקראת בשם אדניי"). ועל כך נאמר: "שרפים עומדים ממעל לו";

מקדש מלך, המצטט את האריז"ל, מאשר שנקודת המלכות היורדת לבריאה נקראת בשם אדניי. על בחינה זו נאמר אצל ישעיהו שהשרפים עמדו "ממעל לו".

כלומר כאלו הן למעלה מבחי' שם אדניי שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. מפני שעיקר תשוקתם¹⁰⁸ להשיג בחי' סוכ"ע הנקי' קדוש.

כלומר, כביכול הם למעלה מבחינת שם אדניי, שהיא בחינת ממלא כל עלמין, מפני שעיקר תשוקתם היא להשיג את בחינת סוכב כל עלמין, הנקראת "קדוש".

כלומר, השרפים נמצאים כביכול למעלה משם אדניי, שהיא בחינת ממלא כל עלמין, מפני שכל תשוקתם היא להשיג את בחינת סוכב כל עלמין, הנקראת "קדוש".

דהיינו שתשוקתם לצאת מהגבלתם וצמצומם מכח הפועל האלקי המחיה אותן בבחי' צמצום מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ולהדבק בבחי' סוכ"ע ולהיות כי אל אשר רוחם פונה בתשוקתם יקרא בשם עומד שם

דהיינו, הם משתוקקים לצאת מהגבלתם וצמצומם, שנגרמים מכוח הפועל האלקי המחיה אותם באופן מצומצם מבחינת ממלא כל עלמין, ולהידבק בבחינת סוכב כל עלמין. ומכיוון שהם נקראים בשם המקום שאליו פונה רוחם בתשוקתם,

הם משתוקקים לצאת מהגבולות שבתוכם כוח ממלא כל עלמין מחיה אותם, ולהידבק בבחינת סוכב כל עלמין. במקום שאליו פונה רוחו של הנברא בתשוקתו, נאמר שהוא "עומד" שם.

וזהו שהשרפים עומדים בתשוקתם ממעל לו לשם אדניי ר"ל [רוצה לומר] שתשוקתם לבחי' סוכ"ע וזהו שאומרים קדוש פ"א. ועמ"ש מענין שרפים עומדים בד"ה שחורה אני ונאווה.¹⁰⁹

וזהו שהשרפים "עומדים" בתשוקתם "ממעל לו", למעלה משם אדניי, כלומר, תשוקתם היא לבחינת סוכב כל עלמין. וזהו שהם אומרים "קדוש" פעם אחת. ועיינו במה שנכתב בעניין "שרפים עומדים" במאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה".

לכן השרפים "עומדים ממעל" לשם אדניי בתשוקתם, הפונה אל בחינת סוכב כל עלמין, וזהו אמירת "קדוש" היחידה שלהם. מאמר לקוטי תורה "שחורה אני ונאווה" דן בהרחבה בעניין "שרפים עומדים".

והנה האדם¹¹⁰ הוא עולם קטן¹¹¹ ויש בו ג"כ הג' בחי' של ג' כתות המלאכים הנ"ל

והנה האדם הוא עולם קטן, וגם בו יש שלוש בחינות, כנגד שלוש כיתות המלאכים שנזכרו לעיל,

האדם הוא "עולם קטן", וגם בו יש שלוש בחינות כנגד שלוש כיתות המלאכים.

(כי המלאכים כל א' הוא בחי' פרטית אבל האדם כלול מכל העולמות ולכן נאמר בו נעשה אדם¹¹² לשון רבים כמ"ש במ"א באריכות), וזו

(כי כל מלאך הוא בחינה פרטית, ואילו האדם כלול מכל העולמות; לכן נאמר עליו "נעשה אדם" בלשון רבים, כפי שהוסבר במקום אחר בהרחבה). וזו

כל מלאך הוא בחינה פרטית אחת, ואילו האדם כולל את כל העולמות. לכן אמר ה' "נעשה אדם" בלשון רבים (בראשית א, כו).

הבחי' של הכת א' מהשרפים האומרים קדוש פעם א' שתשוקתם לאסתכלא ביקרא דמלכא^{113, 114} ומתלהטים ברשפי אש כו'

בחינת הכת הראשונה של השרפים, האומרים "קדוש" פעם אחת, שתשוקתם "לאסתכלא ביקרא דמלכא" והם מתלהטים ברשפי אש וכו',

בחינת הכת הראשונה, השרפים האומרים "קדוש" פעם אחת, שתשוקתם "לאסתכלא ביקרא דמלכא" והם מתלהטים, קיימת גם באדם.

ישנה ג"כ בהאדם והוא בחי' יסוד האש שבלב כי כמו שהגוף האדם מורכב מד' יסודות גשמיים. וכן הנה"ב [הנפש הבהמית] מורכבת מד' יסודות רוחניים דנוגה.

קיימת גם באדם, והיא בחינת יסוד האש שבלב. כשם שגוף האדם מורכב מארבעה יסודות גשמיים, כך גם הנפש הבהמית מורכבת מארבעה יסודות רוחניים של נוגה,

באדם מדובר ביסוד האש שבלב. הגוף מורכב מארבעה יסודות גשמיים, והנפש הבהמית מורכבת מארבעה יסודות רוחניים של נוגה, התחום המעורב שממנו שואבים את חיותם הדברים הגשמיים המותרים.

כך גם הנפש האלהית כלולה ומורכבת מד' יסודות רוחניים דקדושה האלקית (כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"א [חלק א'] פ"ג [פרק ג']). ומשכן יסוד המים הוא במוח ויסוד האש הוא בלב.¹¹⁵

כך גם נפש האלקית מורכבת מארבעה יסודות רוחניים של קדושה אלקית, כפי שנכתב בספר של בינונים, חלק א', פרק ג'. מקום משכנו של יסוד המים הוא במוח, ושל יסוד האש — בלב.

גם בנפש האלקית יש ארבעה יסודות רוחניים של קדושה, כפי שמוסבר בתניא, פרק ג'. יסוד המים שבה, שהוא חכמה, שוכן במוח; ויסוד האש שבה, הצימאון של הנפש לה', שוכן בלב.

והנה ענין מזיגות הדי יסודות אינן שוים בכל אדם שיש שיסוד המים בו בתגבורת יותר ויש שבו יסוד האש מתגבר יותר.

והנה, תערובת ארבעת היסודות אינה שווה אצל כל אדם: אצל אדם אחד יסוד המים דומיננטי יותר, ואצל אדם אחר יסוד האש גובר יותר.

תערובת ארבעת היסודות שונה מאדם לאדם: אצל אחד יסוד המים חזק יותר, ואצל אחר יסוד האש.

קטע 10 • 37-39

הניצוץ שבכל לב

37 והוא כמו למשל הגחלים שיש גחלים בוערות שהאש מתלהט בהן בגילוי ויש גחלים עוממות^{116, 117} שאין מתלהט בהן האש כ"א יש בהם רק ניצוץ א' בהעלם.

הדבר דומה, למשל, לגחלים: יש גחלים בוערות, שהאש שבהן לוחטת בגלוי, ויש גחלים עוממות, שהאש אינה לוחטת בהן, אלא יש בהן רק ניצוץ אחד, בהעלם.

המשל הוא גחלים: יש כאלה שבוערות בגלוי, ואילו בגחלים עוממות נותר רק ניצוץ אחד נסתר.

אך עכ"ז [עם כל זה] כיון שעכ"פ [שעל כל פנים] יש בהם ניצוץ א' לזאת כשמנפחים את הניצוץ שבהם בחזקה אזי הוא מתלהט בהגחלת בבחי' גילוי כו'.

אף על פי כן, מאחר שיש בהן בכל זאת ניצוץ אחד, כאשר נושפים בחוזקה על הניצוץ שבהן, הוא מלבה את הגחלת והאש מתלהטת בה בגלוי וכי'.

גם גחלת עוממת, מאחר שעדיין יש בה ניצוץ, יכולה לשוב ולבעור כשנושפים עליה בחוזקה.

כמ"כ [כמו כן] הוא ג"כ בענין נפש האלהית שבאדם שיש שיסוד האש האלהי שבלבו הוא מתגבר יותר בבחי' גילוי כמשל גחלים בוערות כו'.

כך גם בנוגע לנפש האלקית שבאדם: אצל אדם אחד יסוד האש האלקי שבלבו מתגבר יותר וניכר בגלוי, בדומה לגחלים בוערות שבמשל וכי'.

כך הוא גם באש האלקית שבלב: אצל אנשים מסוימים היא בוערת בגלוי, כמו גחלים לוחטות.

ויש שיסוד האש האלהי שבלבו הוא בהעלם שהוא כמו גחלים עוממות שרק ניצוץ איש בהם ובכחי העלם אבל ניצוץ איש בכל אחד ואחד מישראל.

ואצל אדם אחר יסוד האש האלקי שבלבו נמצא בהעלם, כמו גחלים עוממות שיש בהן רק ניצוץ אחד, וגם הוא בהעלם. אבל ניצוץ אחד יש בכל אחד ואחד מישראל.

אצל אחרים היא נסתרת, כמו בגחלת עוממת שיש בה ניצוץ אחד חבוי. אך לכל יהודי יש לפחות ניצוץ אחד כזה.

38 ולזה הוא העצה לנפחו בחזקה שאז מתלהט ומתלהב ומתפשט בהגחלת כולו בבחי גילוי וכמ"כ [וכמו כן] בנפש האלהית שבאדם שצריכים להבעיר הניצוץ שיש ביסוד האש שבלב שיתגלה בבחי גילוי ע"י שמנפחים בו.

לשם כך הפתרון הוא לנשוף עליו בחזקה, ואז הוא מתלקח ומתלהט ומתפשט בכל הגחלת כולה, בגלוי. כך גם בנפש האלקית שבאדם: יש ללכות את הניצוץ שביסוד האש שבלב, כדי שיתגלה בגלוי באמצעות הנשיפה עליו.

הפתרון הוא לנשוף על הניצוץ עד שהוא מתפשט בכל הגחלת. בעבודת הנפש פירוש הדבר לעורר את הניצוץ הנסתר של האש האלקית, עד שהוא מתגלה בגלוי.

והוא כל סדר התפלה עד ק"ש [קריאת שמע] שהוא מתבונן בגדולתו ית' איך שאמר והיה העולם אומר ועושה כו'.

זהו כל סדר התפילה עד קריאת שמע: האדם מתבונן בגדולתו יתברך, בכך ש"אמר והיה העולם", "אומר ועושה" וכו'.

הנשיפה היא סדר התפילה עד קריאת שמע: ההתבוננות בגדולת ה', כפי שהיא מתבטאת במילות התפילה, בכך ש"אמר והיה העולם" ו"אומר ועושה".

שזו ההתבוננות שבתפלה עד בכל לבבך שבק"ש [שבקריאת שמע] הוא הכל בבחי הניפוח שמנפחים את הניצוץ של יסוד האש האלהי שבלבו שתאיר בבחי גילוי בלב כו'.

שהרי התבוננות זו שבתפילה, עד "בכל לבבך" שבקריאת שמע, כולה בבחינת נשיפה: נושפים על הניצוץ שביסוד האש האלקית שבלבו, כדי שיאיר בגלוי בלב וכו'.

כל ההתבוננות שבתפילה, עד "בכל לבבך" שבקריאת שמע, היא אותה נשיפה, המביאה לכך שהניצוץ יאיר בגלוי בלב.

39 ובכל לבבך ¹¹⁸ שבק"ש [שבקריאת שמע] מתגלה הניצוץ של יסוד האש האלהי בלב בבחי גילוי שמתלהט ומתלהב בתשוקה ורשפי אש אליו ית'.

וב"בכל לבבך" שבקריאת שמע מתגלה בגלוי ניצוץ יסוד האש האלקית שבלב: הוא בוער ומתלהט בכמיהה ובהבזק אש אליו יתברך.

"בכל לבבך" שבקריאת שמע ניצוץ האש האלקית, שהתפילה ליבתה, מתגלה כלהבה גלויה הנוערת בכמיהה לה'.

וזהו ונקדשתי בתוך בניי [בני ישראל]¹¹⁹ פי תוך בניי [בני ישראל] הוא נקודה הפנימי [הפנימיות / הפנימית] של הלב של כאו"א [כל אחד ואחד] מִישראל

וזהו [פירוש] "ונקדשתי בתוך בני ישראל": "בתוך בני ישראל" היא הנקודה הפנימית שבלבו של כל אחד ואחד מישראל;

כך מתבאר הפסוק הפותח את המאמר: "בתוך בני ישראל" פירושו הנקודה הפנימית ביותר שבלבו של כל יהודי.

ושם בתוך נקודה פנימית הלב ונקדשתי להיות לבם בוער ברשפי אש ואהבה עזה לאסתכלא ביקרא דמלכא שהוא ית' קדוש ומובדל ואין ערוך אליו כלל.

ושם, בתוך הנקודה הפנימית שבלב, "ונקדשתי": לבם בוער בהבזקי אש ובאהבה עזה, "להסתכל ביקרא דמלכא" — להביט בכבוד המלך, שהוא יתברך קדוש ונבדל, ואין ערוך אליו כלל.

"ונקדשתי" שם פירושו שהלב בוער באהבה לזהות, "להסתכל ביקרא דמלכא" — להביט בכבוד המלך, שהוא קדוש ונבדל ואין ערוך אליו.

ע"כ יהיה נתפס התשוקה אליו ית' על ידי ההתבוננות איך שהוא ית' קדוש כו' בתוך פנימית נקודת הלב שהוא ענין אמירת הקדוש דכת הא'.

לכן הכמיהה אליו יתברך, המתעוררת מתוך ההתבוננות בכך שהוא יתברך קדוש וכי, נאחזת בנקודה הפנימית שבלב; וזהו המקביל באדם לאמירת "קדוש" אחת של הכת הראשונה.

הכמיהה הנולדת מהתבוננות בקדושת ה' תופסת את הנקודה הפנימית ביותר שבלב. זהו המקביל באדם לאמירת "קדוש" אחת של הכת הראשונה.

ובאדם הוא בחי' האהבה דבכל לבבך דהיינו גילוי פנימית הלב בבחי' גילוי ממש להיות הלב מלא וגדוש מאהבת ה' בבחי' כלות הנפש כמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי¹²⁰ כו'

ובאדם זו בחינת האהבה של "בכל לבבך": כלומר, פנימיות הלב מתגלה ממש, עד שהלב מלא וגדוש באהבת ה', בבחינת כלות הנפש, כמו שכתוב: "נכספה וגם כלתה נפשי" וכי.

באדם זוהי אהבת "בכל לבבך": הלב הפנימי מתגלה במלואו וגדוש באהבת ה', עד כדי כלות הנפש מתוך כמיהה, ככתוב: "נכספה וגם כלתה נפשי" (תהלים פד, ג).

(וגם הטעם שנק' תוך דכבר נת"ל [נתבאר לעיל] שחיות הנפש המתלבש בגוף נחלק לג' מדרגות היינו ראש גוף רגלים והם ג' בחי' ראש תוך סוף א"כ הלב הוא בחי' תוך וזהו ונקדשתי בתוך כו'

(וגם הטעם לכך שהיא נקראת "תוך": הרי כבר נתבאר שחיות הנפש המתלבשת בגוף מתחלקת לשלוש מדרגות — ראש, גוף ורגליים, והן שלוש בחינות: ראש, תוך וסוף; ואם כן, הלב הוא בחינת תוך. וזהו "ונקדשתי בתוך" וכי:

טעם נוסף לכינוי "תוך": חיות הנפש מתחלקת לראש, גוף ורגליים, שהם ראש, תוך וסוף; מכיוון שהלב נמצא בגוף, הוא בחינת "תוך". לכן "ונקדשתי בתוך" פירושו שהקדושה נמשכת בלב.

שיגע בתוך לבבו ממש וכמ"ש ולעבדו ככל לבבכם¹²¹ וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] עבודה שבלב זו תפלה.¹²² אך עיקר פי' בתוך היינו בתוכיות ופנימיות הלב וכמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי¹²³ בענין פי' קליטה שיהיה נקלט תוך תוכו ופנימיותו.

שהדבר יגע ממש בתוך לבבו, כמו שכתוב: "ולעבדו ככל לבבכם", וחכמינו זכרונם לברכה אמרו: "עבודה שבלב — זו תפילה". אך עיקר פירוש "בתוך" הוא בתוך תוכו ובפנימיותו של הלב, כמו שכתוב בדרוש המתחיל "ה' לי בעוזרי", בענין פירוש "קליטה" — שהדבר ייקלט בתוך תוכו ובפנימיותו.

זוהי עבודת הלב, "ולעבדו ככל לבבכם", שחכמינו מזהים כתפילה (תענית ב ע"א). אך עיקר משמעות "בתוך" היא בעומק הפנימי ביותר של הלב, כפי שמבואר בדרוש על "ה' לי בעוזרי" בענין קליטה — שהדבר נקלט בעומק פנימיותו של האדם.

ועוד פי' ונקדשתי בתוך בני [בני ישראל] ונקדשתי ממש וכמ"ש בזהר פקודי דרל"א ע"א דכד אתקדש שמייה באתגליא שמייה דאתכסיא אסתלק על כורסי יקריה דכתיב ונקדשתי כו' ע"ש ופי' אסתלק שנמשך ממקום גבוה יותר וזהו פי' ונקדשתי והענין כמ"ש במ"א בד"ה צאינה וראינה.¹²⁴

ועוד פירוש ל"ונקדשתי בתוך בני ישראל": "ונקדשתי" ממש. וכמו שכתוב בזהר, פקודי, דף רל"א ע"א: "כאשר מתקדש שמו בגלוי, שמו הנסתר עולה על כיסא כבודו, כמו שכתוב: 'ונקדשתי וכו'; עיינו שם. ופירוש "עולה" הוא שנמשך ממקום גבוה יותר, וזהו פירוש "ונקדשתי". והענין הוא כמו שכתוב במקום אחר, בדרוש המתחיל "צאינה וראינה",

קריאה שנייה מפרשת "ונקדשתי" כפשוטו: קדושת ה' עצמה נמשכת למטה. הוזהר (פקודי) אומר שכאשר שמו מתקדש בגלוי, שמו הנסתר "עולה על כיסא כבודו"; ו"עולה" פירושו שנמשך ממקום גבוה יותר.

בפי' לא זו מחבבה עד שקראה אמי שהוא כמ"ש שאו ידיכם קדש וברכו¹²⁵ את הוי' שהצדיקים הם הממשיכים בחי' קדש מקדש העליון שלמעלה מעלה מבחי' קדוש בו"ו והיינו ע"י נשיאות ידיהם ביחוד עילאה [ביחודא תתאה] ויחודא תתאה] למסור נפשו באחד בק"ש [בקריאת שמע]

על ההסבר של "לא זו מחבבה עד שקראה אמי": זהו כפי שכתוב, "שאו ידיכם בקדש וברכו את הוי'", שכן הצדיקים הם שממשיכים את בחינת הקדש מן הקודש העליון, הנעלה מאוד מבחינת "קדוש" עם ו'. והיינו על ידי נשיאת ידיהם ביחודא עילאה וביחודא תתאה, למסור את נפשם באמירת "אחד" בקריאת שמע;

המאמר "צאינה וראינה" מסביר, באמצעות הפסוק "שאו ידיכם בקדש וברכו את הוי'" (תהלים קל"ד:ב'), את דברי המדרש שהקב"ה חיבב את ישראל עד שקרא לה "אמי". הצדיקים ממשיכים את בחינת הקדש, הקדושה העליונה הנעלית בהרכבה מבחינת "קדוש" הכתובה עם ו', על ידי נשיאת ידיהם ביחודא עילאה וביחודא תתאה ומסירת עצמם באמירת "אחד" בקריאת שמע.

ולכן קראה הקב"ה אמי שהם הממשיכים בחיי קדוש בוי"ו כו' ע"ש באריכות וזהו פי' ונקדשתי בתוך בניי [בני ישראל] שע"י שנתפס ההתפעלות מקדושתו ית' בתוכיות הלב של נשיי [נשמות ישראל] להיות בבחי' שאו ידיכם כו'

ולכן קרא לה הקדוש ברוך הוא "אמיי", משום שהם הממשיכים את בחינת "קדוש" עם ו' וכו'; עיינו שם בהרחבה. וזהו פירוש "ונקדשתי בתוך בני ישראל": כאשר ההתעוררות מקדושתו יתברך נתפסת בפנימיות לבם של נשמות ישראל, כדי שיהיו בבחינת "שאו ידיכם" וכו',

זו הסיבה שהקב"ה קורא לישראל "אמיי": הם הממשיכים את בחינת "קדוש" עם ו'. וזהו הפירוש השני של "ונקדשתי בתוך בני ישראל": ההתעוררות מקדושתו נתפסת בפנימיות לבם של נשמות ישראל, בבחינת "שאו ידיכם".

ע"י ממשיכים ממש קדושתו ית' דהיינו שממשיכים מבחי' קדש העליון להיות בחי' קדוש וזהו מ"ש שם אסתלק על כורסי יקריי [יקריה] שנמשך האור בז"א מבחי' קדש העליון כו'.

על ידי כך הם ממשיכים בפועל את קדושתו יתברך; כלומר, הם ממשיכים מבחינת הקודש העליון, כדי שתהיה בחינת "קדוש". וזהו שנאמר שם: "אסתלק על כורסי יקריה" — האור נמשך בז"א מבחינת הקודש העליון וכו'.

על ידי כך הם ממשיכים בפועל את קדושתו של הקב"ה, מן הקודש העליון אל בחינת "קדוש". זהו מאמר הזוהר "אסתלק על כורסי יקריה": אור נמשך בז"א, המדות, מן הקודש העליון.

וז"ש [וזהו שכתוב] ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' אמור דצ"ג ע"א וכיון דישראל קא מקדשי כו' נהיר ההוא קדש¹²⁶ כו' וכדין אקרי לעילא קדוש כו' על כורסיא דאיהו שמים כו' ע"ש):¹²⁷

וזהו שנאמר ברעיא מהימנא, פרשת אמור, folio 93a: "וכיון דישראל קא מקדשיי וכו', "נהיר ההוא קדש" וכו', "וכדין אקרי לעילא קדוש" וכו', "על כורסיא דאיהו שמים" וכו'; עיינו שם.

גם ברעיא מהימנא לפרשת אמור נאמר אותו רעיון: כשישראל מקדשים, "נהיר ההוא קדש", ואז הוא נקרא למעלה "קדוש", על הכיסא שהוא שמים.

קטע 11 • 40

ה"קדוש" השני

40 ו ואח"כ כת ב' אומרים ב"פ [ב' פעמים] קדוש הענין כי בחי' הקדוש הא' הוא העלאה ממטה למעלה שהשרפים רוצים ליכלל בא"ס ב"ה לאסתכלא כו' וזוהי בחי' כת הא'.

6. לאחר מכן, הקבוצה השנייה אומרת "קדוש" פעמיים. ההסבר הוא שה"קדוש" הראשון מבטא עלייה מלמטה למעלה, שכן השרפים רוצים להיכלל באין סוף, ברוך הוא, "להסתכל" וכו'; וזוהי הבחינה של הקבוצה הראשונה.

סעיף 6 עובר לקבוצה השנייה, שאומרת "קדוש" פעמיים. ה"קדוש" הראשון, של השרפים, מבטא עלייה מלמטה למעלה: הם משתוקקים להיכלל באין סוף, "להסתכל" בו.

אך בחי' כת הבי' שאומרים פעם כי קדוש הוא שחפצים להיות ג"כ המשכה מלמעלה למטה להיות אבל הבחינה של הקבוצה השנייה, שאומרת "קדוש" פעם שנייה, היא רצונם שתהיה גם המשכה מלמעלה למטה; שכן

ה"קדוש" הנוסף של הקבוצה השנייה מבטא רצון שונה: שגם אורו של הי' יימשך מלמעלה למטה.

כי צמאון השרפים הוא להדבק בסוכ"ע ובבחי' ביטול עצמותם דוקא מכל וכל. אבל כת הבי' רוצים וחפצים בהמשכת אור אי"ס ב"ה למטה.

צימאונם של השרפים הוא להידבק בסוכב כל עלמין, דווקא באמצעות ביטול מוחלט של עצם מציאותם. אך הקבוצה השנייה רוצה ומשתוקקת להמשכת אור אין סוף למטה.

השרפים משתוקקים להידבק בסוכב כל עלמין באמצעות ביטול מוחלט של עצם מציאותם. לעומתם, הקבוצה השנייה רוצה שאור אין סוף יימשך אל העולמות התחתונים.

(ועמ"ש בד"ה שחורה אני הנ"ל בענין ההפרש שבין שרפים האומרים קדוש ובין האופנים שאומרים ברוך, ועוד יש להעיר ממ"ש במ"א ע"פ אז ישיר משה¹²⁸ ובנ"י [ובני ישראל] שענין הברכה ברוך אתה כו' (ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "שחורה אני", שהוזכר לעיל, על ההבדל בין השרפים שאומרים "קדוש" לבין האופנים שאומרים "ברוך". עוד יש לציין את מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "אז ישיר משה ובני ישראל": שמשמעות הברכה "ברוך אתה" וכי,

ההערה שבסוגריים מפנה לדיונים קשורים: המאמר "שחורה אני" על ההבדל בין השרפים שאומרים "קדוש" לבין האופנים שאומרים "ברוך", וכן המאמר בתורה אור על "אז ישיר משה ובני ישראל", העוסק בברכה "ברוך אתה... מן העולם ועד העולם".

מן העולם ועד העולם¹²⁹ שיהיה בחי' עלמא דאתכסיא ובחי' סוכ"ע שהוא בחי' ביטול דכולא קמיי [קמיה] כלא חשיב נמשך בגילוי גם בעלמא דאתגליא וראו כל בשר¹³⁰ כו',

"מן העולם ועד העולם" היא שהבחינה של העולם הנסתר ושל סוכב כל עלמין, שבה "הכול לפנינו נחשב כאין", תימשך בגילוי גם בעולם הנגלה, "וראו כל בשר" וכי.

"מן העולם ועד העולם" מתפרש כהמשכת העולם הנסתר, סוכב כל עלמין, שבו "הכול לפנינו נחשב כאין", בגילוי גם בעולם הנגלה, ככתוב "וראו כל בשר" (ישעיהו מ, ה).

ועדיז הוא ענין עבודת כת המלאכים האומרים ב"פ [ב' פעמים] קדוש שהוא המשכה מלמעלה למטה אמנם מעלת הכת הראשונה הוא כענין משי"ש [מה שכתוב שם] אבל עבודת הלויים מדה אחרת היתה בם והיא ממטה למעלה כו'

וכך גם עניינה של עבודת קבוצת המלאכים שאומרים "קדוש" פעמיים: המשכה מלמעלה למטה. ואולם מעלתה של הקבוצה הראשונה היא כמתואר שם: "אבל עבודת הלוויים, מידה אחרת הייתה בהם, והיא מלמטה למעלה" וכו':

עבודת הקבוצה השנייה דומה לברכה ההיא: המשכה מלמעלה למטה. מעלת הקבוצה הראשונה דומה לעבודת הלוויים המתוארת באותו מאמר, שעבודתם הייתה מלמטה למעלה.

שלא יהיה בחי' ומדרגת עלמא דאתגליא נראה לבחי' ומדרגה כלל ולא יהיה תופס מקום כלל כמ"ש אתה הוא¹³¹ ה' לבדך כו' עד ולכן הפך ים ליבשה¹³²

שהבחינה והמדרגה של העולם הנגלה לא ייראו כלל כבחינה וכמדרגה, ולא יתפסו מקום כלל, ככתוב "אתה הוא ה' לבדך" וכו', עד "ולכן הפך ים ליבשה".

עבודת הלוויים מכוונת לכך שהעולם הנגלה לא ייחשב כלל למדרגה ולא יתפסו מקום, ככתוב "אתה הוא ה' לבדך" (נחמיה ט, ו), בהמשך הקטע המתאר את קריעת ים סוף, שבה "הפך ים ליבשה" (תהילים סו, ו).

והיינו התכללות הברואים שבעלמא דאתגליא עד עלמא דאתכסא ממש וכדפי' במ"א שהוא עליות הבריאה באצילות ולא בחי' המשכת הארה לבד מעלמא דאתכסא כו' ועדיז הוא ענין הכת הא' שאומרים פ"א קדוש שהוא ליכלל בעלמא דאתכסא)

כלומר, שהנבראים שבעולם הנגלה ייכללו בעולם הנסתר עצמו, כפי שהוסבר במקום אחר: זוהי עליית בריאה לאצילות, ולא רק המשכת הארה מן העולם הנסתר וכו'. וכך גם עניינה של הקבוצה הראשונה, שאומרת "קדוש" פעם אחת: להיכלל בעולם הנסתר.

כלומר, נבראי העולם הנגלה נכללים בעולם הנסתר עצמו — עליית בריאה לאצילות, ולא רק המשכת אור מן העולם הנסתר. ה"קדוש" היחיד של הקבוצה הראשונה, שפירושו להיכלל בעולם הנסתר, שייך לאותו עניין.

(ועיין מ"ש לקמן פ' בהר ע"פ כי תבואו אל הארץ בענין אהבה שמבחי' אש כו').

(ועיינו במה שכתוב להלן, בפרשת בהר, על הפסוק "כי תבואו אל הארץ", בענין אהבה שהיא מבחינת אש וכו').

הפניה נוספת: למאמר על הפסוק "כי תבואו אל הארץ" בפרשת בהר, העוסק באהבה שמקורה בבחינת אש.

ובאדם שהוא עולם קטן יש בחי' זו גי' והוא בחי' ומדרגת אהבת ככל נפשך¹³³ שלאחר אהבה דבכל לבבך

גם באדם, שהוא עולם קטן, קיימת בחינה זו: זו הבחינה והמדרגה של האהבה "בכל נפשך", הבאה לאחר האהבה "בכל לבבך";

באדם, שהוא "עולם קטן", מדרגת הקבוצה השנייה היא האהבה "בכל נפשך", הבאה לאחר האהבה "בכל לבבך".

שהוא גי' המשכה מלמעלה למטה להיות התקשרות חב"ד [חכמה בינה ודעת] של האדם ולבושי הנפש מודו"מ [מחשבה דבור ומעשה] בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] דא"ס ב"ה שבתורה ורצונו העליון ב"ה שבמצות

גם היא המשכה מלמעלה למטה: שהחכמה, הבינה והדעת של האדם, וכן לבושי הנפש — מחשבה, דיבור ומעשה — יהיו קשורים בחכמה, בבינה ובדעת של אין סוף ברוך הוא שבתורה, וברצונו העליון ברוך הוא שבמצוות;

גם אהבה זו היא המשכה מלמעלה: האדם קושר את השכל שלו ואת לבושי הנפש — מחשבה, דיבור ומעשה — בחכמת ה' שבתורה וברצונו שבמצוות.

וגם ככל נפשך כפשוטו אפילו נוטל את נפשך ע"ד מ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי¹³⁴ כו' שהוא מסירת הנפש והרצון להיות לו רק רצון אי לה',

וכן "בכל נפשך" כפשוטו, "אפילו נוטל את נפשך", על דרך מה שכתוב: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי" וכו'; זו מסירת הנפש והרצון, כך שיהיה לו רצון אחד בלבד — לה'.

"בכל נפשך" הוא גם כפשוטו: "אפילו נוטל את נפשך" (ברכות סא, ב), כמו "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי" (תהלים עג, כה): מסירת החיים והרצון, כך שיהיה לאדם רצון אחד בלבד — לה'.

(ומ"מ אינו דומה לביטול דשרפים דהתם רצונם ליפרד מן הפתילה מעצמו לאסתכלא כו' והיא בחי' העלאה משא"כ ככל נפשך שעושה ההסכם שאפילו נוטל כו' אין זה העלאה לבדה דאדרבה הוא חפץ גי' בעסק התורה ומצות

(ובכל זאת, אין זה דומה לביטול של השרפים; שם רצונם להיפרד מן הפתילה מעצמם, "להסתכל" וכו', וזו בחינת העלאה. ואילו ב"בכל נפשך", כשהאדם מקבל על עצמו "אפילו נוטל" וכו', אין זו העלאה בלבד; אדרבה, הוא רוצה גם לעסוק בתורה ובמצוות,

ובכל זאת, הדבר שונה מביטול השרפים: רצונם לעזוב מעצמם את ה"פתילה", הגוף, כדי "להסתכל", וזוהי העלאה בלבד. כאן האדם מקבל על עצמו למסור את חייו אם יידרש לכך, ובה בעת רוצה להמשיך לעסוק בתורה ובמצוות.

רק שעושה ההסכם שאפילו נוטל כו' והסכם זה הוא מ"ע [מצות עשה] רמה ונשאה כי מצות בכל נפשך אפי' [אפילו] נוטל¹³⁵ כו' הוא ממנין המצות¹³⁶ כנודע, ועי' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פי' אמור צ"ג א' דאסתלק וי' רזא דשמים כו'

אלא שהוא מקבל על עצמו "אפילו נוטל" וכי. קבלה זו היא מצוות עשה רמה ונשגבה, שכן מצוות "בכל נפשך, אפילו נוטל" וכי נמנית במניין המצוות, כידוע. ועיינו ברעיא מהימנא, פרשת אמור, צ"ג א': "אסתלק וי' רזא דשמים" וכי;

קבלה זו עצמה היא מצוות עשה רמה ונשגבה, הנמנית במניין המצוות (קה"ת מפנה לסנהדרין עד, אי ולספר המצוות לרמב"ם, מצוות עשה ט'). ברעיא מהימנא לפרשת אמור מדובר על הוי, "רזא דשמים", העולה.

דהיינו שהקדוש הא' זהו בחי' ההעלאה, והיינו כמ"ש בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] שלהיות יחוד או"א [אבא ואימא] הוא ע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"נ [במסירות נפש]¹³⁷ כי כדי לעורר בחי' א"ס להיות המשכת אור חדש בח"ע [בחכמה עילאה] כו'

כלומר, ה"קדוש" הראשון הוא בחינת ההעלאה. וכך כתוב בכתבי האריז"ל: יחוד אבא ואמא נעשה באמצעות העלאת מ"ן במסירות נפש; שכן כדי לעורר את בחינת אין סוף, כך שתהיה המשכה של אור חדש בחכמה עילאה, וכי,

ההעלאה הזאת היא ה"קדוש" הראשון. כפי שמבואר בכתבי האריז"ל, יחוד אבא ואמא נעשה באמצעות העלאת מ"ן, "מים נוקבין", במסירות נפש, כדי להמשיך אור חדש בחכמה עילאה.

הוא ע"י שהאדם מעורר בחינת א"ס בנפשו למס"נ [למסירות נפש] באחד שהוא בחי' בלי גבול של הכלי וזהו ענין קדוש דשרפים ממעל לו ממעל לבחי' וי' כדין נהיר ההוא קדש בהו בבחי' וי' מת"ת [מתפארת] דאימא נעשה כתר לז"א.

הדבר נעשה על ידי שהאדם מעורר בנפשו את בחינת אין סוף, כדי למסור את נפשו ב"אחד", שהיא בחינת כלי גבול של הכלי. זהו ענין ה"קדוש" של השרפים, "ממעל לו" — מעל בחינת וי'. אזי "נהיר ההוא קדש" בהם, בבחינת וי'; מתפארת דאמא נעשה כתר לז"א.

האדם מעורר את האין-סוף שבנפשו במסירות נפש ב"אחד" — בלי-הגבול של הכלי. זהו ה"קדוש" של השרפים, "ממעל לו", מעל הוי' (ז"א): אזי "נהיר ההוא קדש" בו, ומתפארת דאמא נעשה כתר לז"א.

ואח"כ קדוש הב' זהו ההמשכה שע"י תורה. וקדוש הג' זהו ההמשכה שע"י מצות (וכמבואר לקמן וכן מוכן ממ"ש ברע"מ [ברע"א מהימנא] שם): ^{138, 139}

לאחר מכן, ה"קדוש" השני הוא ההמשכה שבאה באמצעות התורה, וה"קדוש" השלישי הוא ההמשכה שבאה באמצעות המצוות. (כפי שמבואר בהמשך, וכך מוכן גם ממה שכתוב ברע"א מהימנא שם.)

לאחר מכן, ה"קדוש" השני הוא ההמשכה שבאה באמצעות התורה, והשלישי — ההמשכה שבאה באמצעות המצוות. הדבר מבואר בהמשך, ומשתמע גם מדברי רע"א מהימנא שם.

קטע 12 • 41א-47

ה"קדוש" השלישי: המצוות

41 ז וכת אחת אומרת קדוש ק"ק [קדוש קדוש] ובחיי זו של כת הג' ישנה ג"כ בעבודת האדם למטה והוא בחי'

בכל מאדך ¹⁴⁰ שבק"ש [שבקריאת שמע]

7. "וקבוצה אחת אומרת: קדוש, קדוש, קדוש". בחינה זו של הקבוצה השלישית קיימת גם בעבודת האדם למטה: זו הבחינה של "בכל מאדך" בקריאת שמע;

בסעיף 7 עוברים לקבוצה השלישית, שאומרת "קדוש" שלוש פעמים. המקבילה לכך באדם היא "בכל מאדך" בקריאת שמע.

כי מאד פי' בלי גבול והוא בחי' א"ס למעלה מהכלים וצריכים להמשיך הבחי' מאד בחי' א"ס למטה והוא ע"י המצוות.

כי "מאוד" פירושו בלי גבול, והוא בחינת אין סוף, שלמעלה מהכלים; ויש להמשיך את בחינת "מאוד", בחינת אין סוף, למטה, והדבר נעשה באמצעות המצוות.

"מאוד" פירושו בלי גבול: בחינת אין סוף, שלמעלה מכל הכלים. יש להמשיך את הבחינה הבלתי מוגבלת הזאת למטה, והדבר נעשה באמצעות המצוות.

42 ולכן מברכים עליהם אשר קדשנו במצותיו שממשיכים ע"י המצות בחי' קדוש גם למטה כו' וכן על התורה מברכים אשר קדשנו כו' על דברי תורה.

לכן מברכים על המצוות "אשר קדשנו במצוותיו": באמצעותן אנו ממשיכים את מדרגת הקדושה גם למטה וכו'. וכך גם על התורה מברכים "אשר קדשנו" וכו', "על דברי תורה".

לכן מברכים על המצוות את ה' "אשר קדשנו במצוותיו": באמצעותן אנו ממשיכים קדושה למטה. גם על התורה מברכים "אשר קדשנו..." על דברי תורה".

והענין יובן ע"ד מ"ש ברכו ה' מלאכיו גבורי כח כו' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו.^{141, 142}

הענין יובן על פי הכתוב: "ברכו הוי' מלאכיו גיבורי כוח" וכו', "כל צבאיו, משרתיו עושי רצונו".

כדי להסביר כיצד מתבצעת המשכה זו, המאמר פונה לתהילים ק"ג, כ"א: "ברכו הוי' מלאכיו גיבורי כוח" ... "משרתיו עושי רצונו".

43 ופי' עושי רצונו היינו שעושים אצלו ית' בחי' רצון שירצה להשפיל עצמו להתהוות העולמות שמצד

עצמו אין שייך בו בחי' רצון שירצה להתהוות העולמות שהוא א"צ [אין צריך / אינו צריך] להם כמ"ש אני

הוי' לא שנית¹⁴³

פירוש "עושי רצונו" הוא שהם עושים בו יתברך רצון: שירצה להשפיל את עצמו כדי להביא את העולמות לידי התהוות. שהרי מצד עצמו לא שייך בו רצון לרצות שהעולמות יתהוו, שכן אין לו צורך בהם, כמו שכתוב: "אני הוי' לא שנית".

"עושי רצונו" נקרא כאן במשמעות "עושים את רצונו": הם מעוררים בה' רצון להשפיל את עצמו ולהביא עולמות לידי התהוות. מצד עצמו אין בו רצון כזה, שכן אין לו צורך בעולמות, כפי שמלמד הפסוק "אני הוי' לא שנית".

ואף שהתורה¹⁴⁴ קדמה אלפים שנה לעולם¹⁴⁵ הרי הוא ית' נעלה מאד מן האלפים שהם בחי' חכמה

ובינה אאלפך חכמה אאלפך בינה¹⁴⁶ כי כולם בחכמה עשית כתיב שגם החכמה עילאה נחשבת כעשייה

גופנית אצלו יתברך.

ואף שהתורה קדמה לעולם אלפיים שנה, הוא יתברך נעלה לאין ערוך מן ה"אלפיים", שהם בחינת חכמה ובינה, [כמו שנאמר] "אאלפך חכמה, אאלפך בינה". שהרי כתוב "כולם בחכמה עשית", ולכן אפילו חכמה עילאה נחשבת בעיניו יתברך כעשייה גופנית.

התורה קדמה לעולם אלפיים שנה, אך ה' נעלה הרבה מעבר ל"אלפיים" אלה, שהם חכמה ובינה, כפי שמלמד משחק המילים "אאלפך חכמה". אפילו חכמה עילאה, שבה "כולם בחכמה עשית", נחשבת בעיניו כעשייה גופנית.

אך הנה המשכת רצון זה היה תחלה מצד עצמו בחסד חנם וכמ"ש ותורת חסד¹⁴⁷ והיינו לפי כי ואדם

אין לעבוד¹⁴⁸ כו', אבל עכשיו צ"ל אתערותא דלתתא לעורר המשכה זו.¹⁴⁹

אך בתחילה נמשכה המשכת רצון זה מצדו, בחסד חנם, כמו שכתוב "ותורת חסד". הדבר היה משום ש"ואדם אין לעבוד" וכו'. אבל עכשיו נדרשת אתערותא דלתתא כדי לעורר המשכה זו.

בתחילה בא רצון זה מה' לבדו, כחסד שלא ניתן בזכות כלשהי — "ותורת חסד" — משום ש"ואדם אין לעבוד" את האדמה. ואילו עכשיו נדרשת יוזמה של האדם, אתערותא דלתתא, כדי לעורר המשכה זו.

44 וזהו מלאכיו גבורי כח באתעדלית [באתערותא דלתתא] ועיזי מעוררים כביכול למעלה המשכת הרצון וזהו

עושי רצונו שעושים לו רצון שירצה להניח את אורו כביכול עלהצד ולירד לצמצם אי"ע [את עצמו] כו',

וזהו [פירוש] "מלאכיו גיבורי כוח" — באמצעות אתערותא דלתתא, ועל ידה מעוררים למעלה, כביכול, את המשכת הרצון. וזהו "עושי רצונו": הם יוצרים בו רצון, שירצה להניח את אורו בצד, כביכול, ולרדת כדי לצמצם את עצמו וכי'.

המלאכים, "גיבורי כוח", מסמלים את המאמץ של אתערותא דלתתא, המעוררת למעלה, כביכול, את המשכת רצונו של ה'. לכן "עושי רצונו" פירושו שהם יוצרים בו רצון להניח את אורו בצד, כביכול, ולצמצם את עצמו כדי לברוא.

והנה עיקר המשכה זו הוא ע"י תורה ומצות שע"ז עושים לו רצון כביכול שירצה להיות מלך העולם וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ועשיתם אותם¹⁵⁰ אתם כתיב כאילו עשאוני,

והנה עיקר המשכה זו נעשה באמצעות תורה ומצות, שעל ידן יוצרים בו רצון, כביכול, שירצה להיות מלך העולם. וכמאמר חז"ל על הפסוק "ועשיתם אותם": "אתם" כתיב — כאילו עשאוני;

הדרך העיקרית ליצור רצון זה היא באמצעות תורה ומצות, המביאות לידי כך שה' ירצה להיות מלך העולם. חז"ל דורשים את "ועשיתם אותם" (ויקרא כו, ג) כאילו נכתב "אתם", כאילו ישראל "עשו" את ה'.

דהיינו שממשיכים שיעור קומה בחי' כמראה אדם¹⁵¹ שהוא ההמשכה להיות מקור וחיות להתהוות העולמות כו'

כלומר, הם ממשיכים שיעור קומה, בחינת "כמראה אדם", שהיא ההמשכה להיות מקור וחיות להתהוות העולמות וכי'.

"עשייה" זו פירושה המשכת שיעור קומה — מלוא קומתן של המדות האלוניות, שיחזקאל ראה כ"מראה אדם" (יחזקאל א, כו). שפע זה נעשה מקור וחיות לעולמות.

[עמ"ש מזה ע"פ צאינה וראינה¹⁵² ועמ"ש בד"ה לסוסתי¹⁵³ בשה"ש [בשיר השירים] בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה].¹⁵⁴

[ראו מה שנכתב בעניין זה על הפסוק "צאינה וראינה", וכן מה שנכתב במאמר הפותח במילים "לסוסתי", בשיר השירים, בעניין "כי אמרתי עולם חסד יבנה".]

ההערה שבסוגריים מפנה לשני מאמרים על שיר השירים: "צאינה וראינה" ו"לסוסתי", העוסק בפסוק "כי אמרתי עולם חסד יבנה" (תהילים פט, ג).

45 וזהו פי הברכה של כל המצות ברוך אתה הוי' ברוך הוא המשכה שיהיה הוי' אלקינו בגילוי לנשמות

הצדיקים ושיהיה מלך העולם גם בחיצוניות העולמות, אשר

וזהו פירוש הברכה על כל המצוות: "ברוך אתה, הוי'" — "ברוך" פירושו המשכה, שהוי' אלקינו יהיה גלוי בנשמות הצדיקים, ושהוא יהיה "מלך העולם" גם בחיצוניות העולמות. "אשר"

הדברים מסבירים את הברכה על כל מצווה. "ברוך" פירושו המשכה: שהוי' אלקינו יהיה גלוי בנשמות הצדיקים, ושהוא יהיה "מלך העולם" גם בחיצוניות העולמות.

קדשנו במצותיו פי אשר הוא נתינת טעם שהכח להמשכה זו הוא מפני שקדשנו במצותיו לכך יכולים להמשיך הרצון על ידי המצות שירצה להיות מלך העולם.

"קדשנו במצוותיו": המילה "אשר" נותנת טעם לכך — הכוח להמשכה זו נובע מכך שהוא קידש אותנו במצוותיו; משום כך אנו יכולים, באמצעות המצוות, להמשיך את הרצון שהוא ירצה להיות מלך העולם.

"אשר קידשנו במצוותיו" נותן את הטעם: יש לנו כוח להמשיך את רצונו של ה' להיות מלך העולם, מפני שהוא קידש אותנו במצוותיו.

(ועמ"ש מענין זה בד"ה בשעה שהקדימו¹⁵⁵ ישראל נעשה לנשמע גבי פי עושי דברו¹⁵⁶ כוי וכמשי"ת [וכמו שיתבאר] לקמן בפ"י כי אני¹⁵⁷ ה' מקדשכם):

(וראה מה שנכתב בעניין זה במאמר הפותח במילים "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע", בעניין פירוש "עושי דברו" וכי; וכפי שיוסבר להלן בפירוש "כי אני הוי' מקדשכם").

ההערה מפנה למאמר בלקוטי תורה "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע", העוסק במלאכים "עושי דברו", ובהמשך לפירוש "כי אני הוי' מקדשכם".

46 ח והנה בדרך פרט יש חילוק בין ענין ההמשכה שע"י עסק התורה לענין ההמשכה שע"י המצות שע"י

התורה ממשיכים מפנימיות ע"י העסק בתורה שבכתב ותורה שבעל פה¹⁵⁸ כי מלכות פה¹⁵⁹ תורה שבעל פה קרינן לה.

8. ובפרט, יש הבדל בין ההמשכה שנעשית באמצעות העיסוק בתורה לבין ההמשכה שנעשית באמצעות המצוות. באמצעות התורה ממשיכים מן הפנימיות, על ידי העיסוק בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, שהרי המלכות היא הפה, ולתורה שבעל פה אנו קוראים כך.

סעיף ח' מבחין בין תורה למצוות. לימוד התורה ממשיך מן הפנימיות, משום שהמלכות היא "הפה", והתורה שבעל פה נקראת כך (תיקוני זוהר).

וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] מתניתין מלכתא¹⁶⁰ שהוא הדבור שמדבר בדברי תורה שמלובש בו דבר ה' כמ"ש ואשים דברי בפ"ך¹⁶¹ ועל ידי העסק במצות מעשיות ממשיכים מבחי" חיצוניות

וכמאמר חז"ל: "משנתנו היא מלכה" — כלומר, הדיבור שבו אדם אומר דברי תורה, שדבר ה' מלובש בו, כפי שנאמר: "ואשים את דבריי בפ"ך". ואילו באמצעות העיסוק במצות מעשיות ממשיכים מבחינת החיצוניות,

"משנתנו היא מלכה" (מלכתא, מלשון מלכות) פירושו שבדיבור של לימוד התורה מלובר דבר ה' עצמו, כפי שנאמר: "ואשים את דבריי בפ"ך" (ישעיהו נא, טז). לעומת זאת, המצוות המעשיות ממשיכות מן החיצוניות.

כמו מצות צדקה שהוא בחי' השפעה להחיות רוח שפלים¹⁶² כמ"כ [כמו כן] ממשיך מלמעלה שיושפע להחיות רוח שפלים ולב נדכאים.^{163, 164} (ועמ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה).

כמו מצוות הצדקה, שהיא נתינה "להחיות את רוח השפלים"; כך גם ממשיכים מלמעלה שתהיה השפעה "להחיות את רוח השפלים" ואת "לב נדכאים". (ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "וידבר אלקים את כל הדברים האלה".)

הצדקה, למשל, מעניקה לאחרים וימחיה את רוח השפלים (ישעיהו נז, טו); וכך היא ממשיכה שפע מלמעלה להחיות את השפלים ואת נדכאי הלב. כאן מפנה הטקסט למאמר על הפסוק "וידבר אלקים את כל הדברים האלה" להרחבה בנושא.

והנה אלו הבי' בחי' של תורה ומצות כתיב בקי"ש [בקריאת שמע] תחלה כתיב ודברת בם¹⁶⁵ שהדבור הוא לשון הנהגה¹⁶⁶

והנה שתי הבחינות הללו, תורה ומצוות, כתובות בקריאת שמע: תחילה נאמר "וידברת בם", ודיבור הוא לשון של הנהגה;

שתינה מופיעות בקריאת שמע: תחילה נאמר "וידברת בם" (דברים ו, ז). דיבור יכול להתפרש גם כהנהגה, כפי שמפרשים על "ידבר עמים תחתינו" (תהלים מז, ד).

והיא שעל ידי עסקו בתורה ימשיך וינהיג בחי' אור אי"ס ב"ה בם ר"ל [רוצה לומר] בדברי תורה שמדבר ועי"ז ממשיך המשכה זו בפנימיות העולמות וזהו בחי' הקדוש הבי'.

כלומר, באמצעות עיסוקו בתורה ימשיך וינהיג את בחינת אור אין סוף ברוך הוא "בהם" — בדברי התורה שהוא מדבר — ועל ידי כך ימשיך את המשכה הזאת בפנימיות העולמות. וזו בחינת ה"קדוש" השני.

לכן, באמצעות לימוד התורה האדם "מוביל" את אור אין סוף "לתוכם", אל דברי התורה שהוא אומר, ועל ידי כך ממשיך אותו בפנימיות העולמות. זוהי בחינת ה"קדוש" השני.

47 ואח"כ כתיב וקשרתם¹⁶⁷ שהוא מצות מעשיות שכל המצות הוקשו לתפילין¹⁶⁸ והטעם הוא מפני שעיקר הכוונה פנימית של כל המצות הוא הכל להמשיך בחי אחד למטה.

ואחר כך נאמר: "וקשרתם" — אלו המצוות המעשיות, שהרי כל המצוות הוקשו לתפילין. הטעם לכך הוא שעיקר הכוונה הפנימית של כל המצוות הוא להמשיך למטה את בחינת "אחד".

בהמשך קריאת שמע נאמר "וקשרתם" — המצוות המעשיות, שהרי כל המצוות דומות לתפילין (קידושין לה, א). התכלית הפנימית של כל מצווה היא להמשיך למטה את בחינת "אחד".

וזה מפורש יותר במצות תפילין שכותבין בהם אחד על קלף גשמי וכן במזוזה וממנו נלמוד על כל המצות שהכוונה הפנימית הוא הכל להמשיך בחי אחד למטה, וזהו בחי של כת הג' שאומרים ג"פ [ג] קדוש [פעמים]

הדבר מפורש יותר במצוות תפילין, שבהן כותבים "אחד" על קלף גשמי, וכן במזוזה. מכך אנו למדים על כל המצוות, שכוונתן הפנימית היא להמשיך למטה את בחינת "אחד". זוהי בחינת הכת השלישית, שאומרת "קדוש" שלוש פעמים;

בתפילין ובמזוזה הדבר מפורש, שכן כותבים בהן "אחד" על קלף גשמי, ומהן אנו למדים על תכליתן של כל המצוות. זהו ה"קדוש" המשולש של הכת השלישית.

דהיינו כמ"ש קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו מלא כל הארץ דייקא להיות ההמשכה בעשייה הגשמית והוא המשכת בחי מאדך אור א"ס שבלי גבול למטה

כלומר, כפי שנאמר: "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות, מלא כל הארץ כבודו". הדגש הוא דווקא על "מלא כל הארץ" — שההמשכה תהיה בעשייה הגשמית. זוהי המשכת בחינת "מאדך", אור אין סוף הכלתי מוגבל, למטה.

בישעיהו ו, ג נאמר בסוף הפסוק: "מלא כל הארץ כבודו". הדגש על "כל הארץ" מלמד שאור ה' נמשך לתוך העשייה הגשמית. זוהי המשכת "מאדך" — אור אין סוף הכלתי מוגבל — אל העולם שלמטה.

(ודרך כלל המשכה זו היא ע"י תורה ומצות ודרך פרט ע"י מצות נמשך הגילוי גם בחיצוניות יותר וכמ"ש במ"א ע"פ ויעש דוד שם, ולכן הן ב' בחי קדוש ושניהם המשכות מלמעלה למטה.

(בדרך כלל, המשכה זו נעשית באמצעות התורה והמצוות; ובפרט, באמצעות המצוות נמשך הגילוי גם אל החיצוניות, כפי שנכתב במקום אחר על הפסוק "ויעש דוד שם". לכן יש שתי בחינות של "קדוש", ושתי המשכות מלמעלה למטה.

באופן כללי, התורה והמצוות יחד ממשיכות זאת למטה; ובפרט, המצוות ממשיכות את הגילוי גם אל החיצוניות. לכן יש שני "קדוש" — השני והשלישי — ושניהם מבטאים המשכה מלמעלה למטה.

והם בחי' בכל נפשך ובכל מאדך לבד הקדוש הראשון שמלמטה למעלה כו' בחי' בכל לבבך.

הן בחינות "בכל נפשך" ו"בכל מאדך", מלבד ה"קדוש" הראשון, שהוא מלמטה למעלה וכו' — בחינת "בכל לבבך".

שתי הבחינות הללו הן "בכל נפשך" ו"בכל מאדך". ה"קדוש" הראשון, שעולה מלמטה למעלה, הוא בחינת "בכל לבבך".

ומ"ש במ"א¹⁶⁹ כמה פעמים דבחי' בכל מאדך הוא האה"ר [האהבה רבה] שלמעלה מהכלי אינו סותר למש"כ [למה שכתוב], כי כאן נדרש לפי המאמר דבכל מאדך הוא בכל ממונך דהיינו מצות צדקה שהיא כללות המצות,

ומה שנכתב כמה פעמים במקום אחר, שבחינת "בכל מאדך" היא אהבה רבה שלמעלה מן הכלי, אינו סותר את הנאמר כאן; שכן כאן הדברים נדרשים לפי מאמר חז"ל ש"בכל מאדך" פירושו "בכל ממונך", כלומר מצוות הצדקה, שהיא כללות המצוות;

במקומות אחרים מוסבר ש"בכל מאדך" היא אהבה רבה שלמעלה מן הכלי. אין בכך סתירה לנאמר כאן, שכן כאן הדברים מבוססים על פירוש חז"ל "בכל ממונך" — מצוות הצדקה, שהיא כללות המצוות.

ועוד דגם כאן הכוונה דבחי' מאד הוא בלי גבול רק שהוא דרך המשכה מלמעלה למטה וכמ"ש רחבה מצותך מאד¹⁷⁰ שהמצות הן כלי לגילוי בחי' מאד כדפי' פסוק זה באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה נודע דבאתערותא דלתתא ע"ש):¹⁷¹

ועוד, גם כאן הכוונה היא שבחינת "מאד" היא בלי גבול, אלא שהיא נמשכת בדרך של המשכה מלמעלה למטה. וכפי שנאמר: "רחבה מצותך מאד" — המצוות הן כלי לגילוי בחינת "מאד", כפי שמבואר פסוק זה באגרת הקודש, בדיבור המתחיל "נודע דבאתערותא דלתתא"; עיינו שם.)

גם כאן "מאד" פירושו בלי גבול, אלא שהדבר נמשך מלמעלה למטה. לכן "רחבה מצותך מאד" (תהילים קיט, צו) פירושו שהמצוות הן כלים לגילוי הכלי-גבול, כפי שמבואר באגרת הקודש, באגרת הפותחת "נודע דבאתערותא דלתתא".

”אני הוי מקדשכם”

48 ט אני ה' מקדשכם. פיי שבא לומר איך הכח באדם שע"י מצוה מעשיות וד"ת [ודברי תורה] המדברים מהמצות מעשיות ימשיך עייז גילוי אור א"ס ב"ה ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כלל.¹⁷² לזה אמר אני הוי מקדשכם.

9. "אני הוי מקדשכם". כלומר, הפסוק בא להסביר מהו הכוח שיש באדם, שבאמצעות מצוות מעשיות ודברי תורה העוסקים במצוות מעשיות הוא יכול להמשיך גילוי של אור אין סוף ממש, ברוך הוא, שעליו נאמר ש"אין מחשבה תופסת בו" כלל. לכך נאמר: "אני הוי מקדשכם".

סעיף 9 מסביר את הפסוק "אני הוי מקדשכם". כיצד יכול אדם, באמצעות מצוות מעשיות ודברי תורה העוסקים בהן, להמשיך את אור אין סוף עצמו, שאין מחשבה תופסת בו? הפסוק משיב: "אני הוי מקדשכם".

פיי הוי הוא סדר ההמשכה שכל המשכה מלמעלה למטה נמשך ע"י אותיות שם הוי שהיו"ד מורה על הצמצום שצריך להיות תחלה כדי שיוכל להיות ההמשכה והה' שיש לו אורך ורוחב מורה על ההתפשטות.¹⁷³

כלומר, הוי הוא סדר ההמשכה, שכן כל המשכה מלמעלה למטה עוברת דרך אותיות שם הוי: היו"ד מורה על הצמצום שצריך להקדים, כדי שההמשכה תוכל להתבצע; והה"א, שיש לה אורך ורוחב, מורה על ההתפשטות.

הוי הוא הסדר של כל המשכה מלמעלה למטה, באמצעות ארבע אותיות השם. היו"ד, שהיא נקודה בלבד, מסמלת את הצמצום שצריך להקדים; והה"א, שיש לה אורך ורוחב, מסמלת את ההתפשטות.

49 ואח"כ הוי"ו הוא ההמשכה לבחי' ה' תתאה בהבראם¹⁷⁴ בה' בראם.¹⁷⁵ ולכן אומר אני הוי מקדשכם

שלהיות המשכת בחי' קדוש ומובדל אור א"ס ב"ה ע"י התורה ומצוות מעשיות שאינו בערך כו' ואחר כך הוי"ו היא ההמשכה אל בחינת ה"א תתאה: "בהבראם" — בה"א בראם. לכן נאמר: "אני הוי מקדשכם", שכן המשכת בחינת הקדושה וההבדלה של אור אין סוף ברוך הוא באמצעות התורה והמצוות המעשיות אינה בערך, וכי,

לאחר מכן הוי"ו ממשיכה את השפע אל ה"א תתאה, מלכות: חז"ל דורשים את "בהבראם" כ"בה"א בראם" (מנחות כט ע"ב). ה' אומר "אני הוי מקדשכם", משום שהתורה והמצוות אינן, מצד עצמן, בערך לאור אין סוף.

אני עושה זאת לכם וממשיך לכם סדר המשכת קדושה עליונה ע"י אותיות שם הוי' ואני היינו א"ס ב"ה עצמו שהוא ית' הנותן כח זה שנוכל להמשיך את אור א"ס ב"ה ע"י תומ"צ [תורה ומצות],¹⁷⁶

"אני" עושה זאת עבורכם וממשיך לכם את סדר המשכת הקדושה העליונה באמצעות אותיות שם הוי'; ו"אני" הוא אין סוף עצמו, ברוך הוא, הנותן לנו את הכוח שנוכל להמשיך את אור אין סוף ברוך הוא באמצעות התורה והמצוות,

"אני", אין סוף עצמו, עושה זאת עבורכם: הוא ממשיך קדושה באמצעות אותיות שמו ונותן לנו את הכוח להמשיך את אורו באמצעות התורה והמצוות.

(ועמ"ש במ"א בד"ה ביום השמיני עצרת¹⁷⁷ גבי תתן אמת ליעקב¹⁷⁸ כו' ומ"ש בד"ה זכור את יום השבת שזהו ענין מתן תורה שאז ניתן הכח הזה כו' ע"ש).

(וראו מה שנכתב במקום אחר, במאמר הפותח במילים "ביום השמיני עצרת", בעניין "תתן אמת ליעקב" וכו', וכן מה שנכתב במאמר הפותח במילים "זכור את יום השבת", שזהו עניין מתן תורה, שבו ניתן כוח זה וכו'; עיינו שם).

הטקסט מפנה לשני מאמרים: "ביום השמיני עצרת", העוסק ב"תתן אמת ליעקב", ו"זכור את יום השבת", שבו נאמר שכוח זה ניתן במתן תורה.

רק שמתחלה צ"ל ונקדשתי בתוך בניי [בני ישראל] פ"י שאנו צריכים להכין הכלי שיהיה בחי קדושתו נתפס בתוכיות בניי [בני ישראל] שהוא בחי קדוש הא'

אלא שתחילה צריך להיות "ונקדשתי בתוך בני ישראל". פירוש הדבר הוא שעלינו להכין את הכלי, כדי שבחינת קדושתו תיתפס בפנימיותם של בני ישראל; זוהי בחינת ה"קדוש" הראשון;

אולם תחילה צריך להיות "ונקדשתי בתוך בני ישראל": עלינו להכין את הכלי, כדי שקדושתו תיתפס בפנימיות שלנו. זהו ה"קדוש" הראשון.

שהוא מה שיהיה גילוי פנימי [פנימיות / פנימית] נקודת הלב שהוא בחי יסוד האש האלהי שבלב שיהיה בוער לבחי קדוש הוא א"ס ב"ה ע"ד הכת הא' שהם השרפים.^{179, 180}

כלומר, שתתגלה פנימיות נקודת הלב, שהיא בחינת יסוד האש האלקית שבלב, כדי שתבער אל בחינת "קדוש" — הוא אין סוף ברוך הוא — בדומה לכת הראשונה, השרפים.

הכלי הוא נקודת הלב הפנימית כשהיא מתגלה: יסוד האש האלקית הבווער אל אין סוף, בדומה לשרפים שבכת הראשונה.

50 ואז עייז אני ה' מקדשכם שעיי תומי"צ [תורה ומצות] מעשיות יומשך קדוש זה מלמעלה למטה בכלים של כל המי"ע [המצות עשה] וענפיהן ושמירת מל"ת [מצות לא תעשה] וענפיהן ומצות דרבנן.

ואז, באמצעות זאת, מתקיים "אני הוי" מקדשכם": באמצעות התורה והמצוות המעשיות נמשכת קדושה זו מלמעלה למטה, אל הכלים של כל מצוות העשה וענפיהן, של שמירת מצוות לא תעשה וענפיהן, ושל המצוות מדברי סופרים.

כאשר הלב נעשה כלי, מתקיים "אני הוי" מקדשכם": באמצעות התורה והמצוות המעשיות נמשכת קדושה זו אל ה"כלים" של כל מצוות העשה ומצוות לא תעשה, על פרטיהן, וכן של המצוות מדברי סופרים.

והוא כמו עד"מ אש הגשמי שעיי האש נעשים כל הכלים שכל כלי שרוצה לעשות מכסף או מזהב עשייתה העיקרי הוא להבעירה באש תחלה ואח"כ יעשנה

הדבר דומה, למשל, לאש גשמית: את כל הכלים יוצרים באמצעות אש, שכן כדי ליצור כלי מכסף או מזהב יש תחילה לחמם את המתכת באש, ורק אחר כך לעצב אותו

המשל הוא אש גשמית: כדי ליצור כלי מכסף או מזהב מחממים תחילה את המתכת באש, ורק אחר כך מעצבים אותו.

ויחליקנה, כמ"כ [כמו כן] למעלה דכתיב וכלים מכלים שונים¹⁸¹ ויין מלכות רב ריבוי הכלים הם המצות דאורייתא ודרבנן וענפיהן כנ"ל ויין מלכות רב הוא ההמשכה שממשיכים בכלים אלו,

ולהחליק אותו. כך גם למעלה, ככתוב: "וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב": הכלים הרבים הם מצוות התורה ומצוות חכמים וענפיהן, כאמור לעיל; ויין מלכות רב" הוא השפע הנמשך לתוך הכלים הללו.

כך גם למעלה, ככתוב "וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב" (אסתר א, ז): הכלים הרבים הם מצוות התורה ומצוות חכמים, והיין המלכותי הוא השפע האלוקי הנמשך לתוכם.

אך עשיית כל הכלים הוא עיי הבחיי¹⁸² יסוד האש האלהי שהוא בחיי השרפים שעייז יכולים לעשות כל הכלים הנ"ל.^{183, 184}

אך יצירת כל הכלים נעשית באמצעות בחינת יסוד האש האלוקי, שהיא בחינת השרפים; באמצעותה אפשר ליצור את כל הכלים האמורים לעיל.

אך כל הכלים הללו נוצרים באמצעות יסוד האש האלוקי שכלב, בחינת השרפים. בלי אש זו, ה"קדוש" הראשון, אין הכלים יכולים להיווצר.

תחילה "ולא תחללו"

51 והנה תחלה כתיב ולא תחללו כו' כי כל הנ"ל דבחי ונקדשתי ובחי מקדשכם זהו בחי ועשה טוב.

והנה, תחילה נאמר: "ולא תחללו" וכו', שכן כל האמור לעיל — הבחינה של "ואתקדש" והבחינה של "המקדש אתכם" — הוא בחינת "ועשה טוב".

המאמר חוזר לתחילת הפסוק: "ולא תחללו". כל מה שנאמר עד כה — "ואתקדש" ו"המקדש אתכם" — שייך ל"עשה טוב".

אך תחלה צ"ל סור מרע בתכלית וע"ז כתיב תחלה ולא תחללו את שם קדשי¹⁸⁵ שלא תעשו בחי חלל והפסק המפסיק ח"ו [חס ושלום] בין האדם לבין אבינו שבשמים.

אך תחילה צריך להיות "סור מרע" בתכלית. על כך נאמר תחילה: "ולא תחללו את שם קדשי" — שלא תיצרו חלל והפסק המפרידים, חלילה, בין האדם ובין אבינו שבשמים.

אך "סור מרע" צריך לבוא תחילה, ובתכלית. את "ולא תחללו" דורשים גם במשמעות: שלא תעשו חלל — ריק והפסק בין האדם לבין אבינו שבשמים.

52 והיינו כמ"ש עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין כו' שע"י העוונות עושים בחי חלל המפסיק ואז לא יועיל הניפוח בהניצוץ יסוד האש האלהי שבלב שמתכבה ע"י.

וזהו כפי שנאמר: "עוונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין..." — העוונות יוצרים חלל שמפריד, ואז הניפוח על ניצוץ היסוד של אש אלוקית שבלב לא יועיל, כי הוא נכבה בגלל החלל הזה.

החטאים יוצרים את החלל המפריד, כפי שאומר ישעיהו: "עוונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלקיכם" (ישעיהו נט, ב). אז הניפוח על ניצוץ האש האלוקית אינו מועיל, משום שהחטאים מכבים אותו.

וזהו ולא תחללו¹⁸⁶ ע"י שתהיו בחי סור מרע בתכלית ואז יוכל להיות ונקדשתי בתוך כו'

וזהו "ולא תחללו": על ידי שתהיו במדרגה של "סור מרע" באופן מוחלט; ואז יוכל להתקיים "ונקדשתי בתוך..."

"ולא תחללו" פירושו לסור מן הרע באופן מוחלט; רק אז ייתכן "ונקדשתי בתוך" הלב.

ואח"כ ממילא יהיה אני הוי' מקדשכם כנ"ל ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בד"ה במדבר סיני¹⁸⁷ באהל מועד¹⁸⁸ כו',

ואחר כך, ממילא, יתקיים "אני הוי' מקדשכם", כפי שנזכר לעיל. וראו מה שנכתב בעניין זה במאמר המתחיל "במדבר סיני באהל מועד" וכו':

לאחר מכן מתקיים מאליו "אני הוי' מקדשכם". המאמר משווה זאת למאמר על "במדבר סיני באהל מועד".

שמתחלה צ"ל בחיי יציאת מצרים שהוא סור מרע ואזי אח"כ יוכל לבא לידי בחינות ומדרגת מדבר סיני ואהל מועד כו' ע"ש:¹⁸⁹

תחילה צריכה להיות בחינת יציאת מצרים, שהיא "סור מרע", ואחר כך אפשר להגיע למדרגות של "מדבר סיני" ו"אהל מועד" וכי; עיינו שם.

גם שם, יציאת מצרים — הסרה מן הרע — צריכה לבוא תחילה; רק אחר כך אפשר להגיע למדרגות של "מדבר סיני" ו"אהל מועד".

בעבודה

המאמר לומד את סדר העבודה מן הפסוק. תחילה "ולא תחללו": סור מרע בשלמות, שכן החטא יוצר חלל המכבה את ניצוץ האש האלקית שבלב. לאחר מכן "ואתקדש בתוך": באמצעות ההתכוננות שבתפילה, עד "בכל לבבך", מלכים את הניצוץ שיש לכל יהודי והופכים אותו לאהבה בוערת לה'. על יסוד זה, לימוד התורה וקיום המצוות בפועל ממשיכים את קדושת ה' לתוך העולם — "אני הוי' מקדשכם"; זהו כוח שה' עצמו נותן.

שאלות לשיחה

1. מדוע מדגיש המאמר שהחיות הממלאות את העולמות ומתחלקת ביניהם היא רק "הארה"? מה היה נובע אילו ה' היה מתלבש בעולמות כפי שהנשמה מתלבשת בגוף?
2. כיצד משל השערה, המקבלת חיות מן המוח בלי לגעת בו, מסביר את הקשר בין קדושה לשער הנזיר?
3. מה ההבדל בין ה"קדוש" של השרפים, שהוא עלייה, לבין ה"קדוש" השני והשלישי, שהם המשכה למטה? כיצד מתבטא כל אחד מהם בעבודת האדם?
4. באיזה מובן התורה והמצוות "עושות" את רצון ה' למלך העולם?
5. מדוע "ולא תחללו" צריך לבוא לפני "ואתקדש"? מה מלמד משל הניצוץ שכבה?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ונקדשתי

ההערה מציינת שמאמר זה נדפס גם בספר המאמרים תקס"ג, בנוסח שיש בו שינויי לשון.

הערת קה"ת

בשינויים בסה"מ תקס"ג ח"א ע' שנה. הגהות וקיצורים — באוה"ת ויקרא-ג ע' תתלה. ראה מאמרי אדה"א ויקרא-ב ע' תרכא. ראה ד"ה דבר גר' קדושים תהיו, תקס"ב (נדפס במאמרי אדה"ו, תקס"ב- סוף סהמ"צ להצ"צ) ובהביאורים שם. אוה"ת ויקרא (ע' קח). סהמ"צ להצ"צ מצות קידוש השם, מצות אמירת קדושה. בדי"ה ונקדשתי תשכ"ה (סה"מ מלוקט-ד ע' רמה). נתבארו כמה ענינים מהמאמר והביאור.

2 ונקדשתי בתוך בניי

"ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל; אני הוי' מקדשכם". המאמר כולו הוא הסבר לפסוק הזה, ביטוי אחר ביטוי.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:
And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-
lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-
low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כב, לב.

3 הערת קה"ת מפנה ל-Isaiah 6:2-3 למילים האלה.

Isaiah 6:2-3 ישעיהו ו':ב-ג

שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשֵׁתִים יָכֹסֶה פָּנָיו
וּבְשֵׁתִים יָכֹסֶה רִגְלָיו וּבְשֵׁתִים יְעוּפֶה: וְקָרָא זֶה אֱלֹהִים וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ
קְדוֹשׁ הִי צְבָאוֹת מְלֵא כְלֵהָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings:
with twain he covered his face and with twain he covered his
feet, and with twain he did fly. And one called unto another,
and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole
earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 דברי רב, כפי שהגמרא מתקנת אותם: כת אחת של מלאכי השרת אומרת "קדוש", כת אחת "קדוש, קדוש", וכת נוספת "קדוש, קדוש, קדוש הוי' צבאות". המאמר מסביר את שלוש הכתות כשלוש מדרגות בעבודת ה'.

Chullin 91b:18 חולין צ"א ב:י"ח

אלא אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ואחת אומרת קדוש
קדוש קדוש ה' צבאות והאיכא ברוך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

5 קדוש קדוש קדוש ה' צבאות

השרפים קוראים זה אל זה: "קדוש, קדוש, קדוש הוי' צבאות; מלוא כל הארץ כבודו". זהו השבח המשולש של הכת השלישית.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

וְקָרָא זֶה אֱלֹהִים וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ הִי צְבָאוֹת מְלֵא כְלֵהָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is
the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 קדוש יהי גדל פרע

על הנזיר נאמר: "תער לא יעבור על ראשו... קדוש יהיה, גדל פרע שער ראשו". המאמר יסביר מדוע קדושתו קשורה לשערו.

Numbers 6:5 במדבר ו':ה

כָּל־יְמֵי נָזִיר נָזְרוּ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יָזִיר
לָהּ קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדְל פָּרַע שְׁעָר רֹאשׁוֹ:

All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor
come upon his head; until the days be fulfilled, in which he
consecrateth himself unto the L-RD, he shall be holy, he
shall let the locks of the hair of his head grow long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, ה.

7 הערת קה"ת מפנה ל-Nazir 6b:6 למילים האלה.

Nazir 6b:6 נזיר ו' ב:ו

שומעני מיעוט "קמים" שנים — תלמוד לומר: "קדוש יהיה גדל פרע",
אין גידול שער פחות משלשים, דברי רבי יאשיה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

8 שרפים עומדים ממעל לו

במראה ישעיהו נאמר: "שרפים עומדים ממעל לו; שש כנפיים לאחד". המאמר שואל כיצד מלאכים נבראים יכולים לעמוד "ממעל" לשכינה.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו':ב

שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשֵׁתִים יָכֹסֶה פָּנָיו
וּבְשֵׁתִים יָכֹסֶה רִגְלָיו וּבְשֵׁתִים יְעוּפֶה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings:
with twain he covered his face and with twain he covered his
feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע' ו, ב.

פסקה 2

9 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים, באורך נראה אורי". המאמר יסביר מדוע נאמר בפסוק שמקור החיים הוא "עמך", ולא "אתה מקור החיים".

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י

כִּי־עֵמֶךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרֶךְ נִרְאָה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see
light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לו, י.

כדי לתאר את מדרג העולמות, שכל אחד מהם גבוה מזה שמתחתיו.

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה':ז

אִם-עֲשֶׂה רֶשֶׁת וְגִזְלִי מִשְׁפָּט וְצָדִיק תִּרְאֶה בְּמִדְיָנָה אֲלִי-תִתְּמָה עַל-הַחֲפֶז כִּי גִבָּה מֵעַל גִּבָּה שְׁמֵר וּגְבָהִים עָלֵיהֶם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ה, ז.

15 ולכבודי בראתיו

"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". שלושת הפעלים מתפרשים כנגד שלושה עולמות כלליים.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז

כל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאֲתִי יִצְרָתִי אֶף-עָשִׂיתִי:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מג, ז.

16 והארץ הדום רגלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם סו, א.

17 "השמים כסאי והארץ הדום רגלי". העולם הזה הוא ה"רגליים" שבמשל הגוף.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלִי אֵי-יֹה כֵּן אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי וְאֵי-יֹה מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

18 דשית ספירן מקננין ביצירה

מלבד תיקוני זוהר, ההערה מפנה למאמר קצר של אדמו"ר הזקן העוסק בביטוי הזה.

הערת קה"ת

ת"ז ת"ו. ראה מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תקנב.

19 שית ספירן מקננין ביצירה

תיקוני זוהר מציב את שש הספירות הרגשיות בעולם היצירה. המאמר משתמש בכך כדי לזהות עולם זה עם "הגוף" שבמשל.

Tikkunei Zohar 23a:11-13 תיקוני זוהר כ"ג א:י"א-י"ג

עמודא דאמצעייתא כליל שית ספירן מקננין במטטרוין. אימא תתאה מקננא באופן דאתמר ביה והנה אופן אחד בארץ. ועוד שכינתא מסטרא דכרסא אתקריאת נשר. ומסטרא דנער (נ"א דחיה) יונה. ומסטרא דאופן צפור. ושכינתא דמות אדם להנה ועוד שלח תשלח ת"ח מלאכא

10 אני ה' לא שנית

"כי אני הוי' לא שנית". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק זה כדי להגדיר את קדושתו של ה': הוא זהה לפני הבראה ולאחריה.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

11 אתה הוא קודם שנבה"ע

ההערה מציינת כמקור לכיטוי זה את תפילת שחרית, שבה הנוסח הוא "עד שלא", ומפנה גם לשליה, דף 3b.

הערת קה"ת

נוסח תפלת השחר (עד שלא). שליה ג, ב. ובהנסמן במאמרי אדה"ז-פרשיות לע' תקעב.

12 אני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים". פסוק זה מראה שהבראה אינה מחוללת בו שינוי.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כֹּה-אָמַר ה' מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צִבְאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִבְלַעְדִּי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מד, ו.

פסוקה 3

13 שהחיות המלוכש בהראש נעלה יותר הרבה מחיות שבגוף

הרבי מיישב את הקטע הזה עם מקומות שבהם נאמר שאין הבדל בחיות שבמחשבה ובחיות שבציפורן הרגל, שכן החיים הם עצם: עצם כוח החיים אינו מתחלק, אך גילוייו בכוחות הנפש, שהם רבים, מתחלקים לפי האברים שבהם הם מתלבשים.

הערת קה"ת

בלקו"ש חכ"ז ע' 382 מבאר במה שנתבאר בכ"מ אשר בהחיות אין הפרש כמו שהוא במוח או בצפורן שברגל, לפי שהחיות הוא עצמי וכי ובכמה מקומות ומהם בלקו"ת פ' אמור ד"ה ונקדשתי כתוב שהחיות המלוכש בראש נעלה יותר על חיות הגוף וכי. "החילוק בין שני המקומות הנ"ל הוא שבחיות עצמו ישנו עצם החיות וגילוייו, ובעצם החיות הרי אין שייך לחלק ולומר, שהרגל הוא פחות חי מאשר הראש, משא"כ בגילויי החיות בכחות הנפש הרי כמה כחות לנפש והם תרי"ג במספר, וזה גופא הוכחה שאין זה עצם החיות, ומחולקים לפי האברים שבהם מתלבשים ועיין תניא פרק נ"א ע"ש עוד.

פסוקה 8

14 גבוה מעל גבוה שומר

"כי גבוה מעל גבוה שומר, וגבוהים עליהם". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק

נראה. אמר דוד תבוא הנפש שיש בה כל המדות הללו ותהלל להקב"ה
שיש בו כל המדות הללו:

OYW (Public Domain)

פסקה 10

24 איהו תפיס בכולהו עלמין

שם מצטט אדמו"ר הזקן את דברי רע"א מהימנא ומבאר ש"אין מי שתופס
בר" פירושו ששום שכל אינו תופס את עצמותו. ואף שהוא ממלא את כל
העולמות, אין הוא דומה לנשמה שבגוף, המושפעת משינוי הגוף, שכן הוא
אינו נתון בתוך העולמות כלל.

הערת קה"ת

זח"ג רע"מ רכה, א (בשינוי לשון). הובא בתניא שער היוה"א ספ"ז.

25 איהו תפיס בכולא עלמין ולית מאן דתפיס ביי

ברע"א מהימנא" (פינחס) נאמר שהוא תופס בכול ואין מי שתופס בו,
שהוא סובב כל עלמין וממלא כל עלמין. בהערות קה"ת מצוין שהניסוח שם
שונה מעט; אדמו"ר הזקן מצטט זאת כעיקרון של מובדלותו של ה'.

Zohar, Pinchas 40:222-230 ספר הזהר, פנחס מ'רכ"ב-ר"ל

פסקה 12

26 ממכ"ע . . עלמא דאתגליא

כינויו של הזהר ל"עולם הנגלה", באחד המקומות שקובצי קה"ת מפנים
אליהם. אדמו"ר הזקן מזהה אותו עם ממלא כל עלמין.

Zohar III, 225a זח"ג רכה, א

Zohar I, 18a זח"א יח, א

הערת קה"ת

ע' זח"ג רכה, א ממכ"ע. וע' זח"א יח, א. קנב, א. קנח ריש ע"ב עלמדא"ג,
ע"ש. [כ].

27 ומבשרי אחזה אלו-ה

"ומבשרי אחזה אלוה". המאמר מפרש זאת כתפיסת החיות של ה' בעולם,
כפי שאדם תופס את הנשמה בגופו שלו.

Job 19:26 איוב י"ט:כ"ו

ואחר עורי נקפוזאת ומבשרי אֶחְזָה אֱלֹהִים:

And when after my skin this is destroyed, Then without my
flesh shall I see G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יט, כו. ראה לקמן ואתחנן ד, א. מאמרי אדה"ץ — הקצרים ע' רסד.
מצות האמנת אלקות מה, א. ד"ה ה' לי בעוזרי תשי"ז סעי' ד (נדפס בסה"מ
מלוקט-ב ע' נח).

28 קיסטא דחיותא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

ע' בפע"ח שער ק"ש שעהמ"ט פ"ג, ושם בשי ר"ה פ"ו קטו, ג — ד' קארעץ —
ובע"ח ש' הנסירה פ"א פו, א — ד' ירושלים — ובשי החשמל פ"ב והוא לי
הזח"א פג, א. [כ].

אית דממנא על עופין דאינן נפשין דאתקריאו צפרין וסנדלפון שמיא.
ובזמנא דישאל מקיימי האי פקודא ואזלת אימא מתתרכא ובנין
צווחין. איהו אוליף זכו על עופין דיליה. ויימא לקב"ה והא כתיב כך
ורחמיו על כל מעשיו. אמאי גזירת על האי עופא דאתתרכת מקינה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

20 היושבים ונהנין מזיו

דברי רב שלעתידי לבוא "הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים
מזיו השכינה". המאמר מציב גילוי זה בגן עדן העליון, "ראש" העולמות.

Berakhot 17a ברכות י"ז א

הערת קה"ת

ברכות יז, א.

"כשם שהקדוש ברוך הוא ממלא את העולם כולו, כך הנשמה ממלאת את
הגוף כולו" — הראשונה מבין חמש ההשוואות בין ה' לנשמה, המסבירות
מדוע הנשמה משבחת את ה' ב"ברכי נפשי". כאן נראה שהדברים מראים
שה' מלוכב בעולם כפי שהנשמה מלוכבת בגוף.

Berakhot 10a:25 ברכות י" א:כ"ה

מה הקדוש ברוך הוא מלא כל העולם — אף נשמה מלאה את כל הגוף.
מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה — אף נשמה רואה ואינה
נראית. מה הקדוש ברוך הוא זן את כל העולם כלו — אף נשמה זנה את
כל הגוף. מה הקדוש ברוך הוא טהור — אף נשמה טהורה. מה הקדוש
ברוך הוא יושב בחדרי חדרים — אף נשמה יושבת בחדרי חדרים. לבא
מי שיש בו חמשה דברים הללו וישבם למי שיש בו חמשה דברים הללו.

As the Holy One, blessed be He, fills the whole world, so also
the soul fills the whole body. As the Holy One, blessed be He,
sees but cannot be seen, so also the soul sees but cannot be
seen. As the Holy One, blessed be He, nourishes the whole
world, so also the soul nourishes the whole body. As the Holy
One, blessed be He, is pure, so also the soul is pure. As the
Holy One, blessed be He, dwells in the inmost part [of the
... Universe], so

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

22 ובמדרש תלים

איגרת טו באיגרת הקודש מבקשת להסביר את "מבשרי אחזה אלוה"
באמצעות הנשמה המלוכבת בגוף, ומביאה את השוואת חז"ל על "ברכי
נפשי": "כשם שהקדוש ברוך הוא... כך הנשמה...".

הערת קה"ת

קג, ד. ראה אגה"ק סי' טו ובליקוט פ"י שם.

23 מה הנפש ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם

על הפסוק "ברכי הוי' נפשי": "כשם שהנשמה ממלאת את הגוף, כך הקדוש
ברוך הוא ממלא את עולמו", ובהמשך מובאות השוואות נוספות. המאמר
מצטט זאת יחד עם הנוסח שבתלמוד.

Midrash Tehillim 103:3 מדרש תהילים ק"ג:ג

דבר אחר ברכי נפשי את יי'. למה מקלס דוד להקב"ה בנפש. אמר מה
הנפש ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את עולמו. ומה הנפש סובלת
את הגוף כך הקב"ה סובל את העולם. ומה הנפש יחידה בגוף כך
הקב"ה יחיד בעולמו. ומה הנפש אינה אוכלת ואינה שותה כך הקב"ה
אינו אוכל ואינו שותה. ומה הנפש טהורה כך הקב"ה טהור שהוא
למעלה מעולמו. ומה הנפש רואה ואינה נראית כך הקב"ה רואה ואינו

29 קיסטא דחיותא

ביטוי בוהר לחיות המועטה שנותרת בגוף בזמן השינה, כשהנשמה עולה. המאמר משתמש בו כדי להראות עד כמה הגוף תלוי בנשמה.

Zohar, Lech Lecha 15:140-17:152 ספר הזהר, לך לך ט"ו:ק"מ-י"ז:קנ"ב

30 שינה אחת מס' במיתה

"שינה היא אחד משישים במיתה", כחלק מרשימת חז"ל של דברים שהם אחד משישים בדבר גדול מהם. הדבר מראה עד כמה מחיות הגוף מסתלקת עם הנשמה בזמן השינה.

Berakhot 57b:17 ברכות נ"ז ב:י"ז

תנא דבי רבי ישמעאל: למה נקרא שמן קשואים — מפני שהן קשין לגוף פחֶרְבוֹת. איני, והכתוב: "ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך": אל תקרי "גוים" אלא "גיים", ואמר רב יהודה אמר רב: אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קשואין, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

The school of R. Ishmael taught : Why are they called "cucumbers" [kishshuim] ? Because they are injurious [kashim] to the body like swords. But it is not so ! For lo, it is written, "And the L-rd said unto her, Two nations are in thy womb" (Gen. xxv. 23) — read not goyim "nations," but geim "lords"; and Rab Judah said in the name of Rab: These are Antoninus and Rabbi from whose table radish, lettuce and cucumbers ! were never absent either in Summer or Winter

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות נז, ב.

31 מברכים בכל בוקר . המחזיר נשמות

הברכה שאומרים בקימה: "ברוך אתה ה', המחזיר נשמות לפגרים מתים". היא מראה שבכל בוקר הגוף מקבל מחדש את חיותו מן הנשמה.

Berakhot 60b:4 ברכות ס' ב:ד'

כי מתער אומר: "אלק, נשמה שנתת בי טהורה. אתה יצרתה בי, אתה נפתתה בי, ואתה משמרה בקרבי, ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא. כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקיי אבותי, רבון כל העולמים, אדון כל הנשמות. ברוך אתה ה', המחזיר נשמות לפגרים מתים".

When he awakens he says : "O my G-d, the soul which Thou hast given me is pure. Thou didst create it within me, Thou didst breathe it into me, Thou preservest it within me, and Thou wilt take it from me, but wilt restore it unto me hereafter. So long as the soul is within me, I will give thanks unto Thee, O L-rd my G-d and G-d of my fathers, Sovereign of all worlds, L-rd of all souls. Blessed art Thou, O L-rd, Who ... restorest souls unto dead

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ס, ב.

32 בכ"י מתחדש החיות ונעשה ברי' חדשה

בשולחן ערוך שלו כותב אדמו"ר הזקן שבכל בוקר האדם נעשה כברייה

חדשה; זהו אותו רעיון העומד ביסוד ברכות הבוקר המובאות כאן.

Lamentations 3:23 איכה ג:כ"ג

חדשים לַבְּקָרִים רַבָּה אֲמוֹנָתְךָ:

They are new every morning; Great is Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

כמ"ש חדשים לבקרים גוי (איכה ג, כג). וראה שו"ע אדה"ז מהדו"ק ד, א.

פסוקה 13

33 העולם הוא גוף גדול

המילים כאן מצטטות את Kohelet Rabbah 1:9. הקטע מופיע למטה.

Kohelet Rabbah 1:9 קהלת רבה א:ט'

מה שהיה הוא שיהיה, רבנן אמרי לעתיד לבוא הדורות מתכנסין לפני הקדוש ברוך הוא ואומרים לפניו רבונו של עולם מי יאמר לפניך שירה תחלה, ואומר להם לשעבר לא אמרו שירה לפני אלא דורו של משה, ועכשיו לא יאמר שירה לפני אלא הוא, מאי טעמא, שגאמר (ישעיה מב, י): שירו לה' שיר חדש תהלתו מקצה הארץ יורדי הים ומלאו גוי, מעשה ושלחה מלכות אצל רבותינו ואמרה להם שלחו לנו קסלופנוס אחד משלכם, אמרו כמה קסלופנוס יש להם ...

What was is what will be, and what was done is what will be "done; and there is nothing new under the sun" (Ecclesiastes 1:9). "What was is what will be" - the Rabbis say: In the future, the generations will gather before the Holy One blessed be He and say before Him: 'Master of the universe, who will recite songs before You first?' He will say to them: 'In the past, it was only the generation of Moses that recited songs ... before Me, and now no one but him

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

אבות דר"ג לא, ג. קה"ר א, ט (בשינוי לשון).

34 החיות המהוה אותן

כתב היד מוסיף שגם לנבראים שבעולמות העליונים אין חיות משל עצמם: אף שהם רוחניים, הם דומים לגוף הגשמי; וכשהם רואים שהם חיים, הם תופסים שחיות זו נמשכת ממקור החיים, מאין סוף ברוך הוא, ומתלבשת בהם.

הערת קה"ת

שמצד עצמן גייכ אין להם חיות, כמו הגוף הגשמי אף שהן רוחני הרי הם כמו הגוף כו' וכאן שרואה א"ע חי הרי משיג שיש בו התלבשות החיות ממקור החיים א"ס ב"ה וזהו כו' כ"כ בהכתי"י שלפני שתחיי [כ].

פסוקה 14

35 ע"פ וידעת היום

המאמר שאליו מפנה הטקסט נפתח בשאלה מדוע לאחר "אתה הראת לדעת" מוסיף הפסוק "וידעת היום", ומה פירוש "היום"; בהמשך הוא עוסק בקריאת שמע, "הוי אלקינו הוי אחד", במצווה הראשונה שניתנה באמצעות משה לאחר עשרת הדיברות.

הערת קה"ת

לקרית ואתחנן ד, א.

פסוקה 15

36 אינו מתלבש בתוכן כלל

ההערה מציינת שהאמירה הזאת, שעיקר החיות אינו מתלבש כלל בעולמות, נזכרת באור התורה על בשלח.

הערת קה"ת

נזכר באוה"ת בשלח ע' תמד.

37 ומהוה — שנת"ל

בכתב היד מצוין כאן "בסעיף 1": הדברים "שהוסברו לעיל" מכוונים לסעיף הראשון של המאמר.

הערת קה"ת

בפ"א. [כ].

פסוקה 17

38 כי נשגב שמו לבדו

"יהללו את שם הוי', כי נשגב שמו לבדו; הודו על ארץ ושמים." אדמו"ר הזקן מבחין בין השם, שנותר למעלה, לבין הודו, שנכנס לעולמות.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יהללו את־שם ה' כִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ הוֹדוּ עַל־אֲרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, יג.

39 מי לי בשמים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם עג, כה.

40 מי לי בשמים

"מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ." ההסבר לפסוק מובא כדי לפרש את "שמים" ו"ארץ" כגן עדן העליון וגן עדן התחתון.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חָפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 אבל שמו עצמו הוא

בכתב היד נוסף אחרי "עצמו": "כלומר, גם בחינת סובב כל עלמין", כך שגם סובב כל עלמין נכלל ב"שמו", הנשגב לבדו.

הערת קה"ת

[עצמו] דהיינו אפי' בחי' סוכ"ע [הוא]. [כ].

פסוקה 18

42 אין ערוך אליך

"רבים הם הנפלאות שעשית, הוי' אלקי, ומחשבותיך אלינו; אין מי שישווה לך." אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק כאומר שה' אינו סיבה בתוך שרשרת של סיבות הקשורות לנבראיו.

Psalms 40:6 תהילים מ':ו'

רְבוֹת עֲשִׂיתָ אֲתָהּ ה' אֱלֹקֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין עֲרֹךְ אֵלֶיךָ אֲגִידָה וְאֶדְבָּרָה עֲצָמוֹ מִסֵּפֶר:

Many things hast Thou done, O L-RD my G-d, even Thy wonderful works, and Thy thoughts toward us; there is none to be compared unto Thee! If I would declare and speak of them, they are more than can be told

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מ, ו.

פסוקה 19

43 כי נשגב שמו לבדו

"כי נשגב שמו לבדו". הפסוק מובא שוב כדי לבטא שה' נעלה מן העולמות.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יהללו את־שם ה' כִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ הוֹדוּ עַל־אֲרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 אני הוי' לא שנית

"כי אני הוי' לא שנית". מכיוון שאינו סיבה בתוך העולמות, הבריאה אינה מחוללת בו שינוי.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו'

כִּי אֲנִי ה' לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא כִלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 אלקים חיים ומלך עולם

"הוא אלקים חיים ומלך עולם". המאמר מפרש "אלקים חיים" כחיות שנבראים, ו"מלך עולם" כמקור שלה במלכות.

Jeremiah 10:10 ירמיהו י':י'

וְהִ' אֱלֹקִים אֱמֶת הוּא־אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקְצֵפוֹ תִרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא־יָכֻלוּ גוֹיִם וְעַמּוֹ:

But the L-RD G-d is the true G-d, He is the living G-d, and the everlasting King; At His wrath the earth trembleth, And the nations are not able to abide His indignation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' י, י'.

פסוקה 20

46 מלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים, וממשלתך בכל דור ודור". הפסוק קושר בין

מלכות ה' לבין חיות העולמות.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלֻכֹּתֶךָ מְלֻכּוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

פסוקה 21

47 אתה קדוש ושמן קדוש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח תפלת שמר"ע.

48 בד"ה לכן אמור לבניי

המאמר שאליו מפנה הטקסט, העוסק בפסוק "לכן אמור לבני ישראל, אני הוי", פותח בשאלה מדוע יש לזכור את יציאת מצרים גם בלילה. הוא מסביר שיש מצרים וישראל גם למעלה וגם למטה — בעולמות העליונים ובעבודת ה' של האדם.

הערת קה"ת

תו"א נז, ב ואילך.

49 בשכמליו

הגמרא מייחסת את התשובה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" לבני יעקב, שאמרו "שמע ישראל" ליד מיטת אביהם, וליעקב, שהשיב במילים אלה. המאמר מסביר מדוע מוסיפים תשובה זו לאחר קריאת שמע.

Pesachim 56a פסחים נ"א א

הערת קה"ת

פסחים נו, א.

50 ולכן הדי סטרין . . הם בטלים

הערת קה"ת מפנה לBerakhot 13b למילים האלה.

Berakhot 13b ברכות י"ג ב

הערת קה"ת

ראה בברכות יג, ב.

51 בראתיו יצרתיו עשיתיו

"יצרתיו, אף עשיתיו". שלושת הפעלים הם שלושת העולמות הכלליים, המקבילים לשלוש המילים שבתשובה.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז

כָּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלֹכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרֵתִיו אֶף־עֲשִׂיתִיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

52 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים". המאמר משיב כעת על השאלה ששאל על פסוק זה בתחילתו.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י

כִּי־עֲמֶךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאֵרֶךְ נִרְאָה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 24

53 אין ערוך לך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר דשבת.

פסוקה 25

54 אתה הוא ראשון . . אין לנו מלך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בד"ה "עזרת אבותינו" [ברכת אמת ויציב] הלי' כך.

55 לא שנית

"כי אני הוי' לא שניתי". הפסוק מובא כמקור ל"הוא ראשון והוא אחרון": הוא זהה לפני הבריאה ולאחריה.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֶׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 אלקים חיים ומלך עולם

"הוא אלקים חיים ומלך עולם". חיות העולמות נמשכת מבחינת "מלך".

Jeremiah 10:10 ירמיהו י"י

וְהִי אֱלֹקִים אֱמֶת הוּא־אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מְקַצֵּפוֹ תַרְעֵשׁ הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּלֵד גּוֹיִם וְעָמוֹ:

But the L-RD G-d is the true G-d, He is the living G-d, and the everlasting King; At His wrath the earth trembleth, And the nations are not able to abide His indignation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 26

57 כי נשגב שמו לבדו

"כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים". רק הודו, הארה של הארה, נכנס לעולמות.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יְהִלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' בִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

58 קדוש יהי גדל פרע

ההערה אומרת ששתי בחינות בשיעור מוסברות שם בהרחבה.

הערת קה"ת

בי ענינים בשערות נתבאר בארוכה בסה"מ תקס"ה-ב עי' תתלו ואילך. דרך מצותיק קד, ב. נזכר באוה"ת נ"ך-ב עי' תשסד.

59 | הערת קה"ת מפנה לNazir 39b:5 למילים האלה.

Nazir 39b:5 נזיר לייט ב:ה'

נזיר שגילה בין בתער בין בזוג, או שסיפספ כל שהוא — חייב. תנו רבנן: "תער", אין לי אלא תער. תלש, מירט, סיפספ כל שהוא, מנין — תלמוד לומר: "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו", דברי רבי יאשיה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

60 | קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו

"קדוש יהיה; יגדל פרע שער ראשו". המאמר מסביר כעת מדוע קדושתו של הנזיר קשורה בשערו.

Numbers 6:5 במדבר ו':ה'

כל־ימי נדר נזרו תער לא־יעבר עלי־ראשו עד־מלאת הימים אשר־יזיר לִה' קדש יהיה גדל פרע שער ראשו:

All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the L-RD, he shall be holy, he shall let the locks of his head grow long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 | ועתיק יומין יתיב

"ועתיק יומין יתיב, לבושיה כתלג חיוור ושער רישיה כעמר נקא". אדמו"ר הזקן מפרש את עתיק יומין ואת שערו כרמות שהמאמר עומד להסביר.

Daniel 7:9 דניאל ז':ט'

הזוה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב לבושה כתלג חור ושער ראשה כעמר נקא כרסיה שבכין דיינור גלגלוהי נור דלק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דניאל ז', ט.

62 | המתנשא מימות עולם

מלבד מקור הביטוי בברכת יוצר, כתב היד מציין כמקבילות לניסוח את המילה "ויתנשא" במלכים א' 1:5 ואת "מימי עולם" בתחילת מיכה 5.

הערת קה"ת

ברכת יוצר. ועי' מ"א, ה' "מתנשא". ועי' מיכה רס"י ה' מימי עולם. [כ].

63 | ששת ימים עשה ה'

"כי ששת ימים עשה הוי" את השמים ואת הארץ". הפסוק אינו אומר "כששת ימים", ולכן מפרשים את הימים עצמם כשש המדות שבאמצעותן נברא העולם.

Exodus 20:11 שמות כ':י"א

כי שש־יָמים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־יָהִים וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בָּרַךְ ה' אֶת־יְמֵי הַשָּׁבָת וַיְקַדְּשֶׁהָ:

for in six days the L-RD made heaven and earth, the sea, and all that in them is, and rested on the seventh day; wherefore the L-RD blessed the sabbath day, and hallowed it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, יא.

64 | שרומז למדות עליונות . . יום ראשון נמשך חסד . . אור ומים כוי

מלבד הזוהר, ההערה מפנה לתשובת הרשב"א בעניין זה.

Zohar I, 247a זח"א רמז, א

הערת קה"ת

זח"א רמז, א. זח"ג רחצ, ב. ועוד. ראה ג"כ שו"ת הרשב"א ח"א סי' תכג.

65 | אור ומים כוי

כתב היד מוסיף כאן: "כמ"ש בלקוטי אמרים חלק ב'", כלומר בחלק השני של התניא.

הערת קה"ת

וכנזכר בלקו"א ח"ב כ"ה בכת"י. [כ].

פסוקה 28

66 | המעתיק הרים

"מי יעתיק הרים ולא ידעו". המילה "מעתיק" מלמדת שעתיק פירושו "מופּרד" ונבדל.

Job 9:5 איוב ט':ה'

הַמַּעֲתִיק הָרִים וְלֹא יָדְעוּ אֲשֶׁר הִפְּכָם בְּאַפּוֹ:

Who removeth the mountains, and they know it not, When He overturneth them in His anger

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב ט, ה.

67 | וחסדי מאתך

"כי ההרים ימושו... וחסדי מאתך לא ימושו". הזוהר, שהטקסט מצטט, מפרש את החסד הזה.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י'

כִּי הַהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמְוָטִינָה וְחִסְדֵּי מֵאֲתָךְ לֹא־יִמּוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמּוּט אֲמַר מֶלֶךְמֶלֶךְ ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 | וחסדי מאתך

המקור שהטקסט עצמו מביא מן הזוהר, חלק ג, 133ב, על "וחסדי מאתך [לא ימושו]" ועל "ובחסד עולם". אדמו"ר הזקן מביא אותו כדי לבאר את משמעות "ימי עולם".

Zohar, Idra Rabba 15:134-17:147 ספר זוהר, האדרא רבא ט"ו:קל"ד-י"ז:קמ"ז

69 | ובחסד עולם

"ובחסד עולם רחמתיך". "חסד עולם" קשור ל"ימי עולם".

Isaiah 54:8 ישעיהו נ"ד:ח'

בְּשֹׁפָר קָצָר הִסְתַּרְתִּי פָנַי רָגַע מִמֶּךָ וּבְחֶסֶד עוֹלָם רַחֲמֶיךָ אֲמַר גְּאֻלָּהּ Havayah

In a little wrath I hid My face from thee for a moment; But with everlasting kindness will I have compassion on thee, Saith the L-RD thy Redeemer

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

עָרוֹה, שְׁנָאֹמֶר: "כִּי קוֹלָהּ עָרַב וּמָרָאָה נְאֻהָ". אָמַר רַב שֶׁשֶׁת: שְׁעַר בְּאֵשׁ עָרוֹה, שְׁנָאֹמֶר: "שְׁעָרָהּ קַעְדָּר הָעֵינִים".

Rab Hisda said : The calf of a woman's leg is to be regarded as nakedness; as it is said, "Uncover the leg, pass through the rivers" (Is. xlvii. 2) and it continues, "Thy nakedness shall be uncovered, yea, thy shame shall be seen" (Is. xlvii. 3). Samuel said : A woman's voice is to be regarded as nakedness ; as it is said, "For sweet is thy voice, and thy countenance is comely" (Cant. ii. 14). ab Sheshet said: A ... woman's hair is to be regarded as nakedness; as

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

בכרות כד, א.

76 הוזהרו הלויים

בעת הקדשת הלויים: "והעבירו תער על כל בשרם". אדמו"ר הזקן מסביר זאת על פי שורשם בגבורות.

Numbers 8:7 במדבר ח':ז

הערת קה"ת

במדבר ח, ז.

77 סדי"ה ויקח קרה

לקראת סוף המאמר אומר אדמו"ר הזקן שיש להמשיך אהבה ויראה מלמעלה באמצעות הציצית, שהן "שערות", ושקרח טען למעלתו כבנו של יצחק, שפירוש שמו שמן — השמן רומז למוחין של אבא, ששורשם למעלה מהשתלשלות.

הערת קה"ת

לקמן קרח נד, ד.

78 ובד"ה כי תצא

במאמר על האשה השבויה המגלחת את ראשה חוזר אדמו"ר הזקן למאמר זה שבפרשת אמור, וממשיך לפסוק "והסירה את שמלת שביה": לבוש הוא בחינה מקיפה, וגם לסטרא אחרא יש מקיף משלה.

הערת קה"ת

לקמן כי תצא לו, ב.

79 ובד"ה שרי אשתך

המאמר על "שרי אשתך" שואל מדוע הוחלפה היי"ד של שרה (חכמה) בה"א (בינה), כדי שתוכל ללדת, ומסביר שאברהם ושרה הם חכמה עילאה וחכמה תתאה, ושבעולמות העליונים לידה חדשה באה דווקא באמצעות צמצום.

הערת קה"ת

תו"א יג, ב.

80 ועד לא גליש

המקור שהטקסט עצמו מפנה אליו בווהר, ויחי, ריז ע"א, על המילים "ולבתר דאתגליש". זהו אחד המקורות שמביא אדמו"ר הזקן לעניין אחיות הכוחות החיצוניים בשיער.

Zohar, Vayechi 17:120-19:134 ספר הוהר, ויחי ייז:ק"כ-י"ט:קל"ד

While he was still sitting, a man passed by and said: "You are not following the example of Abram, who, when the birds of prey came down upon the carcasses drove them away (Gen. 15, 11)." "I am doing so," said R. Judah, "but they will not go". The man turned his head away and said: "This man has not yet plucked the hairs from the head of his Master, nor

70 ימי קדם וימי עולם

המקור שהטקסט עצמו מביא מן הווהר, חלק ג, 134ב, על "ימי קדם" ועל "ימי עולם". הוא נוגע להבדל שבין עתיק יומין לבין הימים שמתחתיו.

Zohar, Idra Rabba 21:157-23:166 ספר הוהר, האדרא רבא כ"א:קנ"ז-כ"ג:קס"ו

71 ע"פ ביום השמיני עצרת

שם מסביר אדמו"ר הזקן את "אשר נשבעת לאבותינו": "נשבעת" היא צורת נפעל, כלומר, ה' קשר את עצמו בשבועה. הוא שואל מה פירושה של שבועה אצל ה', ומבאר זאת באמצעות משל לאדם הנשבע לחברו; שבועה זו נותנת לאהבה הטבעית שכנפש כוח לעורר את האהבה העליונה.

הערת קה"ת

לקרית שמע"צ פג, ב.

72 אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם

"תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם, אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם". פירושו מובא ביחס ל"ימי קדם".

Micah 7:20 מיכה ז':כ

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 29

73 ושער רישי כעמר

"ושער ראשו כצמר נקי". ה"שערות" של עתיק יומין הן הארה מצומצמת מעצמותו של ה'.

Daniel 7:9 דניאל ז':ט

הוה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב לבושה כתלג חור ושער ראשה כעמר נקא כרסיה שבכין דינור גלגלוהי נור דלק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 30

74 עילה — ומבואר למעלה

במילים "כפי שהתבאר למעלה" מציין כתב היד "סעיף 2", ומסמן היכן נמצא ההסבר הקודם.

הערת קה"ת

פ"ב. [כ].

פסוקה 31

75 שער באשה ערוה

רב ששת: "שער באשה ערוה, שנאמר: 'שיערך כעדר העיזים'". המאמר מפרש "אשה" כנוקא — החיות המתלבשת בעולמות.

Berakhot 24a:17 בכרות כ"ד א:י"ז

אמר רב חסדא: שוק באשה ערוה, שנאמר: "גלי שוק עברי נהרות", וכתביב: "תגל ערונתך וגם תראה חרפתה". אמר שמואל: קול באשה —

הגל היה גבול, ולכן "גלעד" מתפרש כמחיצה שבין העולמות.

Genesis 31:52 בראשית ל"א:נ"ב

עד הגל הזה ועדה המצבה אם-אני לא-אעבר אליך את-הגל הזה ואם-
אתה לא-תעבר אלי את-הגל הזה ואת-המצבה הזאת לרעה:

This heap be witness, and the pillar be witness, that I will not
pass over this heap to thee, and that thou shalt not pass over
this heap and this pillar unto me, for harm

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לא, נב.

87 צדיקים נדמה להם כהר

לעתיד לבוא ייהרג היצר הרע; "לצדיקים הוא נדמה כהר גבוה, ולרשעים
כחוט השערה". אדמו"ר חוקן מייחס את ה"הר" לחששו של הצדיק אפילו
מאיסור קל.

Sukkah 52a:4 סוכה נ"ב א:ד'

בְּדֶרֶשׁ רַבִּי יְהוֹדָה: לְעֵתִיד לְבֹא, מְבִיאֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיצֵר הָרָע,
וְשׁוֹחֲטֵי בִפְנֵי הַצְּדִיקִים וּבִפְנֵי הָרָשָׁעִים. צְדִיקִים נִדְמָה לָהֶם כְּהַר גְּבוּהָ,
וְרָשָׁעִים נִדְמָה לָהֶם כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה. הִלְלוּ בּוֹכִין וְהִלְלוּ בּוֹכִין. צְדִיקִים
בּוֹכִין וְאוֹמְרִים: הֵיאֵךְ יִכְוֹלְנוּ לִכְבוֹשׁ הַר גְּבוּהָ כֵּן! וְרָשָׁעִים בּוֹכִין
וְאוֹמְרִים: הֵיאֵךְ לֹא יִכְוֹלְנוּ לִכְבוֹשׁ אֶת חוֹט הַשְּׁעָרָה הַזֶּה! וְאַף הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא תָמָּה עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת כִּי יִפְלֹא בְּעֵינֵי
שְׂאֵרֵית הָעָם הַזֶּה בְּיָמֵים הָהֵם גַּם ...

As R. Judah expounded: In the time to come the Holy One,
blessed be He, will bring the Evil Inclination and slay it in
the presence of the righteous and the wicked. To the right-
eous it will have the appearance of a towering hill, and to the
wicked it will have the appearance of a hair thread. Both the
former and the latter will weep; the righteous will weep say-
ing, "How were we able to overcome such a towering hill!"

... The wicked also will weep saying, "How is it that

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

Zohar I, 190b זח"א קצ, ב

הערת קה"ת

סוכה נב, א. זח"א קצ, ב.

88 ועמך כולם צדיקים

"ועמך כולם צדיקים, לעולם יירשו ארץ". פסוק זה מרחיב את גישתם של
הצדיקים לכל יהודי.

Isaiah 60:21 ישעיהו ס"ב:כ"א

וְעַמְּךָ כֻּלָּם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶךְ מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפָאֵר:

Thy people also shall be all righteous, They shall inherit the
land for ever; The branch of My planting, the work of My
hands, Wherein I glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ס, כא.

89 הסבי עיניך כו' שערך כעדר

"הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני, שערך כעדר העזים שגלשו מהר
גלעד". כאן מובא פירוש של הפסוק במקום אחר.

Song of Songs 6:5 שיר השירים ו:ה'

הַסְּבִי עֵינֶיךָ מִנְּגִדִי שֶׁהֵם הִרְהִיבֵנִי שְׁעָרְךָ כְּעֶדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד:

shorn the Matron." R. Judah followed him three miles ask-
... ing him to explain, but he would not, so that
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

81 בשם התיקונים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע' ת"ע קכד, א. וע' ריש תי"ג. ושם תי"ח לב, ב. והעיקר קמד, א-ב. [כ].

82 ודלת ראשך כארגמן

"ודלת ראשך כארגמן". התיקונים מפרשים את הדלתות האלה כטעמי
התורה, שערות הנוקבא.

Song of Songs 7:6 שיר השירים ז:ו'

ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים:

Thy head upon thee is like Carmel, and the hair of thy head
like purple; The king is held captive in the tresses thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 ודלת ראשך כארגמן

התיקונים על "ודלת ראשך כארגמן", במקום שקה"ת מביא כמקור העיקרי
(קמד ע"א-ע"ב). אדמו"ר חוקן מצטט פירוש זה כמי שנראה כסותר את
הקטעים העוסקים בכוחות החיצוניים ובשיער.

Tikkunei Zohar 144b:1-2 תקוני הזהר קמ"ד ב:א-ב'

דְּרִישָׁא, וְרַצְוֵינָא תְּלִין מִפָּאן וּמִפָּאן כְּזִמְרוֹת, דְּאִינוּן כְּפֶרְמֶל דְּתִלְיִין
מִגָּפֶן, וְדִלְתָא רֹאשְׁךָ כְּאַרְגָּמָן דָּא תְּפִלָּה דִּיד, מַה דְּהוֹת דִּלְתָא בְּגִלְוֹתָא
עֲנִיָּה, הֵדָּא הוּא דְּכֵתִיב (תהלים קב א) תְּפִלָּה לְעֻנִי כִי יַעֲטוּף, תְּהָא
לְבוּשָׁא כְּאַרְגָּמָן, דְּאִיהוּ סוּד א"וּרְיָאֵל ר' פֶּאֶל ג' כְּרִיָּאֵל מ' יִכְאֵל
נִיּוּרְיָאֵל, (שיר ז ו) מֶלֶךְ אֶסּוּר בְּרֹהִטִים דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהוּיָהּ,
דְּהָא אֶסּוּר בְּאַרְבַּע בְּתִים דִּילָּה דְּאִינוּן אֲדִנִּי, אֲרַבַּע רֹהִטִי מוֹחָא, דְּהָא
אֶסּוּר בְּרֹהִטִים כְּגִוּוֹנָא דָּא יֵאֵהֱדוּנָה"י, כִּי שְׁמֶךָ בָּהּ וּבָהּ שְׁמֶךָ, ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

84 גווינ דכלילן בגו גווינ

המקור שהטקסט עצמו מפנה אליו באדרא על "כארגמן": צבעים הכלולים
בתוך צבעים.

Zohar, Idra Rabba 41:297-42:309 ספר הזהר, האדרא רבא מ"א:רצ"ז-
מ"ב:ש"ט

85 שערך כעדר . מהר גלעד

"שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד". המאמר מפרש "גלעד" כמחיצה
שבין העולמות, ואת "גלשו" — "הקריחו".

Song of Songs 4:1 שיר השירים ד:א'

הִנֵּה יָפָה רַעֲיָתִי הִנֵּה יָפָה עֵינֶיהָ יוֹנִים מִבְּעַד לְצִמְתָּהּ שְׁעָרְךָ כְּעֶדֶר הָעִזִּים
שֶׁגָּלְשׁוּ מִהַר גִּלְעָד:

Behold, thou art fair, my love; behold, thou art fair; Thine
eyes are as doves behind thy veil; Thy hair is as a flock of
goats, that trail down from mount Gilead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ד, א.

86 עד הגל הזה

לבן ליעקב: "הנה הגל הזה עד... אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה".

96 ולית מחשבה תפיסא ביה כלל

בתפילתו של אליהו בהקדמה לתיקוני זוהר: "אתה נעלה מכל הנעלים, נסתר מכל הנסתרים; שום מחשבה אינה יכולה להשיג אותך כללי".

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

97 לא שנית

"כי אני, הוי, לא שנית". ה' אינו מתחלק לעליון ולתחתון.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כי אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 אני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון". הוא זהה בכל הרמות.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כה־אמר ה' מִלְד־יִשְׂרָאֵל וְגֵאָלוֹ ה' צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִפְלְעֵדִי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 35

99 שרפים עומדים ממעל לו

"שרפים עומדים ממעל לו". המאמר עומד להסביר את הביטוי הזה.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו:ב

שָׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשָׂתִים יָכֹסֶה פָּנָיו וּבְשָׂתִים יָכֹסֶה רַגְלָיו וּבְשָׂתִים יַעֲוֹפֶה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 36

100 וארא את אד'

"בשנת מות המלך עזריהו ראיתי את אדני יושב על כיסא, רם ונישא". השם שבפסוק הוא אדני — מלכות המלוכשת בעולמות.

Isaiah 6:1 ישעיהו ו:א

הערת קה"ת

ישעי' ו, א.

Turn away thine eyes from me, For they have overcome me.
Thy hair is as a flock of goats, That trail down from Gilead
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 בדיה והבדילה הפרוכת

על "והבדילה הפרוכת לכם" מביא אדמו"ר הזקן את דברי עץ חיים על הפרסא ואת דברי הגמרא (כתובות קו ע"א) שבכית המקדש השני היו שלוש עשרה פרוכות, לשם צניעות, ומקשר את חצר המקדש והלשכות למלכות דאצילות.

הערת קה"ת

תו"א יב, ג.

91 כי יפליא להזיר

"איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר, להזיר להו"י". המאמר מפרש את הנדר כעלייה למדרגה גבוהה מאוד.

Numbers 6:2 במדבר ו:ב

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִו־אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנָדַר נָזִיר לְהַזִּיר לַה'

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, ב.

92 נזיר עולה למקום גבוה

ההערה מפנה לשיחת הרבי על כך שהנזיר עולה למקום נעלה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ח ע' 74.

93 קדוש יהיה גדל פרע

"קדוש יהיה, גדל פרע שער ראשו". כעת נענית השאלה שהוצגה בפתחה.

Numbers 6:5 במדבר ו:ה

כָּל־יְמֵי נָזִיר נָזְרוּ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מִלֵּאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִזְרֹל לֹהִי קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פְּרַע שְׁעָר רֹאשׁוֹ:

All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the L-RD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 32

94 הנשמות — וכנז"ל

כאן מציין כתב היד "סעיף 3", ומסמן היכן נמצא העניין שהוזכר לעיל.

הערת קה"ת

פ"ג. [כ].

פסוקה 34

95 ולית מחשבה תפיסא ביי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

של תפילין צריך שיהא למעלה כדי שיהא ישראל למעלה ולא למטה
וצריך שיהא כלפי פנים כדי שיהא ישראל לפנים ולא לאחור
Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)
Zohar II, 230a זח"ב רל, א
הערת קה"ת
ברכות ז, א. מנחות לה, ב. זח"ב רל, א. רש"י שמות לג, כג.

104 אתה גבור לעולם

הערת קה"ת מפנה Berakhot 33a למילים האלה.
Berakhot 33a ברכות ל"ג א
הערת קה"ת
נוסח תפלת שמו"ע. וראה ברכות לג, א.

105 אנת אשתמודע אדון על כולא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ת"ז בהקדמה.

106 דאנת אשתמודע אדון על כולא

בתפילת אליהו: "ואתה הוא דמתקרי אדון על כולא". אדמו"ר הזקן מביא
זאת ביחס לה' כקאדני, אדון העולמות הנוצרים באמצעות מלכות.
Tikkunei Zohar 17b:1-2 תקוני זוהר י"ז ב:א-ב
ובר מינך לית יחידא (ס"א יחודא) בעלאי ותתאי. ואנת אשתמודע אדון
על כלא. וכל ספירן כל חד אית ליה שם ידיע. ובהון אתקריאו
מלאכיא. ואנת לית לך שם ידיע. דאנת הוא ממלא כל שמהן. ואנת הוא
שלימו דכלהו וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא
נשמתא.
Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

107 (וע' במק"מ . . אדנ"י)

בכתב היד אין הפניה למקדש מלך; במקום זאת נאמר שגם בדברי אליהו
"אנת אשתמודע אדון על כולא" נזכר "סיבה על כולא", משום ששרשרת
עילה ועולו שייכת לממלא כל עלמין ולא לסוכב כל עלמין. זהו פירוש
"עילת העילות" ו"סיבת הסיבות".
הערת קה"ת
(ו)יש אליי אנת אשתמודע אדון על כולא ונזכר ג"כ עלת על כולא, כי מבחי
ממכ"ע שייך ענין השתלשלות עו"ע משא"כ מבחי"ס סוכ"ע וזהו"ע עלת העלות
וסבת הסבות שהם בבחי"מ ממכ"ע וסוכ"ע כמ"ש במ"א ועו"א שרפים כו', כ"ה
בהכתי"י שתח"י, ועד תי' בחי"מ ממכ"ע [שכשורה שהוא] מוקפים שם, ומ"ש
כאן וע' במק"מ ליי[תא] בהכתי"י [כ]. מובא בד"ה בריח התיכון תע"ב (נדפס
בסה"מ מלוקט ח"ב ע' קעט).

108 וע"ז אמר שרפים . . תשוקתם

שם מובאת שאלת הבעל שם טוב, איך השרפים עומדים מעל שם אדני, ואת
תשובתו שמחשבתם ורצונם קבועים בקדוש ובמובדל, שלמעלה משם זה;
וכן מובא הלימוד שעל האדם להיזהר במחשבותיו וברצונותיו.
הערת קה"ת
צ"ל האיך השרפים עומדים ממעל לו הוא שם אדני שנאמר תחלה, כן הקשה
הבעש"ט ז"ל, ותי' לפי שמח' ורצונם בהשגתם הוא בבחי' קדוש ומובדל
שזהו למעלה משם אדני לכן ה"ה כאלו עומדים שם, ומה יתבונן האדם להיות
זהיר במח' ורצונותיו כו' (מים רבים תרל"ו פק"ג. עיי"ש).

109 בד"ה שחורה אני ונאווה

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהשגת הנשמות והתענוג שלהן באלקות באים רק
מבחינת "אותיות": גן עדן העליון הוא אותיות המחשבה, וגן עדן התחתון —

101 שרפים עומדים ממעל לו

"שרפים עומדים ממעל לו". "ממעל לו" פירושו מעל לשם אדני שבפסוק
הקודם.
Isaiah 6:2 ישעיהו ו':ב'
שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשמים יכסה פניו
ובשמים יכסה רגליו ובשמים יעופף:
Above Him stood the seraphim; each one had six wings:
with twain he covered his face and with twain he covered his
feet, and with twain he did fly
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 ופי' שם אדני הוא מדת מלי' ית'

שם מסביר אדמו"ר הזקן שתכלית הבריאה היא גילוי מלכותו של ה', שהרי
"אין מלך בלא עם", ושהשם המורה על מידת מלכותו הוא שם אדני, "כי
הוא אדון כל הארץ".
Tanya, Sha'ar HaYichud 7:8 תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ז':ח'
והנה, אף-על-פי שהוא יתברך למעלה מהמקום והזמן, אף-על-פי-כן -
הוא נמצא גם למטה במקום וזמן, דהיינו, שמתייחד במדת מלכותו
שממנה נמשך ונתהווה המקום והזמן, וזהו יחודא תתא [שילוב תו"ה]
באדנות ברוך-הוא, דהיינו, שמהותו ועצמותו יתברך, הנקרא בשם
"אין-סוף" ברוך-הוא - מלא את כל הארץ ממש בזמן ומקום, כי בשמים
ממעל ובארץ ולדי סטרין, הכל מלא מאור-אין-סוף ברוך-הוא בשנה
ממש, כי כך הוא בארץ ...
Kehot Publication Society (CC-BY-NC)
הערת קה"ת
ראה שו"ע או"ח ס"ה. ראה תניא ח"ב פ"ז. ובארוכה באוה"ת שבת שובה ע'
א"תפנ.

103 הראהו קשר של תפילין

על "וראית את אחוריי" (שמות ל"ג:כ"ג): "מלמד שהראה לו הקדוש ברוך
הוא קשר של תפילין". המאמר מזהה את הקשר עם הדל"ת הגדולה של
"אחד".
Berakhot 7a:33-34 ברכות ז' א:ל"ג-ל"ד
"והסרתי את כפי וראית את אחריי". אמר רב חנא בר ביזנא, אמר רבי
שמעון חסידא: מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של
תפילין. ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי: כל דבור ודבור שצא מפי
הקדוש ברוך הוא לטובה, אפילו על תנאי — לא חזר בו.
And I will take away My hand, and thou shalt see My back""
(Exod. xxxiii. 23). Rab Hanna b. Bizna said in the name of R.
Simeon Hasida : This teaches that the Holy One, blessed be
He, showed Moses the knot of the Tefillin. R. Johanan also
said in the name of R. Jose : Any propitious utterance which
issues from the mouth of the Holy One, blessed be He, though
it be conditional, He does not retract [though the
condition be not fulfilled]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Menachot 35b:8-9 מנחות ל"ה ב:ח-ט

(דברים כה, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מכך
תניא ר"א הגדול אומר אלו תפילין שבראש (שמות לג, כג) והסרותי
את כפי וראית את אחורי אמר רב חנא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא
מלמד שהראה לו הקב"ה למשה קשר של תפילין אמר רב יהודה קשר

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

115 ומשכן יסוד המים הוא במוח ויסוד האש הוא בלב

ההפניה המובאת בגוף הטקסט: תניא, פרק ג, מסביר שהצימאון לה' נובע מיסוד האש שבנפש האלקית, השוכן בלב, ואילו המים, חכמה, באים מהמוח.

Tanya, Likkutei Amarim 3:11 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ג:י"א והצמאון, הוא מיסוד האש שבנפש האלקית, וכמו שכתבו הטבעיים, וכן הוא בעץ חיים, שייסוד האש הוא בלב, ומקור המים והליחות מהמוח, וכמו שכתוב בעץ חיים שער ג, שהיא בחינת חכמה שנקרא מים שבנפש האלקית.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

פסקה 37**116 גחלים עוממות**

מקום נוסף שקה"ת מציין כמקור למונח "גחלים עוממות".

Pesachim 27a:11 פסחים כ"ז א:י"א

בישלה על גבי גחלים — דברי הכל הפת מותרת. (אמר) רב יהודה אמר שמואל, ורבי חייא בר אשי אמר רבי יוחנן, חד אמר: לא שנו אלא גחלים עוממות, אבל גחלים לוחשות — אסורין, וחד אמר: אפילו גחלים לוחשות נמי מותרין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים כז, א. עה, ב. [כ].

117 גחלים עוממות

בתלמוד נדונות "גחלים עוממות" — גחלים שהלהבה שלהן דכה. אדמו"ר הזקן משתמש במונח כדי לתאר ניצוץ נסתר של אש אלוקית.

Pesachim 75b:3 פסחים ע"ה ב:ג

רבא רמי. מי אמר רבי גחלים איקרו אש? ורמינהי: "גחליי" — יכול עוממות, תלמוד לומר: "אש". אי אש — יכול שקהבת, תלמוד לומר: "גחליי". הא פיצד? מביא מן הלוחשות. (אלקמא גחלים לא איקרי אש!)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 39**118 בכל לבבך**

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך". האהבה "בכל לבבך" היא ה"קדוש" של החברה הראשונה שבאדם.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 ונקדשתי בתוך בני

"ונקדשתי בתוך בני ישראל". כעת המאמר מביא שני פירושים לפסוק.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-low you

אותיות הדיבור, שהן "יצרתיו" ו"עשיתיו"; ואילו "אף עשיתיו" הוא העולם הגשמי של העשייה.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש ד, ג ואילך.

110 והנה האדם

בכתב היד מתחיל כאן סעיף ה, שלדברי ההערה הוא מדויק יותר.

הערת קה"ת

בהכתי"י שלפננו כאן מתחלת הפ' [סעיף] ה', ומדויק יותר. [כ].

111 האדם עולם קטן

שם פותח אדמו"ר הזקן בדברי חז"ל "האדם הוא עולם קטן" (אבות דרבי נתן, פרק לא): כשם שבעולם יש ארבעה יסודות — אש, רוח, מים ועפר — כך גם בנפש האדם; העולם נתון בלבו של האדם, וכשהוא מתקן את ארבעת יסודותיו, הוא מתקן את העולם כולו.

Numbers 5:1 במדבר ה:א

וידבר ה' אלי-משה לאמר:

:And the L-RD spoke unto Moses, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נסמן לקמן במדבר ה, א.

112 נעשה אדם

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". לשון הרבים נדרשת בכך שהאדם כולל את כל העולמות.

Genesis 1:26 בראשית א:כ"ו

ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ויידו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש על הארץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our like-ness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, כו.

113 לאסתכלא ביקרא דמלכא

הערת קה"ת מפנה Zohar I, 38a למילים האלה.

Zohar I, 38a זח"א לח, א

Zohar II, 247b זח"ב רמז, ב

הערת קה"ת

ראה זח"א לח, א-ב. קצט, א. זח"ב רמז, ב.

114 לאסתכלא ביקרא דמלכא

לשון הזהר "לאסתכלא ביקרא דמלכא", באחד המקומות שבהם קה"ת מציינת אותה. היא מתארת את הכמיהה של השרפים.

Zohar, Miketz 8:127-9:138 ספר הזהר, מקץ ח':קכ"ז-ט':קל"ח

And then He gave a warning to man, as we read further: "And unto man he said: Behold, the fear of the L-rd, that is wisdom; and to depart from evil is understanding" (Ibid. 28, 28), since wisdom is the means to attain to the fear of the Holy One, and understanding is the power by which to separate and keep away the refuse, and thus attain to a knowl-edge of and an insight into the glory of the Most High King

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 נכספה וגם כלתה נפשי

"נִכְסְפָה וְגַם כִּלְתָּה נַפְשִׁי לְחֶזְרוֹת הוּיִי". הפסוק מתאר את כלות הנפש באהבה.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד ג'

נִכְסְפָה וְגַם כִּלְתָּה נַפְשִׁי לְחֶזְרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרֵי יִרְנְנוּ אֶל אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ג.

121 ולעבדו בכל לבבכם

"לֹאֲהֶבֱה אֶת הוּי אֱלֹקֶיךָ וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לִבְכֶּם". עבודת הלב היא תפילה.

Deuteronomy 10:13 דברים י"א י"ג

וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֶל־מִצְוֹתֵי אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצְוָה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֹאֲהֶבֱה אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל־לִבְכֶּם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and with all your soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, ג.

122 עבודה שבלב זו תפלה

"איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה". הלב הוא ה"תוך" שבו מתקדש ה'.

Taanit 2a:11 תענית ב' א' י"א

וּמֵאֵן לֵן דְּבִתְפִלָּה — דְּתַנִּינָא: "לֹאֲהֶבֱה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לִבְכֶּם", אִיזוּ הָיָה עֲבֻדָּה שְׁהֵי בְּלֵב — הָיָה אוֹמֵר: זוּ תְפִלָּה. וּכְתִיב בְּתַרְיָה: "וְנִתְּתִי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית ב, א.

123 בד"ה ה' לי בעוזרי

שם מסביר אדמו"ר הזקן את המילה "עצרת" שב"ביום השמיני עצרת" כקליטה: הטיפה המביאה לגילוי אלוקות נקלטת והופכת לכוח ל"לידה" — גילוי האהבה.

הערת קה"ת

לקו"ת שמע"צ פח, ד.

124 בד"ה צאינה וראינה

הדרוש על "צאינה וראינה" מביא את דברי חכמינו "לא זו מחבבה עד שקראה אמי", ומבאר את המילה "קדוש" הכתובה עם ו': ה' מציינת המשכה — המשכת קדושתו להיות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, שאינה אלא הארה שאין לה ערך אליו.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש כא, ב ואילך. "בפי שאו ידיכם קדש וברכו את ה' היינו בז"א שנק' קדוש בוא"ו יאיר בו מבחי' ע"ק המאיר בבינה והוא הנק' קדש" — אוה"ת ויקרא-ג ע' תתלו.

125 שאו ידיכם קדש וברכו

"שָׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבְרַכּוּ אֶת הוּיִי". הצדיקים ממשיכים את הקודש העליון.

Psalms 134:2 תהילים קל"ד ב'

שָׂאוּ־יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבְרַכּוּ אֶת־יְיָ

Lift up your hands to the sanctuary, And bless ye the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלד, ב.

126 וכיון דישראל קא מקדשי כו' נהיר ההוא קדש

הרעיא מהימנא על אמור: כאשר ישראל מקדשים, הקודש הזה מאיר, ואז הוא נקרא קדוש למעלה, על הכסא. הדבר מאשר את הפירוש השני ל"ונקדשתי".

Zohar, Emor 22:94-95 ספר זוהר, אמור כ"ב:צ"ד-צ"ה

THE SET FEASTS OF THE L-RD WHICH YE SHALL PROCLAIM TO BE HOLY CONVOCATIONS. R. Isaac said: It is written, "And G-d called the light day" (Gen. 1, 5). Does this mean that the light called day exists by itself? No, for it says, "and the darkness he called night". Does this mean that each exists separately? No, for it says, "And there was evening and there was morning one day". This shows that there is no day without night and no night without day, and ... on account of their

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

127 זוהר (פקודי): כאשר שמו מתקדש בגלוי, שמו הנסתר עולה על כסא כבודו, כפי שכתוב "ונקדשתי". המאמר מפרש את "עולה" כהמשכה ממקום עליון יותר.

Zohar, Pekudei 21:194-204 ספר זוהר, פקודי כ"א:קצ"ד-ר"ד

Note that all these men, after they saw the miracles and mighty deeds that the Holy One, blessed be He, wrought for Jonah on the sea, became proselytes. For they all saw Jonah fall into the sea, and the fish come up and swallow him; and then, when the same great fish emerged on the surface in the presence of them all and vomited him on dry land, they came up to him and declared themselves proselytes. This is borne out by the words of Jonah, saying: "They that regard

...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 40**128 ע"פ אז ישיר משה**

שם אומר אדמו"ר הזקן שבקריעת ים סוף עלו ישראל לעולם הנסתר, "כי הוא יתברך נעלה", ולא רצו לצאת ממנו. לכן הורה להם משה לנסוע למדבר שור; "שור" פירושו ראייה — העולם הנגלה. ארבעים ושתיים המסעות שלהם היו עליות ממדרגה למדרגה.

הערת קה"ת

תו"א סב, ב.

129 ברוך אתה . . מן העולם ועד העולם

"ברוך הוּי אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם". המאמר מפרש זאת כהמשכה מן העולם הנעלם אל העולם הגלוי.

Psalms 106:48 תהילים ק"ו מ"ח

בְּרוּךְ־יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִדֶּֽה־עוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאִמֵּר כְּלִי־הָעָם אֲמֵן הִלְלוּ־קָה:

134 מי לי בשמים ועמך לא חפצתי

"מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ". הפסוק מתאר רצון אחד בלבד — לה.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי־לי בַּשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בְּאַרְצִי:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire
.none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך

רבי עקיבא אומר: "בכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. זהו הפירוש הפשוט של "בכל נפשך".

Berakhot 61b:5 ברכות ס"א ב:ה'

"וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ". תניא, רבי אליעזר אומר: אם נאמר "בכל נפשך", למה נאמר "בכל מאדך"? ואם נאמר "בכל מאדך", למה נאמר "בכל נפשך"? אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו — לך נאמר "בכל נפשך". ואם יש לך אדם שגופו חביב עליו מגופו — לך נאמר "בכל מאדך". רבי עקיבא אומר: "בכל נפשך" אפילו נוטל את נפשך.

And thou shalt love the L-rd thy G-d" (Deut. vi. 5). There is "a teaching : R. Eliezer says : If it is stated "With all thy soul," why is it stated "With all thy might"? And if it is stated "With all thy might," why is it stated "With all thy soul"? But should there be a man whose body is dearer to him than his money, therefore it is stated "With all thy soul"; and should ... there be a man whose money is dearer to him than his

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות סא, ב.

136 מצות בכל נפשך אפי' . . ממנין המצות

המילים כאן מצטטות את Sanhedrin 74a:3. הקטע מופיע למטה.

Sanhedrin 74a:3 סנהדרין ע"ד א:ג'

מאי טעמא דרבי יונתן בן שאול? דכתיב: "וכי ינצו אנשים (יחדו) וגו'". ואמר רבי אלעזר: במצות שבמיתה הכתוב מדבר, דכתיב: "ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש". ואפילו הכי אמר רחמנא: "ולא יהיה אסון ענוש יענוש".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין עד, א. סה"מ מ"ע ט.

137 שלהיות יחוד או"א . . במס"נ

ההערה מפנה בהמשך ללקוטי תורה, לג, ד, שם מובא מעץ חיים על ייחוד אבא ואמא באמצעות העלאת מין נוקבין במסירות נפש, ומצוינים מקורות נוספים.

הערת קה"ת

ראה פני"ח שער הק"ש פיי"ב. להלן לג, ד: מ"ש בע"ח. וש"נ.

138 (שורה מצות)

בכתב היד חסר הקטע מן המילים "ועיין ברעיא מהימנא, פרשת אמור" ועד סעיף 7.

הערת קה"ת

מן תי' ועי' ברע"מ ל"י בהכת"י עד פ"ו. [כ].

Blessed be the L-RD, the G-d of Israel, from everlasting even
.to everlasting, and let all the people say: 'Amen.' Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה דברי הימים א כט, י. תהלים קו, מח.

130 וראו כל בשר

"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו". האלקות הנעלמת עתידה להיראות בגלוי בעולם הגלוי.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָּל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh
shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken
'it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"מ, ה.

131 אתה הוא ה' לבדך

"אתה הוא הוי' לבדך, אתה עשית את השמים". זהו שבח הלויים, שבו העולם הגלוי נחשב לאין.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט':ו'

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאם
הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶתָּה מַחֲיָה אֶת־כָּל־וְצָא
הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heav-
en, the heaven of heavens, with all their host, the earth and
all things that are thereon, the seas and all that is in them,
and Thou preservest them all; and the host of heaven wor-
shippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

132 הפך ים ליבשה

"הפך ים ליבשה". הפסוק מובא בסיום ההתייחסות לשבח הלויים, שתיאורו בנחמיה ממשיך עד לקריעת ים סוף.

Psalms 66:6 תהילים ס"ו:ו'

הִפָּךְ יָם לַיַּבֵּשָׁה בְּנֶהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלָם שֶׁם נִשְׁמַח־בּוֹ:

He turned the sea into dry land; They went through the river
on foot; There let us rejoice in Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סו, ו.

133 בכל נפשך

"בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". שלושת הביטויים מקבילים לשלוש כיתות המלאכים.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 בבחי וי ואח"כ

ההערה מביאה את הנוסח הנכון, שבו המילה "ואו" חוזרת: "בבחינת וי; הוי מתפארת דאימא נעשית כתר לז"א; ואחר כך...".

הערת קה"ת

[וי] מת"ת דאימא נעשה כתר לז"א ואח"כ כו' כצ"ל. [כ].

פסקה 41

140 בכל מאדך

"ואהבת את הוי" אלקיך... בכל מאדך". את המילה "מאוד" קוראים כאן במשמעות של "בלי גבול".

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 42

141 ברכו ה' מלאכיו גוי כל צבאיו

המילים כאן מצטטות את Psalms 103:20. הקטע מופיע למטה.

Psalms 103:20 תהילים ק"ג:כ

בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשֹׁמַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ:

Bless the L-RD, ye angels of His, Ye mighty in strength, that fulfil His word, Harkening unto the voice of His word

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קג, כ-כא.

142 ברכו ה' מלאכיו גבורי כח כו' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו

"ברכו את הוי", מלאכיו, גיבורי כוח, עושי דברו... ברכו את הוי, כל צבאותיו, משרתיו עושי רצונו". המאמר מפרש את "עושי רצונו" כ"עושים את רצונו".

Psalms 103:20-21 תהילים ק"ג:כ-כ"א

בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשֹׁמַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ: בָּרְכוּ ה' כָּל־צִבְּאָיו מְשִׁרְתָּיו עֲשֵׂי רָצוֹנוֹ:

Bless the L-RD, ye angels of His, Ye mighty in strength, that fulfil His word, Harkening unto the voice of His word. Bless the L-RD, all ye His hosts; Ye ministers of His, that do His pleasure

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 43

143 אני הוי לא שניתי

"כי אני הוי לא שניתי". ה' אינו זקוק לעולמות, ולכן הרצון לברוא אותם אינו נובע ממנו מצד עצמו.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

144 ואף שהתורה

ההערה מציינת שבכתב חיד מופיע נוסח שונה מכאן ועד סוף הקטע.

הערת קה"ת

בכתב"י שלפננו משונה מכאן עד סוף הפ'. [כ].

145 התורה קדמה אלפים שנה לעולם

ריש לקיש: התורה קדמה לבריאת העולם באלפיים שנה. המאמר מפרש את "אלפיים" כחכמה ובינה.

Bereshit Rabbah 8:2 בראשית רבה ח:ב

... היום של ששי שואל של חמישי וכו', עד לראשון למי היו שואלין? לא לתורה, שקדמה לברייתו של עולם! דאמר רבי שמעון בן לקיש: שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם, הדא הוא דכתיב (משלי ח): ואהיה אצלו אמון וגוי. ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים, דכתיב: כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. הוי, הזאת ידעת מני עד וגוי. התורה יודעת מה קודם לברייתו של עולם, אבל אתה אין לך עסק לדרוש, אלא (איוב כ): מני שים אדם עלי ארץ. רי אלעזרשם בן סירא אמר: בגדול ממך אל ...

Rav Hama bar Hana began: "Have you known this from [oldest times?]" (Job 20:4). Rav Hama bar Hana said: This is analogous to a city that received its supplies by donkey drivers. They would ask one another: 'What is the price of grain in the province today?' The Friday ones would inquire of the Thursday ones; the Thursday ones of the Wednesday ones; the Wednesday ones of the Tuesday ones; the Tuesday ones of the Monday ones; the Monday ones of the Sunday ... ones. The Sunday one, whom would he

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

בי"ר ח, ב.

146 אאלפך חכמה אאלפך בינה

"החרש ואאלפך חכמה". המילה "אאלפך", כלומר "אלמד אותך", היא מאותו שורש של "אלף".

Job 33:33 איוב ל"ג:ל"ג

אִם־אֵין אָתָּה שֹׁמַע־לִי הֲחֹרֵשׁ וְאֶאֱלָפְךָ חֲכָמָה:

If not, hearken thou unto me; Hold thy peace, and I will teach thee wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shabbat 104a שבת ק"ד א

הערת קה"ת

ראה איוב לג, לג. שבת קד, א.

147 ותורת חסד

"ותורת חסד על לשונה". ההמשכה הראשונה של רצון ה' הייתה חסד טהור.

Proverbs 31:26 משלי ל"א:כ"ו

פִּיהָ פֶּתַחַה בְּחִכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָה:

She openeth her mouth with wisdom; And the law of kindness is on her tongue

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, כו.

148 ואדם אין לעבוד

"ואדם אין לעבוד את האדמה". לפני האדם לא הייתה אתערותא דלתתא, ולכן הרצון הראשון היה צריך לבוא מלמעלה.

Genesis 2:5 בראשית ב':ה'

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל־עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים עלי־הארץ ואדם אין לעבד את־האדמה:

No shrub of the field was yet in the earth, and no herb of the field had yet sprung up; for the L-RD G-d had not caused it to rain upon the earth, and there was not a man to till the ground;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ה.

149 כולם בחכי עשית

"מה רבו מעשיך הוי", כולם בחכמה עשית". אפילו חכמה נקראת "עשייה" ביחס לה:

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מה־רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קננה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

פסוקה 44

150 וכמארוז"ל ע"פ ועשיתם אתם

"אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". המילה "אותם" נכתבת כמו "אתם", ולכן חז"ל דורשים כאילו ישראל "עושים" את ה'.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אם־תִּתְּנוּ תִּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar III, 113a זח"ג קיג, א

Vayikra Rabbah 35:6 ויקרא רבה ל"ה:ו

הערת קה"ת

ויקרא כו, ג. זח"ג קיג, א. וראה ויק"ר לה, ו. [לעיל פקודי ח, ד].

151 כמראה אדם

"ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם". דמות הקומה השלמה של המדות האלוניות.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א:כ"ו

וממעל לרקיע אשר על־ראשם כמראה אבן־ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

152 ע"פ צאינה וראינה

שם מסביר אדמו"ר חזקוני וחכמה "נבנים" באמצעות "כי אמרתי" — דיבור בדברי תורה, המכונים "לחם". דיבור זה ממשיך את אור אין סוף אל המדות העליונות שבאצילות ומשם אל העולמות התחתונים, ומביא לעולם רחמים, חסד ואף פרנסה גשמית.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש כה, ג.

153 בד"ה לסוסי

המאמר עוסק בהמשכות של אור אין סוף מהמדרגה הגבוהה ביותר, כדי לתת כוח לעליית ה"סוס" — אתערותא דלתתא — וכן ב"סוסים נקביים" ו"סוסים זכריים", שהם אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יא, ד.

154 כי אמרתי עולם חסד יבנה

"כי אמרתי עולם חסד יבנה". הבניין הראשון של העולם נוצר מחסד בלבד.

Psalms 89:3 תהילים פ"ט:ג

כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שְׁמִי־ם תָּכֵן אֲמוֹנֶתְךָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 45

155 בד"ה בשעה שהקדימו

המאמר פותח בדברי הגמרא (Shabbos 88a): כשישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", יצאה בת קול ושאלה מי גילה להם את הסוד שבו משתמשים המלאכים — "עושי דברו, לשמוע בקול דברו" — תחילה עושים ואחר כך שומעים. בהמשך נשאל מה הוסיפה נתינת התורה, אם אברהם כבר קיים את התורה כולה.

הערת קה"ת

לקו"ת במדבר יב, ג.

156 עושי דברו

"ברכו את הוי", מלאכיו, גיבורי כוח, עושי דברו, לשמוע בקול דברו". המאמר שהטקסט מצטט מסביר את המילים "עושי דברו".

Psalms 103:20 תהילים ק"ג:כ

בָּרְכוּ ה' מְלֹאכָיו גִּבְרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ:

Bless the L-RD, ye angels of His, Ye mighty in strength, that fulfil His word, Harkening unto the voice of His word

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

157 כי אני ה' מקדשכם

"כדי שתדעו כי אני הוי", המקדש אתכם". המאמר מסביר זאת בסעיף 9.

Exodus 31:13 שמות ל"א:י"ג

ואתה דבר אלי־בני ישראל לאמר אך את־שַׁבְּתַתִּי תִשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

Speak thou also unto the children of Israel, saying: Verily ye' shall keep My sabbaths, for it is a sign between Me and you throughout your generations, that ye may know that I am the L-RD who sanctify you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

158 מלכות פה תושבע"פ קרינן לה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ת"ז בהקדמה.

159 מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה

בתפילתו של אליהו הנביא הספירות מקבילות לאיברי הגוף: "מלכות היא הפה; לתורה שבעל פה אנו קוראים כך". לימוד התורה, שהוא דיבור, ממשיך ממלכות.

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

160 מתניתין מלכתא

סימנו של רב פפא, "מתניתין מלכתא" — "המשנה שלנו היא מלכה". אדמו"ר הוקן מפרש זאת כך: התורה שבעל פה היא מלכות.

Beitzah 28b:14-15 ביצה כ"ח ב:י"ד-ט"ו

רב פפא אמר: מתניתין ומתניתא — רב מלכיא. שמעתתא — רב מלכיו. וסימנך: מתניתין מלכתא. מאי בינייהו? איכא בינייהו שפחות. מתני לא יאמר אדם לטבח: שקול לי בדינך פשר, אכל שוחט ומחלק ביניהם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ביצה כח, ב.

161 ואשים דבריי בפין

"ואשים דבריי בפין". דבר ה' מתלבש במילות התורה שהאדם מדבר.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

ואשים דברי בפין ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי-אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נא, טז.

162 להחיות רוח שפלים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם נז, טו.

163 רוח שפלים ולב נדכאים

ההערה מציינת שחסר כאן קטע: בכתב היד המצוי בידי כותב ההערה יש בשלב זה שבע שורות נוספות.

הערת קה"ת

חסר כאן. בהכתי"י שתח"י יש שורות נוספות [כ].

164 להחיות רוח שפלים ולב נדכאים

"להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". הצדקה ממשכה מלמעלה חיות כזאת.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת-דכא ושפלה-רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

165 ודברת כם . . וקשרתם

"ודברת כם". המשכת התורה באמצעות הדיבור מופיעה תחילה בקריאת שמע.

Deuteronomy 6:7 דברים ו:ז

ושננתם לבניך ודברת כם בשבתך בביתך וכלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ח-ז.

166 שהדבור הוא לשון הנהגה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה במפרשים לתהלים מז, ד.

167 וקשרתם

"וקשרתם לאות על ידכם". המצוות המעשיות באות בעקבות ה"דיבור" של התורה בקריאת שמע.

Deuteronomy 6:8 דברים ו:ח

וקשרתם לאות עלייך ויהי לטטפת בין עיניך:

And thou shalt bind them for a sign upon thy hand, and they shall be for frontlets between thine eyes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

168 כל המצות הוקשו לתפילין

"כל התורה הוקשה לתפילין". אדמו"ר הוקן לומד מכך שהמטרה הפנימית של כל מצווה היא כמו זו של תפילין: להמשיך "אחד".

Kiddushin 35a:5-6 קידושין ל"ה א:ה-ו

ומנו - רב אהא בר יעקב: אמר קרא: "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיה" - הוקשה כל התורה כולה לתפילין, מה תפילין מצות עשה שהזמן גרמה, ונשים פטורות - אף כל מצות עשה שהזמן גרמה - נשים פטורות. ומדמצות עשה שהזמן גרמה - נשים פטורות, מקלל דמצות עשה שלא הזמן גרמה - נשים חייבות.

פסוקה 48

172 דלית מחשבה תפיסא ביה כלל

"שום מחשבה אינה יכולה להשיג אותך כלל". אור אין סוף שהמצוות ממשיכות הוא למעלה מכל השגה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני הזהר י"ז א"י-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חברה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

173 אני ה' מקדשכם

"כדי שתדעו כי אני הו', המקדש אתכם". אותן מילים חותמות את ויקרא 22:32. הפסוק שבו עוסק המאמר.

Exodus 31:13 שמות ל"א:י"ג

ואתה דבר אל־בני ישראל לאמר אך את־שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם:

Speak thou also unto the children of Israel, saying: Verily ye' shall keep My sabbaths, for it is a sign between Me and you throughout your generations, that ye may know that I am the L-RD who sanctify you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמות לא, יג.

פסוקה 49

174 בהבראם

"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם". חז"ל דורשים את המילה: "בה"א בראם" — בה"א ברא אותם.

Genesis 2:4 בראשית ב':ד

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made .earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
בראשית ב, ד.

175 בה' בראם

"אל תקרא בהבראם אלא בה"א בראם" — בה"א ברא אותם. הה"א התחתונה של שם הו' היא מלכות, שבאמצעותה נבראו העולמות.

Menachot 29b מנחות כ"ט ב

הערת קה"ת
מנחות כט, ב.

176 תומ"צ

בכתב היד נוסף כאן: "עיינו במה שנכתב על הפסוק 'והייתם לי סגולה'".

הערת קה"ת

הניחא למאן דאמר תפילין מצות עשה שהזמן גרמה, אלא למאן דאמר תפילין מצות עשה שלא ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Menachot 43b:7-9 מנחות מ"ג ב:ז-ט

תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן ור"ש היא דאמר מצות עשה שהזמן גרמא היא תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם ראה מביאה לידי זכירה וזכירה מביאה לידי עשיה ורשב"י אומר כל הזריו במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתוב התם (דברים ו, יג) את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

קידושין לה, א. במצות תפילין אמרו רז"ל (קידושין לה, א) "הוקשה כל התורה כולה לתפילין" (שהכוונה הוא למצות התורה, עיי"ש), ועד שילפינו מהיקש זה הלכות ודינים בכמה וכמה מצות (ואף שגם בעוד מצות מצינו עד"ז וכמו במצות ציצית שאמרו רז"ל (מנחות מג, ב) שקולה היא כנגד כל המצות כולן, וכן בצדקה, שבת וכו' — הרי אינו דומה שקולה להוקשה. ואינו דומה כשכנ"ל, מההיקש למדין הלכה למעשה כבמצות תפילין) — לקו"ש ח"ו ע' 272. ראה אוה"ת ואתחנן ע' רס. רסב.

169 בכל — ומ"ש במ"א

ההערה מציעה ש"מה שנכתב כמה פעמים במקום אחר", ש"בכל מאורך" היא אהבה רבה שלמעלה מן הכלי, עשוי להתייחס לקטע זה; הדברים מובאים כאפשרות בלבד.

הערת קה"ת

אולי הכוונה לסה"מ תקס"ג ע' שיג ואילך. אוה"ת בשלח ע' תז ואילך.

170 רחבה מצותך מאד

"לכל תכלה ראיתי קץ, רחבה מצותך מאד". המצוות הן כלים ל"מאד" הבלתי מוגבל.

Psalms 119:96 תהילים קי"ט:צ"ו

לְכָל־תְּכֵלֶה רָאִיתִי קֵץ רַחֲבָה מִצְוֹתֶיךָ מְאֹד:

I have seen an end to every purpose; but Thy commandment is exceeding broad

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיט, צו.

171 קק"ק ה' צבאות

"קדוש קדוש קדוש הו' צבאות, מלא כל הארץ כבודו". ה"קדוש" השלישי מביא את כבוד ה' אל "כל הארץ".

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

הערת קה"ת

ישע"י ו, ג.

בהכתיי שלפננו אי בזה"ל עמ"ש ע"פ והייתם לי סגולה. [כ].

177 בד"ה ביום השמיני עצרת

שם, על אותו פסוק במיכה ("כאשר נשבעת לאבותינו"), מסביר אדמו"ר הזקן שה' קשר את עצמו בשבועה, וששבועה זו מעניקה לאהבה הטבעית של הנשמה את הכוח לעורר את האהבה העליונה.

הערת קה"ת

לקו"ת שמע"צ פג, ב ואילך.

178 תתן אמת ליעקב

"תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם". המאמר שאליו מתייחס הטקסט מבאר זאת.

Micah 7:20 מיכה ז':כ

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

179 שהיו"ד מורה על הצמצום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה אגה"ת פ"ד ובליקוט פ"י שם.

180 ב"ה — שרפים

כאן מציין כתב היד: "כאמור לעיל, סעיף 6".

הערת קה"ת

כנ"ל פ"ו. [כ].

פסקה 50

181 וכלים מכלים שונים

במשתה אחשוורוש: "כלים מכלים שונים ויין מלכות רב". המאמר מפרש את הכלים כמצוות ואת היין כהמשכה הנמשכת לתוכם.

Esther 1:7 אסתר א':ז

והשקות ככלי זהב וכלים מפלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך:

And they gave them drink in vessels of gold—the vessels being diverse one from another—and royal wine in abundance, according to the bounty of the king

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר א, ז.

182 בחי' — שבשמים

לגבי המעבר מכאן ל"אבינו שבשמים", כתב חיד מפנה את הקורא לסעיף 3 של הביאור למאמר "ולא תשבית", לעיל בלקוטי תורה.

הערת קה"ת

עי לעיל ד"ה ביאור ולא תשבית פ"ג. [כ].

183 או — להבעירה

בכתב היד כתוב "להעבירה" באש במקום "להבעירה" באש.

הערת קה"ת

בהכתיי להעבירה. [כ].

184 אני ה' מקדשכם

"אני הוי' מקדשכם" — המילים האחרונות בפסוק שבמאמר. המשכת

הקדושה באמצעות המצוות.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-
lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-
low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 51

185 ולא תחללו את שם קדשי

"ולא תחללו את שם קדשי". המאמר מפרש את "תחללו" כעשיית חלל, כלומר ריק.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-
lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-
low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 52

186 ולא תחללו

גם שם "ולא תחללו" מתפרש כאיסור ליצור חלל, כלומר הסתרה של אור אין סוף: ה' אינו שורה במי שרואה את עצמו כ"יש" נפרד, שכן "אני והוא אינם יכולים לדור בעולם", ואדם כזה גורם לאור אין סוף להסתלק ממנו.

Leviticus 4:4 ויקרא ד':ד

והביא את־הפֶּר אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי ה' וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַפֶּר וְשָׁחַט אֶת־הַפֶּר לִפְנֵי ה'

And he shall bring the bullock unto the door of the tent of
meeting before the L-RD; and he shall lay his hand upon the
head of the bullock, and kill the bullock before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה לעיל ויקרא ד, ד.

187 בד"ה במדבר סיני

הקטע שם מפרש את "אני הוי' אלקיכם" כניצוץ האלוהות השורה בכל אדם, ומסביר שעצמות הנשמה אינה יורדת לעולם לתוך הגוף; רק הארה ממנה מתלבשת בשכל וברגשות, ואילו עצמותה נשארת קשורה למקורה.

הערת קה"ת

לקו"ת במדבר א, ב.

188 במדבר סיני באהל מועד

"והוי' דיבר אל משה במדבר סיני, באהל מועד." פתיחת המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 1:1 במדבר א':א

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בַּאֲחֶד הַיּוֹם הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֹמֶר:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai,
in the tent of meeting, on the first day of the second month,
in the second year after they were come out of the land of
Egypt, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

189 עונותיכם היו מבדילים

”אבל עונותיכם הם שהבדילו ביניכם לבין ה'." החטא הוא החלל שמנתק את האדם.

Isaiah 59:2 ישעיהו נ"ט:ב'

כִּי אִם־עֲוֹנוֹתֵיכֶם הָיוּ מִבְּדִילִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם וְחַטְאוֹתֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָנִים מִכֶּם מִשְׁמוֹעַ:

But your iniquities have separated Between you and your G-d, And your sins have hid His face from you, That He will .not hear

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נט, ב.



על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); OYW (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daf Shevui (CC0); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך 1/likuteitorah.com/he/likutei-torah/emor/1

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק